R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K
DANES-PICTA.COM
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

Pf-48/s
JAWNE
Egz. Nr 1
AON wewn. 4732/95
Pf-340/s
60821

Płk dr hab. Ryszard WRÓBLEWSKI

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

WARSZAWA 1995

Colour Chart #13
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Inches Centimetres
DANES-PICTA.COM

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

03032006 Anna Kołodziej
Podst. prot. przek. Nr inw. 647
z dn. 24.02.2006

Pf-48/S

AON wewn. 4732/95

POUFNE JAWNE

Egz. nr . . . 1

Pf-340/S

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII OBRONY NARODOWEJ
Nr inw. 60821

Płk dr hab. Ryszard WRÓBLEWSKI

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

(studium)

WARSZAWA 1995

Niniejsze studium zalecam do wykorzystania w procesie dydaktycznym na Wydziale Strategiczno-Obronnym.

Zawiera ono poglądy Autora i kierowanej przez niego Katedry na temat przygotowania i prowadzenia strategicznej operacji obronnej.

KOMENDANT
WYDZIAŁU STRATEGICZNO-OBRONNEGO
gen.bryg.dr Bolesław BALCEROWICZ

WSTĘP

Niniejsze studium jest rozwiniętą i istotnie zmienioną wersją pracy pt.: „Strategiczna operacja obronna na obszarze kraju". Podstawą jego opracowania były studia nad problematyką działań zbrojnych, prowadzonych w Wydziale Strategiczno-Obronnym AON, analiza ćwiczeń przygotowanych w Katedrze Strategii dla PSOS oraz uczestnictwo autora w ćwiczeniach Sztabu Generalnego WP.

Studium zawiera znowelizowane treści dotyczące ogólnych warunków ewentualnej przyszłej wojny, propozycje programów węzłowych strategii obronnej RP (opracowano od nowa), zweryfikowaną koncepcję strategicznej operacji obronnej, jej przygotowania i prowadzenia.

Prezentowana w studium **koncepcja strategicznej operacji obronnej** odzwierciedla poglądy Katedry Strategii na strukturę współczesnych działań zbrojnych, dynamikę potencjału bojowego i aktualności wszelkich zasad prowadzenia walki zbrojnej w warunkach obecnego i przyszłościowego pola walki.

Jest to koncepcja intensywnej obrony konwencjonalnej, realizowanej przez rodzaje sił zbrojnych, w pełnej ich synchronizacji i integracji. Kładzie się w niej szczególny nacisk na możliwie pełne zaangażowanie posiadanego potencjału bojowego przy szerokim stosowaniu manewru, wykorzystaniu siły i skutków ognia, właściwości ochronnych terenu i sprzętu bojowego.

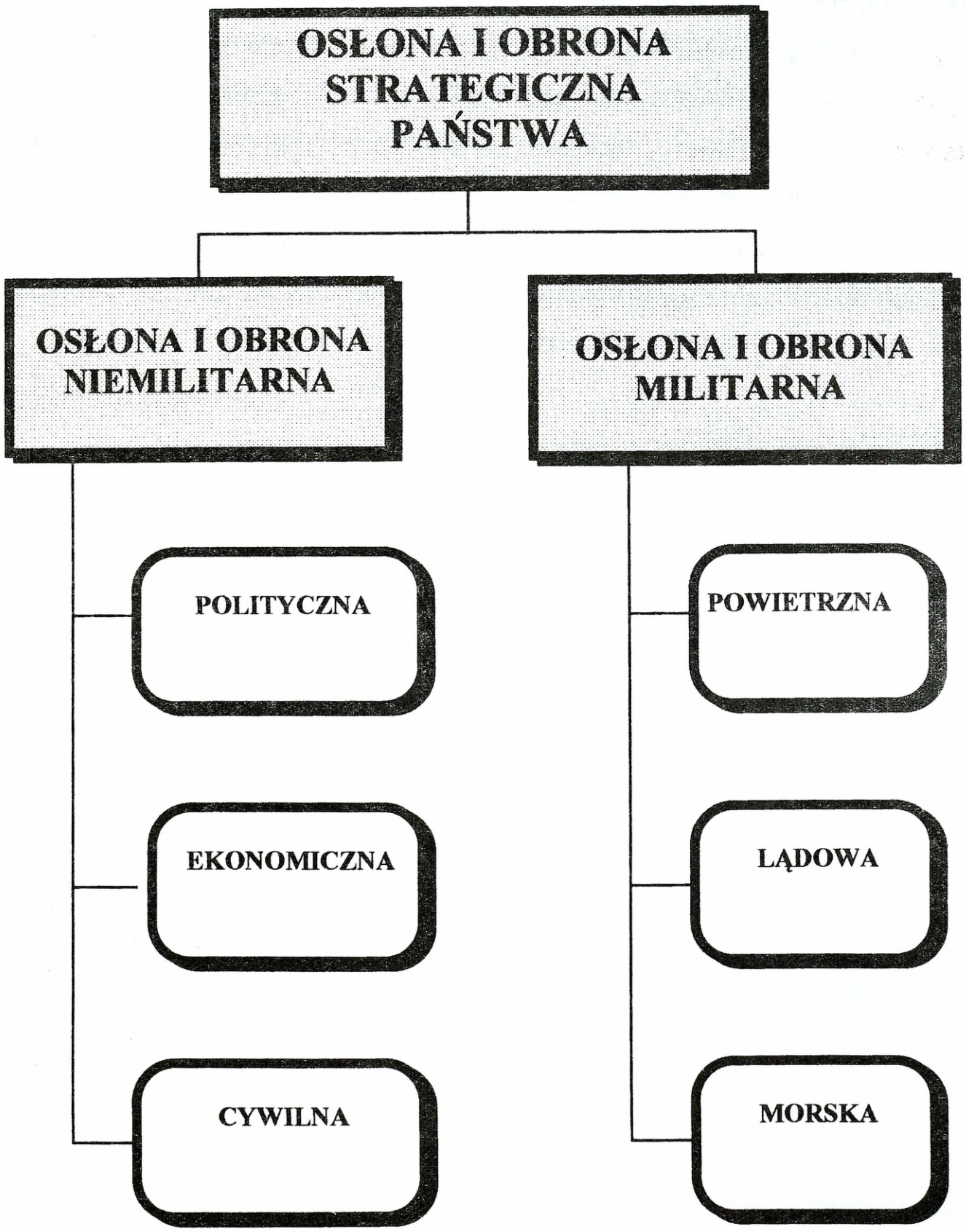
Warunkiem urzeczywistnienia powyższego - według tej koncepcji - jest elastyczne i niezawodne dowodzenie realizowane na trzech wzajemnie powiązanych, ale nie zastępujących się szczeblach: strategicznym, operacyjnym i taktycznym.

Strategiczną operację obronną rozpatruje się bowiem jako układ trzech, względnie oddzielnych operacji i systematycznych działań rodzajów sił zbrojnych, powiązanych wspólnym celem i zamiarem, występujących jednocześnie lub kolejno - wszystkie o charakterze ogólnowojskowym.

Nowe spojrzenie na problematykę strategicznej operacji obronnej, w świetle koncepcji intensywnej obrony konwencjonalnej, wymagało sprecyzowania odpowiedniego języka - systemu pojęć.

Kluczowym pojęciem w siatce pojęć tematu pracy jest pojęcie obrony strategicznej państwa,rozumianej jako całokształt przedsięwzięć realizowanych przez nie w celu przeciwdziałania agresji zbrojnej w skali wojny. Tak zdefiniowana obrona strategiczna państwa obejmuje obronę militarną i obronę niemilitarną, czyli przedsięwzięcia o charakterze politycznym, ekonomicznym i obronę cywilną. Obrona militarna z kolei obejmuje obronę powietrzną, lądową i morską (rys.1) Jest ona realizowana przez SZ (w węższym znaczeniu tego terminu) lub SZ i inne elementy systemu obronnego państwa (szersze znaczenie tego terminu). Na przykład obrona powietrzna w szerszym znaczeniu obejmuje zarówno obronę powietrzną, realizowaną przez SZ, jak i powszechną obronę powietrzną, prowadzoną w ramach OC (alarmowanie, powiadamianie, maskowanie, system schronów dla ludności itp.).

Rozpatrywanie zjawisk i procesów obrony militarnej w węższym znaczeniu (co jest treścią tej pracy) ze względu na złożoność przedmiotu wymaga zastosowania w ich analizie podejścia systemowego. Posługujemy się przeto takimi pojęciami jak: system obrony powietrznej, system obrony lądowej i system obrony morskiej. Powyższe pojęcia są przydatne do definiowania zintegrowanych operacji obronnych w sposób odmienny niż dotychczas i bardziej adekwatny do tych elementów rzeczywistości, do których się odnoszą.

Rys.1 Elementy osłony i obrony strategicznej państwa

Zakładając, że **podstawową zasadą dowodzenia jest dowodzenie przez cele,** naczelny dowódca SZ (z udziałem dowództw rodzajów sił zbrojnych) przygotowuje i dowodzi strategiczną operacją obronną. **Za przygotowanie i prowadzenie wg zamiaru SOO operacji obronnych (systematycznych działań) lądowej, powietrznej i morskiej odpowiadają właściwi dowódcy tych rodzajów sił zbrojnych.**

Zawarte w studium dane o potencjałach wojskowych Polski i państw sąsiednich oparte są na wydawnictwie: The International Institute for Strategic Studies. The Military Balance 1993-1994.

I. OGÓLNE WARUNKI EWENTUALNEJ PRZYSZŁEJ WOJNY

1.1. Uwagi wstępne

Celem RP jest zachowanie suwerenności, niepodległości terytorialnej państwa, ukształtowanie sprawnego systemu demokratycznego oraz wydajnej gospodarki narodowej[1].

Osiągnięcie tego celu wymaga m.in. zapobiegania powstawaniu i rozwiązywania konfliktów makrospołecznych (wewnętrznych i zewnętrznych) zgodnie z prawem wewnętrznym i międzynarodowym, w szczególności zaś - z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych oraz innymi aktami międzynarodowymi.

Konflikt makrospołeczny jest kumulacją konfliktów społecznych o różnym podłożu. Źródła i mechanizm powstawania konfliktów społecznych oraz ich wpływ na funkcjonowanie państwa przedstawia schematycznie rys. 2

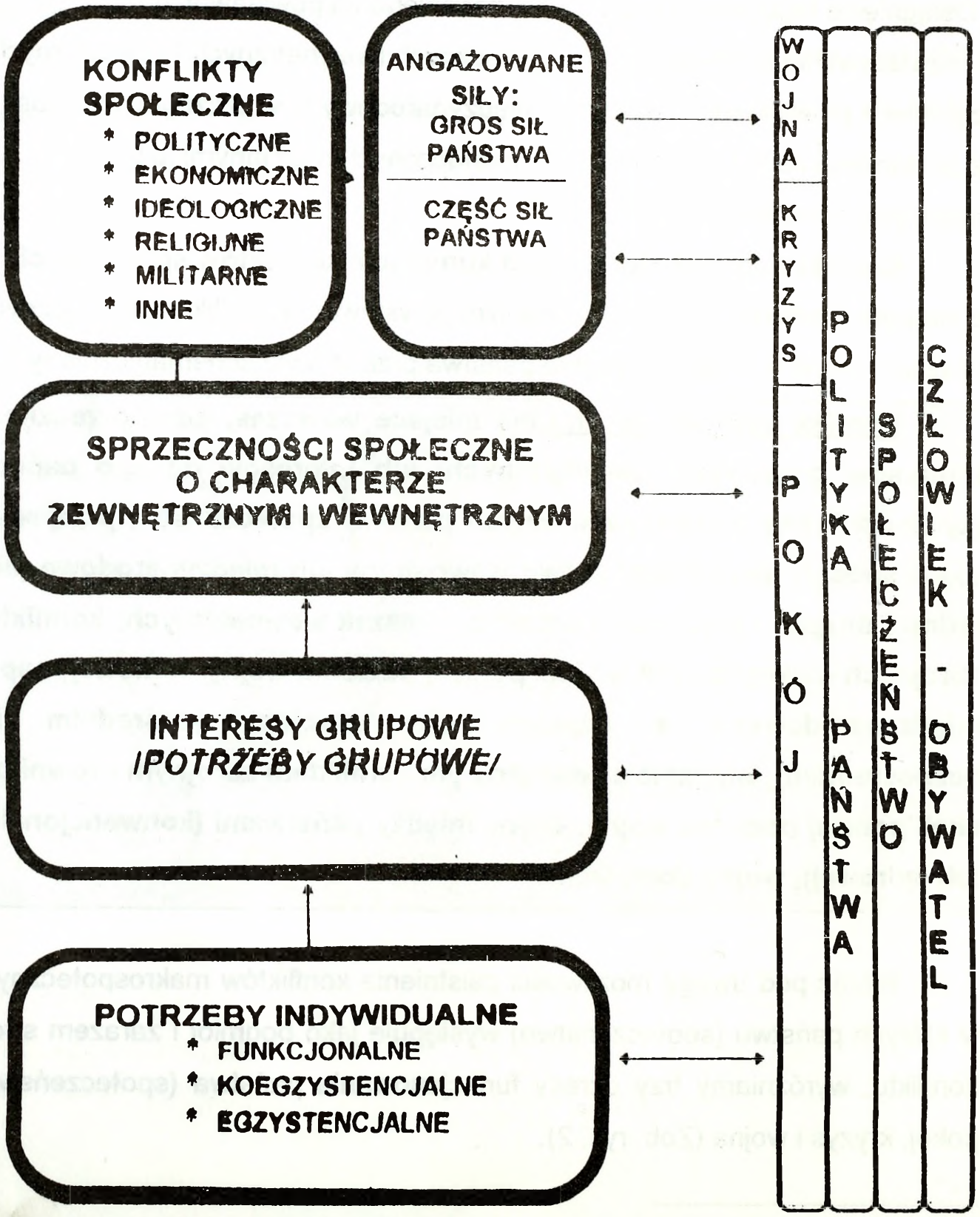
Konflikt makrospołeczny ma miejsce wówczas, gdy sprzeczności interesów grupowych (wewnętrznych) lub interesów danego państwa (społeczeństwa) z interesami innych państw (społeczeństw) przejawiają się w sposób naruszający prawo wewnętrzne lub międzynarodowe (albo jedno i drugie) i przyjmują postać: zamieszek wewnętrznych; konfliktów zbrojnych wewnętrznych w skali poniżej poziomu wojny domowej; napięć międzynarodowych z użyciem siły zbrojnej (pośrednim lub bezpośrednim), włącznie z zewnętrznym konfliktem zbrojnym - również w skali poniżej poziomu wojny; wojny między państwami (konwencjonalnej lub jądrowej); wojny domowej.

Biorąc pod uwagę możliwości zaistnienia konfliktów makrospołecznych, w których państwo (społeczeństwo) występuje jako podmiot i zarazem strona konfliktu, wyróżniamy trzy okresy funkcjonowania państwa (społeczeństwa): pokój, kryzys i wojna (Zob. rys. 2).

---

[1] Zob. Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczpospolitej Polskiej, wersja finalna przyjęta przez KOK w dn. 2.11.1992, „Polska Zbrojna" nr 223/525.

ŹRÓDŁA I MECHANIZM POWSTAWANIA KONFLIKTÓW SPOŁECZNYCH ORAZ ICH WPŁYW NA FUNKCJONOWANIE PAŃSTWA

Pokój - okres funkcjonowania państwa (społeczeństwa), w którym nie występują konflikty makrospołeczne.

Okres kryzysu następuje z momentem powstania konfliktu makrospołecznego i obejmuje kilka jednocześnie lub kolejno następujących po sobie stanów: zamieszki wewnętrzne; konflikty zbrojne (wewnętrzne) nie będące wojną oraz napięcia międzynarodowe z użyciem siły zbrojnej (pośrednim, i bezpośrednim), włącznie z konfliktem zbrojnym (zewnętrznym), jednak w skali nie przekraczającej progu wojny.

Dalszy rozwój konfliktu społecznego, tj. jego zaostrzenia, wprowadza państwo w kolejne stany - wojnę domową lub wojnę między państwami.

Wojna - to okres funkcjonowania państwa (społeczeństwa), w którym ostry konflikt makrospołeczny (wewnętrzny lub zewnętrzny - wynosiły na gruncie dotychczasowej polityki - rozwiązywany jest za pomocą gros środków politycznych, ekonomicznych, militarnych i innych, jakimi to państwo (społeczeństwo) dysponuje.[2]

Dlatego też „wojnę można więc ujmować z punktu widzenia każdej z walczących stron jako skrajne zintensyfikowanie aktywności militarnej, napięcia psychologicznego, władzy prawnej i integracji społecznej, która nie ma wszelkich szans pojawienia się, jeśli przeciwnik nie jest w przybliżeniu równorzędny pod względem dysponowanej przezeń siły materialnej. Z punktu widzenia każdej z walczących stron wojnę można rozpatrywać jako równorzędny konflikt sił zbrojnych, nastrojów ludności, zasad prawnych i kultur narodowych w takim stopniu niemal równych, że konflikt między nimi prowadzi do skrajnej intensyfikacji każdego z tych czynników po obu stronach"[3].

---

[2] Por. J.J.Wiatr, Socjologia wojska, Warszawa 1964, s.s. 43-45.
[3] Q.Wright, A Study of War.Chicago 1951, s.698. Cytat za J.J.Wiatrem. Socjologia..., wyd. cyt. s.42,

Konflikty zbrojne i wojny pojawiły się już w społeczeństwie bezklasowym. Współczesne wojny różnią się od wojen okresu wspólnoty pierwotnej stopniem dojrzałości formy. Niedojrzałe formy pierwszej formacji społeczno-ekonomicznej (wspólnoty pierwotnej) odnoszą się tylko do cech zewnętrznych wojny, a mianowicie: rozmiaru działań wojennych, wielkości sił zbrojnych biorących udział w walce, jakości uzbrojenia i wyposażenia oraz sposobów rozstrzygania konfliktu zbrojnego. A są one historycznie zmienne.

Każda wojna posiada, oprócz cech zewnętrznych cechy wewnętrzne - istotę i treść. **Istota wojny na przestrzeni wieków nie zmieniła się. Jest nią przemoc zbrojna, angażująca wszystkie siły społeczeństwa (państwa).** Nie uległą również zmianie **treść wojny, którą jest rozwiązanie konfliktu społecznego za pomocą przemocy zbrojnej**, jaką strony dysponują.
Tak więc w przeciwieństwie do zmiennych cech zewnętrznych, wewnętrzne cechy wojny nie ulegają zmianie.

Wojna różni się od innych form rozstrzygania konfliktów społecznych, takich jak np.: interwencja zbrojna, zamach stanu, akcja policyjna i inne tym, że „wprowadza ona do życia społecznego określony specyficzny stan podporządkowania wszystkich form jego działalności prowadzonemu konfliktowi zbrojnemu".

Takie - jak wyżej podano - rozumienie wojny przyjmujemy do dalszych rozważań Odróżniamy przeto wojnę od innych konfliktów zbrojnych, które ze względu na cele, skutki, stopień zaangażowania potencjału społecznego w toczącym się konflikcie nie wyczerpują powyższej definicji wojny. Są to tzw. konflikty zbrojne nie będące wojną (albo: konflikty zbrojne poniżej progu wojny), przejawiające się w postaci starć zbrojnych wewnętrznych lub z przeciwnikiem zewnętrznym, do rozwiązania których rząd wykorzystuje nie tylko siły porządkowe (policja, UOP), ale także - w ograniczonej skali - siły zbrojne, stosujące środki rażenia.

Wreszcie zdefiniujmy zamieszki wewnętrzne, jako przejaw konfliktu społecznego o charakterze wewnętrznym, czyli stan państwa, w którym sprzeczności interesów grupowych przejawiają się w sposób konfliktowy, naruszający prawo wewnętrzne i do rozwiązania których rząd wykorzystuje siły porządkowe, a czasem i siły zbrojne - te ostatnie jednak wyłącznie na zasadach określonych sił porządkowych.

Zarówno w okresie kryzysu jak i wojny, państwo angażuje odpowiednio przygotowany potencjał obronny. W warunkach Polski najwyższą formą wykorzystania potencjału obronnego w tych okresach jest tzw. **obrona strategiczna**. Integruje ona wysiłek sił zbrojnych państwa oraz pozostałych elementów systemu obronnego państwa, związany bezpośrednio z jego ochroną przed zagrożeniem militarnym.

W ramach obrony strategicznej państwa SZ mogą być użyte w formie:

- **strategicznej operacji obronnej;**
- **strategicznej operacji zaczepnej (przeciwnatarcie) ;**
- **działań systematycznych rodzajów SZ.**

Z powyższych ustaleń wynika, że strategiczna operacja obronna jest pojęciem zakresowo węższym od pojęcia „obrona strategiczna", gdyż to ostatnie dotyczy nie tylko użycia w wojnie sił zbrojnych, ale całego potencjału obronnego państwa.

1.2. Przyczyny i źródła przyszłej wojny, w której Polska może być stroną (podmiotem)

Przemiany społeczno-polityczne i gospodarcze w Europie Środkowej i Wschodniej, stwarzają szanse trwałego zwiększenia bezpieczeństwa w skali Europy, ale i są źródłem wielu zagrożeń włącznie do wybuchu konfliktów zbrojnych między podmiotami politycznymi na tle granicznym, etnicznym lub ekonomicznym. Mogą one wciągnąć w orbitę działań militarnych w skali wojny również Polskę.

Wojna, w której Polska może być stroną, może mieć źródła wewnętrzne i zewnętrzne. W pierwszym wypadku zarzewiem wojny mogą być zamieszki wewnętrzne sprowokowane z zewnątrz na tle narodowościowym lub uchodźctwa, w powiązaniu z interwencją zbrojną państwa sąsiedniego, motywowaną reakcją na użycie przez nasze państwo siły w celu przywrócenia porządku publicznego i w ten sposób, jakoby naruszeniem praw mniejszości narodowych. Taki stan rzeczy może doprowadzić do przygranicznego konfliktu zbrojnego, z czasem przerastającego w wojnę.

W drugim wypadku, wojna może być skutkiem zamieszek wewnętrznych w państwie ościennym (głównie na wschodzie), przerostu ich w wojnę domową, a następnie przeniesienia działań zbrojnych w terytorium naszego kraju, przy czym władze państwa sąsiedniego mogą je przenieść celowo, skierowując na nasz kraj uwagę własnego społeczeństwa i widząc w tym działaniu sposób na rozwiązanie powstałych problemów społecznych i politycznych.Jest to znana w praktyce politycznej strategia rozwiązywania konfliktów społecznych za pomocą formułowania idei „wspólnego wroga" dla obu stron konfliktu.

Wojna, jako środek celowej polityki sąsiada Polski wobec niej, jest możliwa tylko w warunkach zaistnienia radykalnych zmian w rozwoju sytuacji polityczno-wojskowej w Europie - a przede wszystkim zatrzymania i rozpadu procesów integracyjnych oraz zastąpienia ich eskalacją ruchów narodowo-separatystycznych, populistyczno-prawicowych, anarchistycznych, i faszystowskich na gruncie recesji gospodarczej i niezadowolenia społecznego.

Zewnętrzne źródło wojny dla Polski wydaje się być bardziej prawdopodobne i może wystąpić wcześniej.

Uwzględniając powyższe rozważania można przyjąć założenie, że Polska może wejść w wojnę poprzez „wpełzanie" w konflikt społeczny, wynikły na gruncie braku stabilności politycznej, ekonomicznej, militarnej i innej, jakie istnieją lub mogą wyniknąć w tej części Europy w przyszłości. Jeżeli Polska nie wejdzie w sojusz wojskowy z państwami Europy Zachodniej (NATO) do czasu zaistnienia konfliktu zbrojnego, to jej siły zbrojne będą prowadziły strategiczną operację obronną na obszarze kraju samodzielnie lub - w końcowym jej etapie - we współdziałaniu z sojusznikiem, który może ewentualnie interweniować zbrojnie z obszaru naszego kraju.

1.3. Przewidywania dotyczące strategicznych i operacyjnych cech walki zbrojnej w warunkach Europy Środkowej i Wschodniej

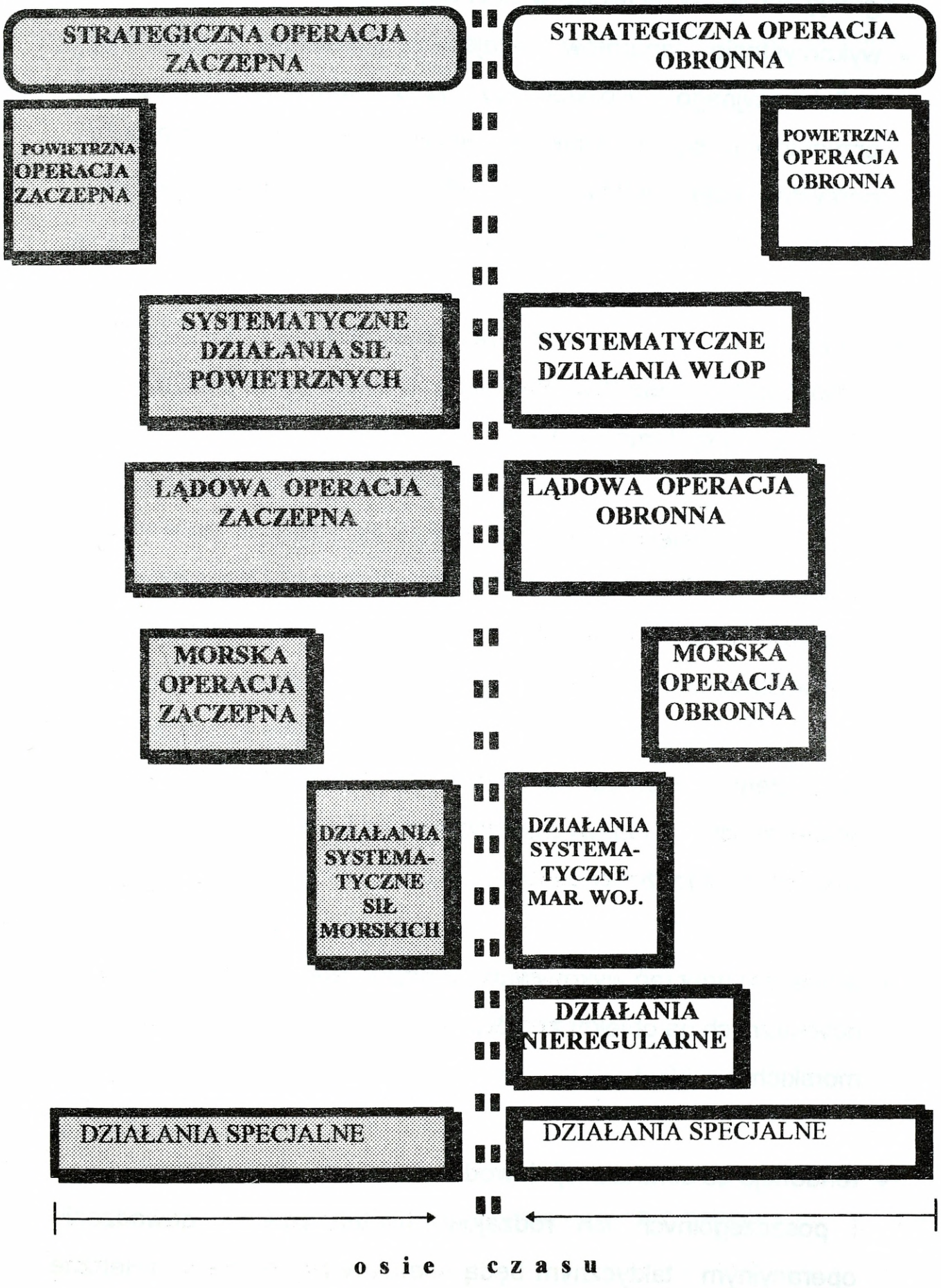
W dającym się przewidzieć horyzoncie czasowym rozniecanie wojen lokalnych w Europie z zasady nie będzie odbywało się z zaskoczenia, a przygotowanie do napaści zbrojnej i strategiczna rozwijanie sił zbrojnych zawczasu i skrycie.

Najbardziej prawdopodobnym sposobem wejścia państwa w wojnę będzie „wpełzanie" w nią w ramach rozwoju konfliktu społecznego w kraju ościennym i jego przerastanie w konflikt zbrojny między państwami.

Dlatego też konflikty zbrojne w skali wojny w tej części Europy mogą być poprzedzone :

- stopniowym, choć dość gwałtownym narastaniem konfliktu społecznego, wyraźną eskalacją stosowania środków polityki o charakterze nieprzyjacielskim: użycie siły lub groźby jej użycia; przerwanie lub ograniczenie stosunków gospodarczych i dyplomatycznych; blokada przejść granicznych, portów morskich; zamknięcie granic; wojna propagandowa, zawieszenie wymiany osobowej itp.;
- eskalacją działań zbrojnych, które zaczynać się będą od improwizowanych starć zbrojnych na granicy państwowej, angażując coraz większe kontyngenty sił zbrojnych po obu stronach konfliktu;
- zróżnicowanym stopniem udziału rodzajów sił zbrojnych (i rodzajów wojsk) w poszczególnych fazach konfliktu. Na jego początku główną rolę mogą spełniać jednostki wojsk lądowych, później zaznaczyć się może udział sił powietrznych i WRE. W tym czasie ważną rolę spełniać mogą wysoce manewrowe działania niewielkich grup pancernych i desantów śmigłowcowych, wspieranych przez lotnictwo. Dochodzić może do ostrych starć broni pancernej, wspieranej śmigłowcami bojowymi.

Przejście przeciwnika do agresji zbrojnej w skali wojny najprawdopodobniej nastąpi wraz z rozpoczęciem przez niego natarcia radioelektronicznego w skali ogólnej i przystąpieniu do operacji powietrznej. Czas trwania tej operacji zależeć będzie od uzyskania przez agresora określonego stopnia i obiektów systemu kierowania obroną państwa. Kolejna fazą agresji może być przejście do działań lądowo-morskich, wspartych uderzeniami lotnictwa.Anatomię konfliktu zbrojnego w skali wojny przedstawia rys.3.

Rys.3 Anatomia konfliktu zbrojnego w skali wojny

Agresję zbrojną przeciwnika w skali wojny może cechować:

- wykorzystanie aparatów latających dalekiego wykrywania radiolokacyjnego. Pozwoli to jego samolotom wcześniej przygotować się do walki z naszymi siłami OP i prowadzić pomyślne boje, zwłaszcza w sytuacji występowania istotnych dysproporcji w możliwościach bojowych środków napadu i OP;

- odpalanie rakiet przez lotnictwo przeciwnika bez konieczności wchodzenia w strefę działania naszych stacji radiolokacyjnych, a zwłaszcza systemów rażenia;

- wzrost roli systemów kosmicznych i lotnictwa w prowadzeniu rozpoznania dla potrzeb całych sił zbrojnych, zabezpieczania lądowań desantów, korygowania ognia wojsk lądowych oraz dowodzenia nimi i łączności;

- zwiększenie zasięgu systemów rakietowych zarówno sił powietrznych i lądowych, podwyższenie ich odporności na zakłócenia, a także mobilności;

- wzrost roli uderzeń wykonywanych przez lotnictwo morskie i sił powietrznych na obiekty znajdujące się na morzu i w bazach morskich;

- tendencja do centralizacji dowodzenia w skali sił zbrojnych i poszczególnych ich rodzajów. Istotną rolę w dowodzeniu operacyjnym i taktycznym będą spełniały naziemne i powietrzne ruchome punkty dowodzenia;
- wykorzystanie w łączności dublowanych kanałów radiowych, systemów satelitarnych i stacjonarnych węzłów łączności.

Wojska lądowe przeciwnika, wspierane intensywnie przez lotnictwo, mogą prowadzić walkę zbrojną w ramach:

- prowadzenia bliskich działań bojowych (o natychmiastowych i bezpośrednich skutkach dla będących w bezpośredniej styczności broniących się wojsk);
- prowadzenia głębokich działań bojowych (o skutkach decydujących o późniejszych fazach walki);
- prowadzenia działań w strefie własnych tyłów.

Bliskie działania bojowe przeciwnika, mające znaczenie taktyczne, mogą obejmować:

- walkę bezpośrednią jednostek taktycznych wojsk pancernych i zmechanizowanych, z bezpośrednim wsparciem lotniczym;
- bezpośrednie wsparcie ogniowe (przez jednostki artyleryjsko-rakietowe), z jednoczesnym zwalczaniem środków ogniowych w głębi;
- zabezpieczenie bojowe działań sił znajdujących się w bezpośredniej styczności z wojskami obrońcy;
- manewr na tyły i skrzydła, wykonywany przez jednostki wydzielone i desanty taktyczne.

Głębokie działania bojowe stanowić mogą kompleks przedsięwzięć składających się z:

- głębokiego rozpoznania i zdobywania danych o celach;

- izolacji działań bojowych, w tym m.in. oddziaływanie naziemnych i powietrznych środków ogniowych na wojska w głębi, newralgiczne obiekty systemu dowodzenia i komunikacji przeciwnika;

- naziemnego i powietrznego manewru w głąb, w tym desantami operacyjnymi;

- działań sił specjalnych, mylenia i maskowania operacyjnego.

Działania w strefie własnych tyłów obejmować mogą przedsięwzięcia realizowane poza elementami ugrupowania przeciwnika znajdującymi się w bezpośredniej styczności z obrońcą na rzecz zapewnienia im swobody manewru, ciągłości i tempa działań, dokonywania manewru odwodami oraz siłami i środkami wsparcia bojowego, a ponadto klasyczne zadania związane z zapewnieniem sprawnego funkcjonowania systemu logistycznego.

1.4. Pojęcie zagrożenia militarnego Polski

Wyróżnia się dwa rodzaje zagrożenia militarnego: *potencjalne* i *realne* (rys.4). Potencjalne zagrożenie militarne istnieje wówczas, gdy państwa w otoczeniu Polski posiadają siły zbrojne, zdolne do prowadzenia operacji strategicznej na obszarze naszego kraju.

Aby zagrożenie militarne Polski było realne, muszą zaistnieć okoliczności zagrożenia potencjalnego, a ponadto warunkiem koniecznym i wystarczającym jest istnienie woli politycznej w państwie (państwach) otoczenia naszego kraju co do użycia sił zbrojnych w skali wojny.

Obecnie w żadnym sąsiednim państwie, nie ma woli politycznej użycia własnych sił zbrojnych na terytorium naszego kraju. Nie istnieje zatem realne zagrożenie militarne. Stan ten jednak w przyszłości może ulec zmianie.

REALNE ZAGROŻENIE MILITARNE PAŃSTWA „ A „

=

ZDOLNOŚĆ SZ DANEGO KRAJU „B" / KOALICJI /

DO PROWADZENIA OPERACJI STRATEGICZNEJ

NA OBSZARZE PAŃSTWA „A"

[POTENCJALNE ZAGROŻENIE MILITARNE]

+

WOLA POLITYCZNA UŻYCIA SZ PAŃSTWA "B" / KOALICJI / PRZECIWKO PAŃSTWU „A „

Rys.4 Pojęcie zagrożenia militarnego państwa

1.5. Potencjały wojskowe i ogólne możliwości prowadzenia operacji strategicznych przez siły zbrojne Polski i jej sąsiadów.

Nawet po redukcji uzbrojenia konwencjonalnego - zgodnie z ustaleniami Traktatu CFE - najwięksi sąsiedzi Polski zachowają potencjalną zdolność do prowadzenia strategicznych operacji zaczepnych na obszarze RP. Postępująca we wszystkich armiach Europy transformacja sił zbrojnych odbywa się pod hasłem: „Więcej zadań - mniej broni i żołnierzy - większa zdolność bojowa".

Zachodnim sąsiadem Polski są **NIEMCY**, włączone w sojusz wojskowy NATO, mający misje sprostania wyzwaniom politycznym militarnym Wspólnoty Zachodnioeuropejskiej. Sojusz ten jest w stanie - w wypadku konfliktu zbrojnego - przeciwstawić się każdemu rodzajowi zagrożenia i agresji na kontynencie i poza nim, chociaż nie ma pewności, że zawsze zechce interweniować zbrojnie z uwagi na własne interesy polityczne.

Niemcy, mimo nastawienia na Unię Europejską, tradycyjnie zainteresowane są zachodnimi i północnymi obszarami Polski.To nastawienie niemieckie na Ziemie Zachodnie i Północne Polski ma charakter historyczny i symboliczny,gdyż spora część Niemców wywodzi stąd swoje korzenie.Nie przeceniając niemieckich tendencji do rewizji granic (oczywiście drogą pokojową), nie można wykluczać pojawienia się w przyszłości działań odwetowych na fali nacjonalizmu i neonazizmu.Wśród tzw." mniejszości niemieckiej" skupionej w obszarze opolskim i katowickim istnieją koncepcje utworzenia autonomicznej enklawy „Wielkiego Śląska" , skonfederowanego z Niemcami.Sytuacja ta ma potencjalnie cechy konfliktu,który może zostać wykorzystany zarówno przez niemieckich jak i polskich nacjonalistów.

W ramach NATO Niemcy nie stanowią dla Polski zagrożenia militarnego;są jej naturalnym partnerem. W wypadku jednak rozpadu NATO - co jest mało prawdopodobne - Bundeswehra w każdej chwili będzie posiadać potencjalną zdolność prowadzenia operacji lądowo-powietrzno-morskiej na obszarze naszego kraju. Ponadto rozwój zbrojeń we Niemczech jest wprost proporcjonalny do konkretnych wyników, jakie są osiągane w płaszczyźnie politycznej i ekonomicznej oraz ma na celu zachowanie zdolności Bundeswehry do samodzielnego wykonywania zadań.

Jednocześnie niemieckie siły zbrojne pozostają podstawowym elementem sił zbrojnych Sojuszu Atlantyckiego. Niemcy aktywnie partycypują w tworzeniu jednostek wielonarodowych. Ogólny potencjał Bundeswehry oraz Rosji (część europejska), Białorusi i Ukrainy na 1.01.1994 na tle potencjału wojskowego RP pokazano w tab.1.

Rozwój Bundeswehry odbywa się przez realizację programów rozwoju rodzajów sił zbrojnych: sił lądowych - „Struktura 5"; sił powietrznych - „Struktura 4", sił morskich - „Flota 2005", zakładających reorganizację jednostek i system dowodzenia, modernizację oraz wprowadzanie nowych systemów uzbrojenia i wyposażenia.

ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE WYBRANYCH ELEMENTÓW POTENCJAŁU WOJSKOWEGO POLSKI I JEJ SĄSIADÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	POLSKA	NIEMCY	ROSJA	BIAŁORUŚ	LITWA	UKRAINA	SŁOWACJA	CZECHY	UWAGI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ludność	38,8 mln	81 mln	149 mln	10,5 mln	3,8 mln	51,8 mln	5,5 mln	10,5 mln	
Ludność męska (13-31)	5,8 mln	11,9 mln	21 mln	1,3 mln	462,3 tys.	7,2 mln	831 tys.	1,6 mln	
Siły zbrojne	283,6 tys.	367,3 tys.	1.714 tys.	92,5 tys.	8,9 tys.	517 tys.	47 tys.	92,9 tys.	
- lądowe	185,9 tys.	254,3 tys.	780 tys.	52,5 tys.	4,3 tys.	308 tys.	33 tys.	37,4 tys.	
- powietrzne	78,7 tys.	82,9 tys.	170 tys.	27,6 tys.	250 osób	146 tys.	14 tys.	25 tys.	
- morskie	19 tys.	30,1 tys. + (4.230)	295 tys.	-	350 osób	16 tys.	-	-	
Przeszkolone rezerwy:	465 tys.	443 tys.	20 mln	285,5 tys.	12 tys.	1,0 mln	b.d.	b.d.	
- lądowe	375 tys.	359 tys.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
- powietrzne	70 tys.	73 tys.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
- morskie	20,5 tys.	11 tys.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
Budżet obronny w 1994 roku	2,2 bn	28,6 bn + 36,7 bn (NATO)	79,0 bn	430 mln	96,4 mln	3,1 bn	315,2 mln	770,3 mln	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Produkt krajowy brutto w 1993 r.	89,2 bn	1.807,0 bn	1.1160,0	16,0 bn	2,9 mln	54,2 bn	12,0 bn	26,0 bn	
Produkt krajowy brutto per capita w 1993 r.	5200	20800	7800	6300	3200	4300	5500	7400	
S I Ł Y L Ą D O W E									
DZ	6	1	18	1	-	8	1	2	
BZ	-	-	9	4	-	5	-	1	
DPanc	3	4	8	1	-	2	1	2	
BPanc	-	-	1	-	-	-	-	-	
DPD	-	1	5	1	-	-	-	-	
DPSz	1	-	-	-	-	1	-	-	
BPD	1	-	4	1	-	3	-	1	
BPSz	-	-	3	1	-	2	-	-	
BSB	-	-	-	4	-	-	-	-	
DPG	-	1	-	-	-	-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
BPG	2	-	-	-	-	-	-	-	
BOT		7	-	-	-	-	-	-	
DOT	1	-	-	1	-	-	-	-	
DPZmech	-	-	-	-	-	-	-	1	
czołgi	2110	2855	7489	3108	-	5380	912	1433	
BWP	1406	2443	16525	2386	-	3026	476	822	
TO rozp.	510	514	b.d.	b.d.	-	2000	129	182	
TO inne	130	4037	b.d.	1020	15	2190	567	837	
PPK	404	2513	b.d.	480	-	b.d.	b.d.	b.d.	
Artyleria:									
- ciągniona	566	378	4545	440	b.d.	1050	297	753	
- samobieżna	635	577		588	b.d.	1304	189	377	
- moździerzowa	418	907	550	140	b.d.	640	79	120	
- wyrz. wielo-prowadnic.	261	288	915	419	b.d.	640	243	168	
- wyrz. rakiet "O" i "OT"	40	-	-	96	-	272	9	10-14	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Środki OPL:									
- artyleryjskie	978	2347	b.d.	b.d.	-	b.d.	b.d.	59	
- rakietowe	1280	1511	b.d.	350	-	30	437	13	
śmigł. bojowe	30	311	954	-	-	b.d.	-	-	
śmigł. inne	-	321	-	-	-	b.d.	-	-	
S I Ł Y P O W I E T R Z N E									
sam.myśl.-bomb.	118	238		35	-	161	41	119	
sam.myśliwskie	207	174	łącznie:	204	-	572	98	68	
sam.bombowe	-	-	- 3921	99	-	74	-	-	
sam.rozpoznawcze	24	35		64	-	160	8	-	
rakiety OP	238	304		200	-	825	b.d.	b.d.	
sam.transp.	34	100		44	6	165	16	14	
śmigł.transp.	43	108		140	3	60	b.d.	13	
śmigłowce bojowe	-	-	56	78	-	307	19	36	
śmigłowce inne	40	24	264	153	-	180	26	41	
bombowce strat.	-	-		-	-	42	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
S I Ł Y M O R S K I E									
BPM	-	-	1	-	-	-	-	-	
Niszczyciele	1	4	3	-	-	-	-	-	
Okręty podwodne	3	20	10	-	-	-	-	-	
Okręty desantowe	5	11	21	-	-	-	-	-	
Krążowniki	-	-	3	-	-	-	-	-	
Fregaty	1	8	26	-	2	-	-	-	
Okręty trałowo-minowe	24	42		-	-	-	-	-	
Kutry rakietowe	7	38		-	-	-	-	-	
Okręty wsparcia	24	42	50	-	-	-	-	-	
Korwety	4	-		-	-	-	-	-	
Kutry patrolowe	21	38	60	-	7	-	-	-	
Okręty - bazy	-	25		-	-	-	-	-	
Sam.lotn.morskiego	35	86	195	-	-	-	-	-	
Śmigł.bojowe	19	19	35	-	-	-	-	-	

Uwagi:

1. Skrót "b.d." - oznacza brak danych.
2. Liczbę samolotów Rosji podano łącznie ze względu na brak danych dotyczących liczby poszczególnych klas samolotów.
3. Nie podano składu sił morskich Ukrainy, gdyż nie przewiduje się ich użycia na Bałtzyku.
4. Skrót "BSB" - oznacza bazę sprzętu bojowego (jednostkę mobilizowaną).
5. Podane w rubryce "Rosja" dane dotyczące sił zbrojnych obejmują ich potencjał rozmieszczony w Europie, a w odniesieniu do sił morskich - potencjał Floty Bałtyckiej.

W siłach lądowych trwa modernizacja czołgu „Leopard-2", polegająca na zwiększeniu jego mobilności i możliwości ochronnych. ***Zakłada się też wprowadzenie:***

- śmigłowca transportowego NH-90;
- ppk typu „PARS-3LR" (dużego zasięgu) i „PARS-3MR" (średniego zasięgu);
- stacji pasywnego („PORTA") i aktywnego („COBRA") optoelektronicznego rozpoznania artyleryjskiego;;
- rakiet plot „Stinger RMP";
- systemu minowania narzutowego „TARANTEL" z minami o cechach „inteligentnych";
- systemu minowania narzutowego z powietrza;
- bojowego samolotu bezzałogowego „TAJFUN";
- nowoczesnego systemu łączności „AUTOKO II", w skład którego wejdzie zintegrowana sieć łączności stanowisk dowodzenia „BIGSTAF", oparta na połączeniach światłowodowych.

W siłach powietrznych trwa modernizacja:

- samolotów F-4F, polegająca na ich wyposażeniu w nowoczesny system nawigacyjny H-423 oraz stację radiolokacyjną, umożliwiającą śledzenie wielu celów jednocześnie w warunkach występowania silnych zakłóceń naturalnych i emitowanych celowo (WRE). Będą one również przystosowane do odpalania pocisków rakietowych „AMRAAM" klasy powietrze-powietrze;
- samolotów bojowych MiG-29 w celu przystosowania ich do standardów obowiązujących w Europie Zachodniej;

W najbliższej przyszłości wprowadzi się:

- nowy rakietowy pocisk kierowany „IRIS" klasy powietrze-powietrze;
- system rakiet plot, oparty na pocisku rakietowym „MISSOT".

W siłach morskich planuje się wprowadzenie:

- fregaty rakietowej projektu 124;
- okrętu podwodnego projektu 212;
- samolotu patrolowego MPA-90;
- śmigłowce MPA - 90;
- systemu pocisków rakietowych drugiej generacji ANS.

Biorąc pod uwagę istniejący i prognozowany potencjał Bundeswehry można przyjąć, iż w określonych warunkach może być ona w stanie prowadzić:

- lądową operację zaczepną na głębokości 350-600 km, w pasie szerokości 250-600 km (w zależności od możliwości uzyskania przewagi nad przeciwnikiem). Czas trwania tej operacji może wynosić 9-15 dni;
- powietrzną operację zaczepną na głębokość do 600 km [w pasie 350-400 km]. Czas trwania tej operacji - 3-5 dni;
- morską operację zaczepną wraz z wysadzeniem desantu morskiego w sile ZT;
- wszystkie rodzaje rozpoznania, dywersję i działania specjalne w obszarze działań bojowych oraz na pozostałym terytorium kraju.

ROSJA jest krajem niestabilnym politycznie i ekonomicznie.Brak infrastruktury rynkowej,galopująca inflacja i destabilizacja społeczna (etniczna) powodują pobudzanie nastrojów nacjonalistycznych i wielkomocarstwowych. Tego typu sytuacja wewnętrzna Rosji może być przyczyną napięcia między nią i jej sąsiadami. Jeśli uda się sterować rozwojem wydarzeń w Rosji zwolennikom demokracji i opanują one niebezpieczne procesy istniejące obecnie, to główne zainteresowania tego mocarstwa skupiać się będą przez długie lata na sprawach wewnętrznych.

Siły zbrojne Rosji, nawet ich część, zorganizowana w Dowództwo „Zachód" na bazie Moskiewskiego i Leningradzkiego OW wraz z Flotą Bałtycką i kontygentem Obwodu Kalinigradzkiego są potencjalnie zdolne do prowadzenia strategicznej operacji zaczepnej, obejmującej całe terytorium naszego kraju. Jednakże ewentualne wykorzystanie tego potencjału militarnego wymagałoby zapewnienia sobie przez Rosję tranzytu przez Białoruś lub przynajmniej Łotwę i Litwę, albo wszystkie te kraje.

Trwa proces restrukturyzacji sił zbrojnych Rosji. W wojskach lądowych następuje stopniowe przechodzenie z armijno-dywizyjnej struktury na korpuśno-brygadową. Przewiduje się wprowadzenie do uzbrojenia śmigłowca bojowego Mi-40 do jednostek szturmowodesantowych, wchodzących w skład sił szybkiego reagowania. Wdrożone zostaną nowe systemy i środki łączności.

W Wojskach Lotniczych i OP zamierza się wprowadzić samoloty nowych typów: MDP (wielofunkcyjny przechwytywacz dalekiego zasięgu), jako następca MiG-31; MiG-1.42 (technologia „Stealth") ,samolot piątej generacji SU-35, jako wersja zmodyfikowana SU-27; T-60 zamiast SU-24 i T-16 oraz SU-30MK-dwumiejscowy samolot bombowy średniego zasięgu, przenoszący pociski klasy powietrze-powietrze i 6 pocisków precyzyjnego rażenia klasy powietrze-ziemia. Ponadto rozpoczęto produkcję samolotów bazowania pokładowego Su-27K.

We Flocie Bałtyckiej następuje reorganizacja struktury związków taktycznych floty z systemu dywizyjnego na brygadowy. Wprowadza się fregaty rakietowe typu „Sowremiennyj" i okręty technologii „stealth". Dywizję Okrętów Desantowych przekształca się w brygadę, uzbrojoną w okręty desantowe typu „Ropucha I(II)". Ponadto otrzymują uzbrojenie o znacznym zaawansowaniu technologicznym:

- OP typu „Kilo";
- małe OP typu „Amur" o „Pirania";
- fregaty rakietowe typu „Gephard";
- szybkie patrolowe okręty rakietowe typu „Derkacz";

- pociski rakietowe typu „X-15C", „65C3" odpowiednik" Harpoona", 3M-80", rakiety typu „85-RU" i „APR-2E" (porównywalne z „ASROC" i „SUBROC");
- kierowane pociski artyleryjskie;
- systemy WRE („TSZ-17", „Spektr-E", Pv-16".

Państwowość **BIAŁORUSI** jest jak dotąd słabo rozwinięta. Sytuacja wewnętrzna i zewnętrzna Białorusi będzie kształtowana przez wewnętrzną sytuację w Rosji,od której jest ona silnie uzależniona.

Siły zbrojne Białorusi posiadają ograniczone zdolności do prowadzenia strategicznej operacji na terytorium Polski. Potencjalne możliwości tych sił mają wymiar operacyjny, choć sam fakt posiadania przez nie strategicznych pocisków rakietowych i ogólny potencjał ilościowy wojsk lądowych oraz sił powietrznych wskazuje na ich wymiar strategiczny. Należy jednak uwzględniać postępujące procesy rozbrojeniowe i ogólne niskie możliwości strategiczne tego kraju, a zwłaszcza na mały potencjał ludnościowy i gospodarczy.

Ze względu na fakt, że Białoruś znajduje się pod silnymi wpływami politycznymi Rosji, potencjalne zagrożenie militarne Polski z jej strony jest istotne.

UKRAINA będzie prawdopodobnie mniej podatna na wpływy Rosji niż Białoruś. Uzależnienie gospodarcze od Rosji nie pozwoli jej na prowadzenie całkowicie niezależnej polityki, zwłaszcza wówczas, kiedy w sąsiednim w mocarstwie będą realizowane scenariusze antydemokratyczne.

Ukraina posiada siły zbrojne zdolne do prowadzenia strategicznej operacji o charakterze lądowo powietrznym, obejmującej swym zasięgiem całe terytorium kraju. Wynika to z istniejącego potencjału sił lądowych, a zwłaszcza lotnictwa i potencjału ludzkiego. Zdolności te znacznie obniża jednak stan gospodarki i ogólna sytuacja geostrategiczna tego państwa,

usiłującego odbudować państwowość i zagwarantować suwerenność polityczną zagrożoną ze strony Rosji.

Podejmując problem transformacji i zmian strukturalnych należy mieć na uwadze, iż wszelkie przewidywania na temat kierunków rozwoju broni konwencjonalnej i struktur wojskowych są bardzo ryzykowne ze względu na dynamikę rozwoju. Przede wszystkim trzeba odpowiedzieć na dwa podstawowe w tym względzie pytania:

- czy badania systemów broni i struktur wojskowych w czasie pokoju lub w warunkach konfliktów lokalnych (t.j. zbliżonych do warunków występujących w czasie wojny) dadzą wiarygodne dane o ich przydatności w działaniach wojennych oraz
- w jakim stopniu konfrontacja zbrojna stron (reprezentujących symetrię lub asymetrię zdolności bojowych SZ) potwierdzi przyjęte założenia?

Podejmując w tej pracy próbę dania odpowiedzi na powyższe pytania należy stwierdzić, iż badania zdolności SZ w czasie pokoju i konfliktów zbrojnych na poziomie niższym niż wojna nie mogą zapewnić wiarygodnych danych przydatnych bezpośrednio dla potrzeb przygotowania działań zbrojnych w czasie wojny, ale mogą dać dane przybliżone. Niezależnie bowiem od celności i niezawodności broni konwencjonalnej, wyliczonej teoretycznie, rzeczywista siła ognia tej broni jest mniejsza. Już w praktyce bojowej „małych" konfliktów zbrojnych jest wiele czynników, z których każdy oddzielnie lub wszystkie razem, zmniejszają prawdopodobieństwo zniszczenia celu pojedynczym pociskiem, nawet o 50%. Do nich należą warunki pogodowe, terenowe, przeciwdziałanie przeciwnika oraz inne, na wadach systemów komputerowych i błędach operatorów kończąc.

Efektywność broni precyzyjnej w dużym stopniu zależy zarówno od jej odporności na przeciwdziałanie przeciwnika w zakresie wykonywania i przechwytywania celów, jak i warunków atmosferycznych, które mogą być nawet główną przeszkodą w osiągnięciu celu przez pocisk.

Istotną rolę w walce zbrojnej odgrywać mogą środki przeciwdziałania radioelektronicznego. Chociaż trudne do zwalczenia, nie są one niezniszczalne. Ocenia się, że w czasie wojny jedna ze stron zdominuje sferę działań prowadzonych z użyciem radioelektronicznych środków walki i tym samym uzyska przewagę w tzw. wojnie radioelektronicznej. Można przyjąć, iż strona której uda się to osiągnąć, odniesie zwycięstwo w całej wojnie.

1.6. Kierunki transformacji i zmian strukturalnych SZ RP.

Dostosowanie sił zbrojnych do potrzeb demokratycznego państwa i użycia w wypadku konfliktów zbrojnych wymaga ujęcia całokształtu celów, środków i działań w spójny długofalowy program ich przebudowy, obejmujący horyzont 15-20 lat.

W skali SZ pierwszoplanowym elementem realizacyjnym programu rozwoju powinno być ich przezbrojenie, zgodnie z wymogami intensywnej obrony konwencjonalnej.

Powinno ono obejmować:

a) przedsięwzięcia z dziedziny wczesnego informowania i dowodzenia, a w tym:

- wdrożenie satelitarnego systemu zdobywania i wykorzystania informacji o sytuacji militarnej w otoczeniu Polski, powiązanego z systemem WRE;
- budowę systemu łączności dla potrzeb zintegrowanego dowodzenia SZ odpornego na zniszczenie i zakłócenia;

- wdrożenie nowych koncepcji dowodzenia strategicznego i operacyjnego (poziom rodzajów sił zbrojnych) dostosowanych do możliwości nowych technologii gromadzenia i wykorzystania danych:

b) zwiększenie możliwości bojowych sił powietrznych, głównie przez zwiększenie zasięgu wykrycia i identyfikacji ŚNP oraz wprowadzenie do uzbrojenia nowych typów samolotów wielozadaniowych, systemów pocisków rakietowych, lotnictwa uderzeniowego dla wsparcia sił lądowych;

c) zwiększenie siły ognia i zasięgu działania sił morskich przez wprowadzenie do uzbrojenia nowych typów i modernizacji istniejących okrętów rakietowych i lotnictwa morskiego do zwalczania zgrupowań okrętów nawodnych, podwodnych oraz baz morskich i lotnisk sił morskich przeciwnika;

d) większenie siły i zasięgu ognia oraz manewrowości sił lądowych w wymiarze lądowo-powietrznym oraz ich odporności na oddziaływanie ogniowe i radioelektroniczne przeciwnika, głównie przez modernizację i wymianę systemów uzbrojenia i amunicji.

Na drugim planie wśród priorytetów w programie rozwoju sił zbrojnych znajduje się polityka kadrowa. Należy dokonać zmian w polityce kadrowej i uzupełnień osobowych. Jest to zagadnienie przygotowania nowoczesnych kadr dowódczo-sztabowych, żołnierzy obsługujących systemy uzbrojenia oparte na nowych technologiach, a także odpowiedniego szkolenia rezerw osobowych do wymogów pola walki.

Niezbędna jest zatem reforma szkolnictwa wojskowego, wypracowanie nowej koncepcji szkolenia w jednostkach wojskowych, prowadzenia ćwiczeń z wojskami, ćwiczeń dowódczo-sztabowych i treningów z wykorzystaniem symulacji komputerowej oraz nowego systemu przygotowania rezerw osobowych, a zwłaszcza oficerów i podoficerów rezerwy.

Na trzecim planie wśród priorytetów przebudowy SZ powinna znaleźć się logistyka. Istnieje bowiem potrzeba doskonalenia systemu gospodarki materiałowej i usług dla sił zbrojnych, wynikająca z nowych koncepcji strategicznych i zmian ustrojowych, a zwłaszcza przebudowy systemu gospodarki narodowej.

Oprócz wymienionych priorytetów przebudowy SZ wyznaczających zasadnicze kierunki ich transformacji, niezbędne są następujące przedsięwzięcia:

- prowadzenie badań strategiczno-obronnych;

- rozwijanie technologii obronnych i stworzenie nowego modelu współdziałania SZ z przemysłem i centralnymi urzędami resortowymi w zakresie koordynacji przedsięwzięć zbrojeniowych. Powinny być one spójne z polityką współpracy wojskowej Polski z innymi państwami.

II. POLITYKA I STRATEGIA OBRONNA RP. PROPOZYCJE PROGRAMÓW WĘZŁOWYCH.

2.1. Uwagi wstępne

Władze RP przyjęły w dn. 2 listopada 1992 r. dwa dokumenty doktrynalne określające zasady polityki bezpieczeństwa narodowego: „Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa", sygnowane przez Prezydenta RP i określające podstawowe zasady polityki naszego kraju w dziedzinie bezpieczeństwa oraz „Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej", zawierający cel strategiczny obrony RP, struktury systemu obronnego państwa oraz główne zadania realizowane przez jego poszczególne elementy.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, celem strategicznym obrony Rzeczypospolitej Polskiej jest zapewnienie suwerenności, niepodległości integralności terytorialnej państwa, bezpieczeństwa i swobody działania instytucji państwowych oraz pokojowych warunków życia i rozwoju społeczeństwa. Powyższy cel zakłada się osiągać przez rozbudowę i utrzymywanie infrastruktury obronnej państwa,. przygotowanie obronne obywateli, działania zapobiegające kryzysom i wybuchowi wojny oraz działania zbrojne mające na celu odparcie agresji.

Uwzględniając istnienie potencjalnych źródeł zagrożeń bezpieczeństwa narodowego, w tym zagrożeń wojennych, Polska nie traktuje a priori żadnego ze swych sąsiadów ani innego państwa jako wroga dopóty, dopóki się on rzeczywiście jako taki nie określi. Ponieważ źródła powstawania sytuacji kryzysowych są bardziej prawdopodobne niż źródła wojny, przeto nasza strategia obronna jest ukierunkowana na zapobieganie powstawaniu i rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych o charakterze militarnym za pomocą działań pozamilitarnych (przy użyciu różnorodnych środków polityki), ale nie wyklucza się użycia siły zbrojnej.

Ogólne ujęcie założeń i zasad polskiej polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej w powyższych dokumentach stanowi punkt wyjścia w procesie zarządzania strategicznego w dziedzinie obronnej, a w szczególności wojskowej. Niezbędne jest zatem sprecyzowanie i rozwinięcie powyższych założeń i zasad w postaci węzłowych programów odnoszących się do poszczególnych dziedzin funkcjonowania systemu obronnego państwa. Poniżej przedstawiono propozycję opracowania tych programów. Obejmuje ona w zarysie pewne elementy programów odnoszące się zarówno do ich formy, jak i treści. Należy je traktować jako przykładowe.

2.2. Podstawowe cele strategii obronnej i sposoby ich urzeczywistniania.

Nadrzędnym celem polityki obronnej jest odzyskanie przez Polskę pełni praw narodowych, umożliwiających byt i rozwój społeczeństwa oraz państwa.

Ze względu na niekorzystną dla nas dysproporcję między tymi celami a zasobami obronnymi, jakie mogą być wydatkowane przez nas w jego realizacji, niedostatek siły państwa zrównoważyć trzeba przynależnością do europejskich struktur polityczno-ekonomiczno-wojskowych, co jest dla Polski alternatywnym zadaniem strategicznym.

Potrzebna jest Polsce perspektywa długofalowa obronności, strategiczna koncepcja zrównoważonego rozwoju siły obronnej państwa z jednoczesnym dostosowaniem jej komponentów: politycznych, ekonomicznych i militarnych do standardów wypracowanych w ramach europejskich struktur integracyjnych.

Przyjąć można trzy podstawowe cele strategii obronnej RP:

A. Przetrwanie Polski jako suwerennego, rozwijającego się społeczeństwa w obecnych granicach o znaczącym udziale w partnerskich stosunkach międzynarodowych.

Dla osiągnięcia tego celu należy:

- umacniać stabilność strategiczną państwa przez optymalizowanie systemów politycznego, ekonomicznego i społecznego oraz systemowe powiązanie traktatów o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z modernizacją środków obrony narodowej, zwłaszcza sił zbrojnych i przemysłu obronnego;
- rozwijać technologie oparte na standardach obowiązujących w zintegrowanych strukturach Europy Zachodniej i skutecznie je stosować w realizacji zadań obronnych;
- konsekwentnie dążyć do wejścia w struktury integracyjne Europy, priorytetowo traktując zadanie przystąpienia Polski do NATO;
- nie dopuścić do powstania istotnej przepaści w zastosowaniu wojskowych technologii w systemach uzbrojenia Polski i sąsiadów, wspierać procesy rozbrojeniowe i likwidację broni masowego rażenia;
- odstręczać każdą agresję, która mogłaby zagrozić bezpieczeństwu Polski, a gdyby to odstręczanie zawiodło - odeprzeć atak zbrojny lub zakończyć konflikt na warunkach korzystnych dla Polski i jej interesów;

- skutecznie przeciwdziałać innym zagrożeniom bezpieczeństwa Polski i jej obywateli, w tym również zagrożeniom terroryzmem międzynarodowym oraz incydentom granicznym na tle przemytu niedozwolonych materiałów, nielegalnego handlu, niezbędnej migracji ludności, unikając przy tym konfliktów międzypaństwowych i lokalnych konfliktów zbrojnych.

B. Rozwój materialnej bazy obrony narodowej zrównoważonej z rozwojem gospodarczym państwa.

Realizacja tego celu wymaga podjęcia i zrealizowania priorytetowych działań w zakresie:

- przekształceń gospodarczych w kierunku nowej, silnej, prosperującej i konkurencyjnej (w wybranych dziedzinach) gospodarki narodowej, jako podstawowej bazy tworzenia potencjału ekonomiczno-obronnego;

- udziału w międzynarodowym, zwłaszcza europejskim systemie ekonomiczno-obronnym, w którym obowiązywać będą uzgodnione zasady rozwiązywania sporów ekonomiczno-obronnych;

- stabilizacji makroekonomicznej oraz stabilności systemowej, zapewniającej właściwy grunt dla mikroekonomicznej polityki przedsiębiorstw przemysłu obronnego i rozwoju sił zbrojnych, a także rozbudowy infrastruktury obronnej państwa. Niezbędne jest zapewnienie w budżecie państwa odpowiedniej kwoty na wydatki obronne,a w tym i wojskowe. Nie może być ona niższa niż 5% PKB, z tego na SZ RP - 3% w skali roku.

C. Działanie na rzecz równowagi w systemie państw europejskich i zachowania pokoju oraz przestrzegania norm prawa międzynarodowego w środowisku międzynarodowym.

Realizacja tego celu wymaga:

- utrzymywania Sił Zbrojnych RP na poziomie uzgodnień międzynarodowych, zdolnych do wykonywania zadań obronnych na obszarze kraju i w ramach koalicyjnej polityki na rzecz pokoju w świecie (dotyczy to określonych kontygentów sił zbrojnych);
- promowanie poszanowania prawa międzynarodowego w rozwiązań dyplomatycznych w konfliktach międzypaństwowych;
- popierania, w tym również środkami wojskowymi, dążeń demokratycznych społeczeństw i państw;
- szerokiej współpracy wojskowej z NATO i państwami sąsiednimi w ramach programu „Partnerstwo dla pokoju" i wstąpienia do tej organizacji jako równoprawny członek.

2.3. Kierowanie obronnością państwa.

A. Diagnoza

Niespójność i wadliwość obowiązujących rozwiązań prawnych , a zatem i organizacyjnych w dziedzinie obronnej ujawnia się przede wszystkim w dużym nasileniu sporów kompetencyjnych na szczeblu centralnych organów państwa (parlament, prezydent, ministrowie) oraz terenowych organów wykonawczych i samorządowych. Odbija się to niekorzystnie na efektywności funkcjonowania systemu obronnego państwa (SOP).

System obronny państwa obejmuje większość organów państwa i gospodarki, stanowi złożoną strukturę. Restrukturyzacja sił zbrojnych

i przystosowanie do potrzeb obronnych innych elementów SOP może przebiegać racjonalnie tylko przy znajomości kosztów ich utrzymania i rozwoju. Obecnie brak jest odpowiednio zagregowanych i pełnych informacji o kosztach utrzymania SOP.

Systematyczna redukcja wydatków budżetowych MON oraz spychanie na margines przedsięwzięć obronnych realizowanych przez ogniwa pozamilitarne (także ze względu na deficyt finansowy odpowiednich instytucji) nie są uzasadnione potrzebami obronnymi państwa. Zjawisko to niekorzystnie wpływa na stan uzbrojenia i sprzętu wojskowego (obniża się wskaźnik nowoczesności wyposażenia armii), spada też intensywność szkolenia wojska. Topnieją rezerwy obronne państwa.

Przemianom społeczno-gospodarczym, zwłaszcza własnościowym towarzyszy pozbywanie się zadań obronnych o charakterze produkcyjnym, inwestycyjnym i mobilizacyjnym. Trwa gremialna ucieczka podmiotów gospodarczych od zadań obronnych. Rezygnuje się na przykład z wymagań obronnych przy realizacji wielu inwestycji, likwiduje nierentowne linie kolejowe i bocznice, demontowane są stacje przeładunkowe bez wprowadzania w to miejsce alternatywnych rozwiązań.

B. Cele

1. Stworzyć spójny system organizacyjno-funkcjonalny organów kierowania obroną narodową.
2. Ustalić i zaplanować cele obronne dla wykonawców: siły zbrojne i pozamilitarne ogniwa obronne.
3. Precyzyjnie określić zadania obronne dla wykonawców, kolejność ich realizacji oraz wielkość zasobów, które można zużyć.
4. Rozbudowywać i utrzymywać w dyspozycyjności infrastrukturę obronną państwa, adekwatną do potrzeb obrony strategicznej państwa.

5. Przygotować merytorycznie, organizacyjnie i rzeczowo poszczególne elementy i całość SOP do funkcjonowania w okresie pokoju, kryzysu i wojny.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne:

1. Nowelizacja aktów prawnych: Ustawy Konstytucyjnej i innych ustaw określających założenia militarne, gospodarczo-obronne, ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego, w wyniku której będzie możliwe:
   - utworzenie jednego ośrodka decyzji polityki obronnej państwa, kontrolowanego przez parlament, który w sposób kompleksowy i spójny będzie rozwiązywać zadania ogólnopolityczne, społeczno-gospodarczei militarne w ramach ukierunkowanych strategią obronną przygotowań obronnych, a w szczególności zapewnić efektywne zintegrowanie potencjału militarnego z odpowiednio przygotowaną administracją i gospodarką narodową oraz zorganizowanym i przygotowanym do obrony społeczeństwem, a także skutecznie przeciwstawienie się wszelkim zagrożeniom godzącym w obronę narodową:
   - dostosowanie przepisów prawa dotyczącego obrony narodowej do warunków gospodarki rynkowej;
   - dostosowanie niektórych regulacji prawnych w przedmiocie obrony narodowej do standardów obowiązujących w europejskich strukturach integracyjnych, a zwłaszcza NATO, np. ochrona informacji obronnych, poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności demokratycznej kontroli nad armią itp.
   - ustanowienie systemu kontroli strategicznej. Jej zadaniem powinno być sprawdzanie planów strategicznych i stopnia ich

realizacji w celu sygnalizowania w porę zagrożeń i konieczności zmiany sposobów działania poszczególnych instytucji działających w SOP.

2. Organizowanie i prowadzenie szkolenia (ćwiczeń i treningów) z kierowniczą kadrą i pracownikami aparatu wykonawczego SOP.
3. Ustanowienie systemu zbierania, opracowania i oceny zagrożeń militarnych w kontekście zagrożeń interesów politycznych, ekonomicznych, a także ekologicznych.

Wprowadzenie wskazanych wyżej rozwiązań kształtujących istotę, strukturę i funkcjonowanie podsystemu kierowania obroną narodową (obronnością państwa) wymagać będzie konsensusu podstawowych sił politycznych w procesie opracowania i przyjęcia Ustawy Konstytucyjnej.

D. Zagrożenia realizacji celów

1. Brak konsensusu głównych sił politycznych w kraju co do sposobu kierowania obroną narodową.
2. Deficyt budżetowy i niedostatek środków finansowych dla sfery budżetowej. należy podjąć działania pozyskiwania dochodów, np. ograniczając zasięg tzw. „szarej strefy" w gospodarce.
3. Niski poziom świadomości społeczeństwa odnośnie do skali potrzeb obronnych. Należy prowadzić skuteczną politykę informacyjną w tym zakresie.

E. Główne kryterium realizacyjne

Prowadzenie ćwiczeń zgrywających funkcjonowanie elementów SOP w skali państwa.

2.4. Dowodzenie Siłami Zbrojnymi RP

A. Diagnoza

Dowodzenie SZ RP w czasie pokoju realizowane jest w relacjach począwszy od szefa Sztabu Generalnego WP przez dowództwa OW i rodzajów SZ. Brak jest dowództwa wojsk lądowych, a jego rolę częściowo spełniają dowództwa czterech OW, pion szkolenia, kierowany przez zastępcę szefa Sztabu Generalnego WP - szefa Inspektoratu Szkolenia oraz inne piony i zarządy Sztabu Generalnego.

Dowodzenie SZ w czasie wojny ma odbywać się w relacjach identycznych jak w okresie pokoju, z tym, że na czele Sił Zbrojnych RP stać będzie powoływany przez Prezydenta RP Naczelny Wódz.

Sztab Generalny WP (Sztab Naczelnego Wodza) spełnia jednocześnie funkcje dowodzenia szczebla strategicznego i operacyjnego (wojska lądowe). Łączy zatem funkcje koncepcyjno-decyzyjne, wykonawcze i kontrolne na dwóch szczeblach dowodzenia - stawia sobie zadania, realizuje je i ocenia.

Z punktu widzenia teorii organizacji i kierowania, wadliwej koncepcji funkcjonalnej Sztabu Generalnego WP odpowiada istniejąca struktura organizacyjno-funkcjonalna. Na przykład **pion planowania strategicznego Sztabu Generalnego zajmuje się również planowaniem operacyjnym odniesieniu do wojsk lądowych.**

Dowodzenie, zwłaszcza w czasie wojny, na poziomie OW cechuje dążenie do integracji działań korpusu (jako struktury organizacyjnej wojsk operacyjnych OW) z działaniami sił obrony terytorialnej, gdy tymczasem potrzeby np. lądowej operacji obronnej będą wymuszały tę integrację w skali całego kraju, a więc na poziomie Wojsk Lądowych. Wydzielanie bowiem korpusów do działań poza terytorium OW wymagać będzie tworzenia doraźnego dowództwa Wojsk Lądowych, co byłoby przedsięwzięciem improwizowanym.

W dowodzeniu SZ zapoczątkowano zastosowanie techniki komputerowej i związanej z tym faktem - automatyzacji tego procesu. Na szczególną uwagę zasługuje opracowanie mapy numerycznej i wykorzystywanie programów dynamiki działań bojowych.

B. Cele:

1.Przekształcić Sztab Generalny w jednolity organ dowodzenia SZ. szczebla strategicznego, działający w czasie „W" jako sztab Naczelnego Dowódcy SZ.

2.Uporządkować dowodzenie na szczeblu operacyjnym.

3.Wdrożyć nowe technologie dowodzenia wojskami, kompatybilne z technologiami NATO (podejmowanie decyzji, stawianie zadań, kontrola, łączność, WRE).

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne:

- przeformować organizacyjnie i funkcjonalnie Sztab Generalny WP, eliminując z niego zespoły ludzi i działania odnoszące się do szczebla operacyjnego. Należy je przenieść na szczebel operacyjny;
- określić cele, zadania i sposoby funckjonowania stanowisk dowodzenia szczebla strategicznego na czas „W". Dokonać nowej obsady etatowej, dobierając osoby kompetentne do konkretnych funkcji;
- utworzyć Dowództwo Wojsk Lądowych, jako organ dowodzenia tym rodzajem sił zbrojnych, przekazując mu całokształt zadań związanych z przygotowaniem i prowadzeniem operacji lądowych w okresie pokoju, kryzysu i wojny (we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych), opracowywaniem i rozbudowywaniem infrastruktury wojskowej (w swoim zakresie);

- przeformować dowództwa i sztaby OW, podporządkowując je dowódcy Wojsk Lądowych. Przecelować ich zadania na zarządzanie i dowodzenie obroną terytorialną, administracją wojskową i wydzielonymi jednostkami logistycznymi;
- sformować korpusy na bazie wojsk operacyjnych OW, podporządkowując je dowódcy Wojsk Lądowych;
- na czas „W" usankcjonować podporządkowanie wojsk i zmilitaryzowanych sił MSW (w tym Straży Granicznej) dowódcy Wojsk Lądowych;
- usankcjonować prawnie i zorganizować współdziałanie Wojsk Lądowych w skali kraju i dowództw OW z pozamilitarnymi ogniwami obronnymi (centralnymi, terenowymi oraz samorządowymi);
- na wszystkich szczeblach dowodzenia SZ wdrożyć system dowodzenia przez cele, oparty na technice komputerowej i nowoczesnych systemach łączności, w tym łączności satelitarnej.

D. Zagrożenia

1. Postrzeganie sposobów użycia SZ RP i dowodzenia nimi przez pryzmat doświadczeń i nawyków minionej epoki „frontowej".
2. Obawa przed kolejną „wielką restrukturyzacją" mogącą być z trudem zrozumiałą przez społeczeństwo jako działanie racjonalne.
3. Obawa decydentów o utratę bezpośredniego wpływu na wojska oraz dowódców OW o zmniejszenie ich rangi i kompetencji w SZ.
4. Niedostatek przygotowanych kadr do podjęcia nowych ról i stanowisk.
5. Brak wzorców organizacyjnych, zakresów obowiązków i obawa przed tworzeniem instytucji od nowa.

E. Główne kryterium realizacyjne:

Spełnianie przez nowo utworzone Dowództwo Wojsk Lądowych funkcji dowództwa rodzaju sił zbrojnych, analogicznych do pozostałych dowództw: WLOP i MW.

2.5. Zadania i ogólna struktura Sił Zbrojnych RP

A. Diagnoza

Oprócz klasycznych już zadań SZ RP, takich jak:

- utrzymywanie niezbędnego potencjału bojowego na poziomie adekwatnym do skali aktualnego i prognozowanego zagrożenia militarnego, zapewniającego realizację określonych przedsięwzięć w ramach obrony strategicznej państwa, zniechęcania ewentualnego przeciwnika do agresji zbrojnej, utrzymywanie stabilizacji wojskowej w Europie Środkowej i Wschodniej, szkolenie rezerw osobowych, i zachowania zdolności do szybkiej i sprawnej mobilizacji;
- wsparcie działań państwa w rozwiązywaniu konfliktów społecznych podczas stanu wyjątkowego lub wojennego;
- udzielanie pomocy organom cywilnym w wypadku katastrof oraz klęsk żywiołowych i wsparcia akcji o charakterze humanitarnym;
- prowadzenie w czasie wojny operacji strategicznej i innych form działań zbrojnych dla osiągnięcia celów wojny zgodnie z zasadami intensywnej obrony konwencjonalnej, zdolnej przeciwstawić się powietrzno-lądowo- morskiej agresji zbrojnej przeciwnika z zastosowaniem przez niego najnowszych technologii rozpoznania i dowodzenia ,

coraz bardziej palącą staje się potrzeba przygotowania części SZ do ich udziału w ramach międzynarodowych sił interwencyjnych w obronie międzynarodowych interesów Polski i jej sojuszników.

Zapoczątkowano tworzenie sił reagowania antykryzysowego (tzw. siły szybkiego reagowania) mające stanowić militarny instrument politycznego ośrodka kierowania działaniami antykryzysowymi.

Głównym komponentem SZ są wojska lądowe, jednostki które nie posiadają jeszcze w pełni charakteru szkoleniowo-kadrowego, gdyż nie pozwala na to ich szkieletowa struktura i stopień ukompletowania.
Fakt ten utrudnia osiąganie przez te jednostki zakładanych celów szkolenia.

Stosunkowo bardzo duży procent żołnierzy spełnia funkcje pomocnicze typu: służba, ochrona obiektów, sprzątanie koszar, prace biurowe, kierowcy pojazdów osobowych itp. które mogą być wykonywane przez osoby cywilne.

Istotnym komponentem SZ powinny być dobrze wyszkolone i zdolne do wczesnej mobilizacji jednostki skadrowane i nowo formowane, których zasadniczą część stanowiłyby wojska obrony terytorialnej. Proces tworzenia tych wojsk dopiero został zapoczątkowany.

Kontynuowana jest restrukturyzacja jednostek, jednak przyrost możliwości bojowych często nie jest znaczący i nie zawsze rekompensuje skutki finansowe dokonywanych zmian organizacyjnych i dyslokacyjnych.

Utrzymuje się nadal instytucje wojskowe i cywilno-wojskowe o małym znaczeniu dla funkcjonowania SZ, a także istnieje przerost kadrowy w jednych i niedobory w innych.

Zatracono normalny proces wymiany uzbrojenia i wyposażenia wojska. Powiększa się w wysokim tempie liczba sprzętu wojskowego niezdatna do użytku.

Niezadowalający jest także poziom uzawodowienia armii (poniżej 40%) mający istotne znaczenie dla SZ w związku z ogólną tendencją do skracania czasu trwania zasadniczej służby wojskowej. Istotne słabości występują w polityce poboru do zasadniczej służby wojskowej. W jej rezultacie SZ pozbawione są często bardziej przydatnych osób, uchylających się dotąd od obowiązku pełnienia służby wojskowej /nadużywa się przy tym motywacji religijnych i moralnych/ lub niepodlegających służbie wojskowej z innych powodów, w tym także regulowanych przepisami prawnymi (służba w OC, Policji, Straży Granicznej).

Prowadzona w SZ reforma szkolnictwa zawodowego wymaga radykalnych zmian systemowych (o charakterze jakościowym), a nie tylko przekształceń organizacyjno-funkcjonalnych.

B. Cele

W związku z powyższym należy postawić następujące cele:

1. Wdrożyć satelitarny system zdobywania i wykorzystania informacji o sytuacji militarnej w otoczeniu Polski, powiązany z systemem walki radioelektronicznej (współpraca z NATO).
2. Zbudować system łączności dla potrzeb zintegrowanego dowodzenia SZ, odporny na zniszczenie i zakłócenie, stanowiący integralną część krajowego systemu łączności.
3. Wdrożyć nowe koncepcje dowodzenia strategicznego i operacyjnego na poziomie rodzajów sił zbrojnych, dostosowanych do możliwości nowych technologii gromadzenia i wykorzystania danych.
4. Sformować siły reagowania antykryzysowego oparte na formacjach o dużym stopniu mobilności i efektywności bojowej.
5. Zapewnić jednostkom stanowiącym główne siły obronne dobre warunki do szybkiej mobilizacji i szkolenia rezerw osobowych.
6. Odnowić i zmodernizować proces szkolenia oficerów rezerwy. Szkolić żołnierzy zgodnie z przypisanymi im specjalnościami wojskowymi, eliminując z repertuaru ich czynności zbędne zajęcia o charakterze pomocniczym, nie związane z gotowością bojową jednostek.
7. Zracjonalizować instytucje wojskowe i cywilno-wojskowe pod względem ich przydatności i efektywnego wykorzystania kadry zawodowej oraz żołnierzy służby zasadniczej.
8. Do 2000 r. osiągnąć 60% stopień uzawodowienia SZ, przywracając do normy naruszoną strukturę ilościową wg stanowisk.

9. Opracować i wdrożyć nowe programy kształcenia w instytucjach wojskowego szkolnictwa zawodowego, kompatybilne z systemem szkolnictwa cywilnego w kraju oraz porównywalne z systemem kształcenia kadr wojskowych w państwach NATO.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne:

- opracować i zweryfikować podczas ćwiczeń struktury organizacyjne sił reagowania antykryzysowego o charakterze powietrzno-lądowym oraz systematycznie je wdrażać tworząc nowy element SZ;
- udoskonalić struktury organizacyjne i stopień pokrycia obsady etatowej jednostek głównych sił obrony w sposób umożliwiający efektywne szkolenie zgrywające w składzie pododdziałów typu batalion (równorzędny), kompania (równorzędna);
- zweryfikować zgodność przydziałów mobilizacyjnych funkcji żołnierzy służby zasadniczej i rezerwy z faktycznie pełnionymi obowiązkami w jednostkach wojskowych (instytucjach) oraz podczas ćwiczeń żołnierzy rezerwy. Wprowadzić bezwzględny zakaz pełnienia przez żołnierzy służby zasadniczej i rezerwistów podczas ćwiczeń wojskowych funkcji niezgodnych z przydziałem mobilizacyjnym. Wprowadzić w SZ system ochrony obiektów (koszar) oparty na straży przemysłowej (pracownikach cywilnych) i urządzeniach technicznych;
- dokonać weryfikacji zadań dla jednostek wojskowych i instytucji, oceny kadr i stopnia ich wykorzystania. Zracjonalizować obsadę żołnierzy służby zasadniczej. Powołać grupy weryfikacyjne, przestrzegając zasady „nie weryfikowania samego siebie". Opracować czytelne i uzasadnione kompetencyjnie kryteria weryfikacyjne;
- udoskonalić system naboru kadr podoficerskich, chorążych i oficerów młodszych do służby nadterminowej i zawodowej, zachęcający do niej najwartościowszych kandydatów;

- kontynuować rozpoczętą reformę szkolnictwa wojskowego. Opracować spójny system podnoszenia kwalifikacji kandydatów na wyższe stanowiska służbowe, oparte na krótkotrwałych kursach specjalistycznych.

D.Zagrożenia

1. Brak środków finansowych na cele rozwoju struktur SZ.
2. Brak motywacji u decydentów do wprowadzania zmian w ogólnej strukturze SZ i przyzwyczajenie oficerów do dotychczasowego trybu pełnienia służby przez żołnierzy służby zasadniczej (akceptowanie przez nich faktu wykonywania różnorodnych czynności pomocniczych, nie związanych z ich przydziałem mobilizacyjnym lub mało związanych z tymi przydziałami: warty, służby, sprzątanie koszar).
3. Partykularyzm interesów grupowych (poszczególnych instytucji) i próby uzasadnienia racji dla „swego istnienia".

E. Główne kryterium realizacyjne

Wzrost zdolności SZ do wykonywania stojących przed nimi zadań oraz pełniejsze wykorzystanie indywidualnych kwalifikacji żołnierzy i kadry SZ.

2.6. Wojska Lądowe RP

A. Diagnoza

Zdolnośc Wojsk Lądowych do wykonywania zadań uwarunkowana jest przede wszystkim stanem materiałowo-technicznego ich wyposażenia strukturą organizacyjną i morale wojsk, a także poziomem wyszkolenia..

Wojska Lądowe RP składają się z wojsk operacyjnych oraz wojsk obrony terytorialnej i są zorganizowane w cztery OW. Brak dowództwa tego rodzaju sił zbrojnych i wynikające stąd skutki dla SZ były wykazane wyżej.

Podstawę wojsk operacyjnych tworzą dywizje i brygady zmechanizowane. Potencjał bojowy polskiej dywizji stanowi 0,45 potencjału dywizji niemieckiej i jest niższy niż dywizji rosyjskiej i ukraińskiej (odpowiednio: 0,6 i 0,58 potencjału dywizji niemieckiej).

Nowoczesny sprzęt bojowy stanowi ok. 30% stanu etatowego Wojsk Lądowych. Od 5 do 20% sprzętu na przekroczoną normę docelową i powinien być wycofany z eksploatacji.

W Wojskach Lądowych występują szczególnie istotne niedostatki w zakresie:

- ogólnych możliwości rozpoznawczych szczebla strategicznego, operacyjnego i taktycznego;
- odporności na zniszczenie i niezawodności technicznej systemów dowodzenia wojskami;
- zakresu i stopnia automatyzacji systemów dowodzenia transmisji danych oraz kierowania użyciem systemów broni;
- zasięgu i efektywności ogniowej systemów broni przeznaczonych do rażenia przeciwnika w skali strategicznej i operacyjnej;
- mobilności powietrznej;
- stopnia uzawodowienia obsług systemów broni priorytetowych;
- technicznych środków zabezpieczania realizacji zadań bojowych w operacjach lądowych.

Wojska obrony terytorialnej są w zalążkowej postaci i dysponują obecnie jedną brygadą o niepełnym stanie osobowym.

B. Cele

Nadać Wojskom Lądowym rangę rodzaju sił zbrojnych oraz zapewnić im zdolność do prowadzenia lądowej operacji obronnej we współdziałaniu z innymi rodzajami SZ.

1. Powiększyć o 1/4 możliwości bojowe dywizji i brygad wojsk operacyjnych.
2. Rozwinąć systemowo wojska obrony terytorialnej, czyniąc z nich istotny komponent Wojsk Lądowych, zdolny zabezpieczyć prowadzenie operacji obronnej na obszarze kraju przez wojska operacyjne.
3. Wzmocnić siłę ognia korpusów wprowadzając na ich uzbrojenie nowe systemy broni artyleryjskiej.
4. Rozwinąć lotnictwo Wojsk Lądowych posiadając w nim śmigłowce bojowe, transportowe i ogólnego przeznaczenia (niezadaniowe).
5. Wdrożyć nowe, techniczne środki zabezpieczenia realizacji zadań bojowych w operacjach lądowych.
6. Dostosować system logistyczny do potrzeb „nowego" rodzaju sił zbrojnych.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne

- opracowanie planów organizacyjnych i dokumentów kompetencyjnych, organizacyjno-etatowych i normatywnych Wojsk Lądowych;
- pełne podporządkowanie organizacyjno-funkcjonalne szefostw rodzajów wojsk: WRiA, OPL, Winż, WOPChem Dowództwu Wojsk Lądowych;
- opracowanie nowej koncepcji organizacji zabezpieczenia logistycznego w Wojskach Lądowych na okres pokoju, kryzysu i wojny;

- przejęcie części zadań oraz instytucji i jednostek logistycznych od Inspektoratu Logistyki Sztabu Generalnego;
- konsekwentne wdrożenie opracowanego planu rozwijania wojsk obrony terytorialnej, wprowadzając do niego korekty wynikające z modyfikacji systemu dowodzenia Wojsk Lądowych;
- opracowanie koncepcji wykorzystania lotnictwa wojsk lądowych;
- opracowanie struktury organizacyjnej, dyslokacji, zasad szkolenia i zabezpieczenia logistycznego lotnictwa wojsk lądowych, a następnie jej wdrożenie.
- sukcesywne wprowadzanie na uzbrojenie Wojsk Lądowych przyszłościowych systemów artylerii lufowej i rakietowej, cechującej się:
    - błyskawiczną zdolnością reagowania dzięki autonomicznemu wyposażeniu określającemu kierunek i odległość do celu;
    - dużym zasięgiem i wysoką sprawnością broni (do 30-40 km - broń lufowa, ,120-150km - broń rakietowa);
    - wysoką niezawodnością i efektywnością rażenia;
    - automatycznym ładowaniem amunicji;
    - przystosowaniu do łatwego dokonywania ewentualnych modyfikacji i udoskonaleń.;
- wprowadzenie nowych generacji czołgów, BWP i innego wojskowego sprzętu technicznego;
- prowadzenie prac rozwojowych i opracowanie dodatkowych urządzeń zwiększających efektywność i odporność istniejącego wojskowego sprzętu technicznego Wojsk Lądowych, głównie opracowanie systemów rozpoznania i kierowania ogniem dla szczebla korpusu, dywizji.

D. Zagrożenia

1. Brak środków budżetowych.
2. Próby konserwowania dotychczasowych rozwiązań organizacyjnych i funkcjonalnych w SZ.

E. Główne kryterium realizacyjne

Wzrost możliwości bojowych Wojsk Lądowych i lepsze ich przystosowanie do wykonywania zadań.

2.7. Wojska Lotnicze i Obrona Powietrzna (WLiOP)

A. DIAGNOZA

Wojska Lotnicze i Obrona Powietrzna składają się z Korpusu Lotniczego i trzech Korpusów Obrony Powietrznej.

Korpus Lotniczy w obecnym stanie bojowym nie ma możliwości skutecznego wykonania zadań operacyjnych w toku operacji obronnej, takich jak: udział w walce o panowanie w powietrzu głównie przez wykonywanie lotniczych uderzeń odwetowych, izolacja rejonu działań bojowych; wsparcie działań Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej; ratownictwo lotnicze, głównie na liczbę i jakość bojową samolotów. Podstawowym zatem problemem dla Korpusu Lotniczego jest niedostatek liczby samolotów i niska ich jakość. Powinny być to samoloty wielozadaniowe, łączące w sobie cechy lotnictwa myśliwsko-bombowego i szturmowego, przystosowane do skutecznego zwalczania celów naziemnych, ruchomych i o małych gabarytach.

Korpusy Obrony Powietrznej przeznaczone są do wykonywania zadań obrony powietrznej, polegającej na niszczeniu ŚNP przeciwnika w powietrzu. najważniejszą rolę spełniają w niej naziemne środki OP oraz lotnictwo myśliwskie, które tworzą system obrony powietrznej (wraz z siłami OPL WL i MW).

Ich podstawowym zadaniem w okresie pokoju, kryzysu i wojny jest obrona przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza najważniejszych obiektów polityczno-administracyjnych, rejonów przemysłowych oraz zgrupowań Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej; ostrzeganie i powiadamianie o zagrożeniach i uderzeniach z powietrza wojsk oraz władz wojskowych i cywilnych; organizacja i nadzór ruchu lotniczego oraz ratownictwo lotnicze na obszarze kraju.

Zarówno wojska lotnicze, rakietowe i radiotechniczne KOP nie mogą spełnić nałożonych na nie zadań ze względu na istniejący park samolotowy, rakietowy i radiotechniczny. Dokonywanie zmian ilościowo-jakościowych sprzętu samolotowego jest ukierunkowane i odbywa się przez modernizowanie posiadanych samolotów i śmigłowców, zakup nowej techniki lotniczej za granicą (próby) i opracowywanie własnych wzorców (IRYDA). Zestawy rakietowe są przestarzałe i stacjonarne oraz o ograniczonej efektywności, zbyt niskiej do potrzeb, zwłaszcza przy uwzględnieniu WRE. Brak systemów samoobrony czyni je stosunkowo łatwymi do zniszczenia.

Również stosunkowo niskie możliwości w stosunku do potrzeb posiada istniejący system rozpoznania OP, a szczególnie podsystem rozpoznania radioelektronicznego. Przestarzałe i mało efektywne są również podsystemy łączności dowodzenia siłami powietrznymi i kierowania uzbrojeniem oraz środków zabezpieczających ich funkcjonowanie.

Istotnym problemem WLOP jest terminowość informacji o przeciwniku powietrznym. W rejonach przygranicznych, na kierunkach południowym i wschodnim strefa informacji radiolokacyjnej o przeciwniku przenika tylko na głębokości 30-40 km, dla wysokości lotu ŚNP równej 500 m, co w żadnym wypadku nie spełnia wymagań systemu OP w zakresie terminowości informacji.

Również dokładność informacji o położeniu ŚNP uzyskanych przez podsystem rozpoznania radioelektronicznego nie spełnia wymagań systemu OP.

B. Cele

1. Stworzyć stacjonarno-mobilny system OP, głęboko urzutowany, okrężny, jednakowo skuteczny na wszystkich kierunkach zagrożenia, zdolny do działania w układzie kooalicyjnym z NATO.

2. Zapewnić OP większą zdolność do prowadzenia skutecznej walki o panowanie w powietrzu oraz Korpusowi Lotniczemu - wsparcie działań Wojsk Lądowych i Marynarce Wojennej.

3. Sukcesywnie dokonywać wymiany parku samolotowego, rakietowego i radiotechnicznego.

4. Zoptymalizować struktury organizacyjne i system dowodzenia WLOP.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne :

- opracowanie i wdrożenie programu dostosowawczego OP do włączenia go w skład systemu OP NATO;
- opracowanie i wdrożenie programu wymiany parku samolotowego, rakietowego i radiotechnicznego;
- opracowanie i wdrożenie systemu rozpoznania OP spełniającego wymagania informacyjne jednakowo dokładnie na wszystkich kierunkach zagrożenia RP;
- zweryfikować rozwiązania organizacyjne i funkcjonalne podsystemu dowodzenia OP w świetle zmian organizacyjno-funkcjonalnych w systemie dowodzenia SZ.

D. Zagrożenia

1. Niskie nakłady budżetowe na WLOP i niekonsekwentne ich ukierunkowanie na programy celowe.

2. Brak motywacji opracowywania programów rozwoju WLOP w warunkach niepewności ich funkcjonowania.

E. Główne kryterium realizacyjne

Wzrost efektywności systemu OP i zdolności bojowej Korpusu Lotniczego oraz gotowość do włączenia w jednolity system OP NATO.

2.8. Marynarka Wojenna (MW)

A. Diagnoza

MW RP przeznaczona jest do obrony morskiej granicy państwa, ochrony żeglugi i interesów gospodarczych na polskich obszarach morskich, a także do prowadzenia działań bojowych na Bałtyku. Składa się z dowództwa szczebla operacyjnego oraz dwóch flotylli obrony wybrzeża, jednej flotylli uderzeniowej oraz jednej brygady lotnictwa morskiego. Istniejąca struktura organizacyjna MW, a w szczególności jej wyposażenia w wojskowy sprzęt techniczny nie gwarantuje wykonania powyższych zadań. Dysponuje ono bowiem przestarzałym uzbrojeniem i wyposażeniem.

Największą słabością MW jest jej niezdolność do prowadzenia morskiej operacji obronnej oraz ograniczone możliwości prowadzenia systematycznych działań w wypadku agresji zbrojnej na Polskę w skali wojny. Niezbędne jest zatem radykalne zwiększenie siły ogniowej i zasięgu działania okrętów i lotnictwa morskiego.

Rozpoczęte w 1991 r. przedsięwzięcia modernizacyjne nawodnych i powietrznych środków bojowych MW są zbyt ograniczone co do skali i nie mogą istotnie zmienić istniejącego stanu rzeczy.

MW powinna w szerszym niż dotąd stopniu przejąć odpowiedzialność operacyjną za zwalczanie ewentualnych desantów morskich, ciążącą na POW.

B. Cele

1. Zapewnić MW zdolność prowadzenia morskiej operacji obronnej i działań systematycznych.

2. Zwiększyć stopień dostosowania MW do wykonania zadań w czasie pokoju i kryzysu.

3. Osiągnąć gotowość MW do działań w ramach działań sił morskich NATO.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne

- opracowanie i wdrożenie programu dozbrojenia MW w nowe okręty i samoloty (produkcja własna oraz zakupy);
- zmodernizowanie wybranych jednostek nawodnych i powietrznych, powiększając ich siłę bojową, manewrowość, zasięg działania oraz bezpieczeństwo własne;
- utworzenie lądowych sił MW o charakterze przeciwdesantowym (brygady p/des);
    - opracowanie i wdrożenie nowych zasad dowodzenia i współdziałania MW z innymi rodzajami SZ, wynikających z ich przekształceń organizacyjno-funkcjonalnych;
    - opracowanie i wdrożenie programu dostosowawczego MW do jej udziału w przedsięwzięciach NATO.

D. Zagrożenia

1. Niskie nakłady finansowe na rozwój MW i niewłaściwe wykorzystanie zasobów pieniężnych na programy celowe.
2. Niedostrzeganie priorytetów rozwoju MW przy podziale budżetu MON.
3. Niedocenianianie potrzeby modernizacji jednostek pływających i przecenianie dozbrojenia przez zakupy za granicą. Niewłaściwe proporcje między tymi dwoma przedsięwzięciami.

E. Główne kryterium realizacyjne

Znaczący przyrost możliwości wykonania przez MW stawianych jej zadań.

2.9. Pozamilitarne ogniwa ochrony państwa

A. Diagnoza

Ogniwa ochrony państwa i jego obywateli tworzą wyspecjalizowane organy i jednostki resortu spraw wewnętrznych: Policja, Urząd Ochrony Państwa, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna i wojska MSW.

Istniejąca sytuacja organizacyjno-funkcjonalna Policji nie gwarantuje wykonania zadań na niezbędnym poziomie w okresie kryzysu i wojny, szczególnie w odniesieniu do udziału w zwalczaniu grup specjalnych, zbrojnego podziemia i desantów powietrznych przeciwnika. Ze względu na mizerię etatowo-finansową oraz gwałtowny wzrost zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym przestępstw o charakterze mafijnym oraz powiązaniach międzynarodowych, przygotowanie Policji do wykonania zadań obronnych na rzecz sił zbrojnych i OC schodzą na dalszy plan.

Urząd Ochrony Państwa rozpoznaje zagrożenia oraz przeciwdziała im ściśle współpracując ze służbami specjalnymi i kontrwywiadem wojskowym oraz Żandarmerią Wojskową. „Otwarcie" się Polski na Zachód, a także półwiekowa obecność służb specjalnych państw byłego UW na naszym terytorium powodują rozszerzanie się skali zadań związanych z ochroną interesów obronnych i gospodarczych, w tym instytucji narażonych na penetrację służb wywiadowczych, do pełnego zrealizowania których UOP nie posiada dostatecznych sił i środków. Szczególnie idzie tu o braki w technicznym wyposażeniu agend UOP, niezbędnym do przeciwstawienia się nowym technologiom działań operacyjnych służb specjalnych państw obcych.

Państwowa Straż Pożarna jest niedoinwestowana i niedostatecznie wyposażona w sprzęt techniczny. Nie może zatem w pełni wykonać zadań przeciwpożarowych w okresie kryzysu i wojny.

Straż Graniczna nie posiada możliwości ludzkich, uzbrojeniowych i wyposażeniowych w zakresie skutecznej ochrony granicy państwowej

w okresie kryzysu i zabezpieczenia jej podczas mobilizacji państwa i sił zbrojnych. Stając się po wprowadzeniu mobilizacji w czasie „W" elementem SZ, nie przedstawia sobą istotnej wartości bojowej.

B. Cele

1. Dostosować możliwości realizacyjne Policji do zadań przewidzianych dla niej w okresie kryzysu i wojny.

2. Dostosować UOP do skutecznego wykrywania i przeciwdziałania zagrożeniom ze strony służb wywiadowczych i działań agenturalnych oraz dywersyjno-rozpoznawczych i dywersyjno-sabotażowych w okresie pokoju, kryzysu i wojny.

3. Zwiększyć możliwości Państwowej Straży Pożarnej w zakresie ratownictwa gaśniczego.

4. Dostosować Straż Granicznej do zadań przewidzianych dla niej w czasie kryzysu i wojny.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne:

- opracować i wdrożyć program dostosowawczy Policji do wykonania zadań obronnych na rzecz sił zbrojnych i OC;
- opracować i wdrożyć programy współpracy międzynarodowej Policji, szczególnie z Interpolem i policją krajów sąsiednich;
- wyposażyć UOP w nowoczesne systemy techniczne wykrywania i przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa państwa i jego obywateli;
- dostosować system prawny do potrzeb zapewnienia efektywnego działania Policji, Straży Pożarnej, UOP oraz Straży Granicznej;

- opracować i wdrożyć koncepcję organizacyjno-funkcjonalną Straży Granicznej, czyniąc z niej efektywny element SZ w czasie mobilizacji i i wojny.

D. Zagrożenia

1. Niedostateczny budżet MSW, w tym na programy celowe.

2. Brak poparcia społecznego dla działań optymalizujących instytucje MSW przy jednoczesnej retoryce żądań zapewnienia przez nie bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego.

3. Brak świadomości społeczeństwa co do skutków długofalowych utrzymywania istniejącego stanu rzeczy.

4. Coraz większy nacisk ugrupowań mafijnych, zorganizowanej przestępczości i służb specjalnych państw obcych na polityków, parlamentarzystów i media oraz wymuszanie działań mających na celu zachowanie istniejącego stanu rzeczy.

E. Główne kryterium realizacyjne

Wzrost stopnia dostosowania możliwości działania instytucji podległych MSW w ramach działań obronnych, potwierdzony w toku ćwiczeń zgrywających elementy strukturalne SOP.

2.10. Pozamilitarne ogniwa gospodarczo-obronne

A. Diagnoza

Instytucje resortowe, podległe wojewodom i samorządom terytorialnym nie są w stanie sprostać zadaniom pełnego zaspokojenia materialnych potrzeb państwa na czas wojny, w tym szczególnie sił zbrojnych, ogniw ochrony

państwa i OC. Istotną przyczyną tego stanu rzeczy jest zmiana rzeczywistości gospodarczej, do której trzeba dopasować gotowość mobilizacyjną państwa. Niezbędne są zatem nowe decyzje o charakterze prawnym, organizacyjnym i technicznym.

W efekcie dokonującej się transformacji ustrojowej obniżyła się istotnie zdolność mobilizacyjna przemysłu, spadły do niedopuszczalnego poziomu rezerwy państwowe, w trudnej sytuacji ekonomicznej znalazł się przemysł obronny, uwikłany wcześniej w system powiązań istniejących w ramach RWPG i UW.

Częściowo zatracono jednolitość kierowania procesami mobilizacyjnymi w gospodarce. Przemysł obronny cechuje niska konkurencyjność wobec środowiska międzynarodowego. Z drugiej strony przemysł ten napotyka na restrykcje konkurentów zagranicznych.

Kadry kierownicze w gospodarce obronnej nie zawsze posiadają odpowiednie kwalifikacje z dziedziny obronności, co odbija się na efektywności działania poszczególnych zakładów i instytucji. Nie sprzyja temu również szybka rotacja kadr kierowniczych z przyczyn politycznych (układy partyjne), często bez uwzględniania kwalifikacji obronnych. Zmiany na lepsze w tej dziedzinie mogą nastąpić w wyniku zrealizowania kursów obronnych dla kadr kierowniczych, centralnych i terenowych organów władzy i administracji państwowej oraz klasy politycznej, prowadzonych w AON. Postępuje modernizacja i budowa nowych elementów infrastruktury komunikacyjnej, telekomunikacyjnej, zdecydowanie zmniejszające nasz dystans w tym zakresie wobec krajów Zachodu.

B. Cele

1. Zbilansować możliwości ogniw gospodarczo-obronnych z potrzebami obronnymi wysoce prawdopodobnych konfliktów zbrojnych.

2. Stworzyć warunki do wszczęcia mobilizacji gospodarczej w razie zaistnienia konfliktu zbrojnego bądź pewności jego wybuchu.

3. Odzyskać jednolitość kierowania procesami mobilizacyjnymi w gospodarce.

4. Odtworzyć pożądane stany zapasów i rezerw oraz utrzymywać je na niezbędnym poziomie.

5. Podwyższyć kwalifikacje kadr kierowniczych w gospodarce obronnej.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne:

- wyartykułowanie celów polityki gospodarczej w świetle potrzeb obronnych;
- przygotowanie propozycji dokumentów legislacyjnych dotyczących:
    - sprecyzowania obowiązków obywateli oraz podmiotów gospodarczych na rzecz sił zbrojnych i ludności cywilnej;
    - zmian w statusie prawnym niektórych przedsiębiorstw;
      praw i obowiązków pracodawcy i pracowników w przedsiębiorstwach podlegających mobilizacji;
    - określenia ramowych zasad eksportu i importu;
    - uprawnień władz terenowych w zakresie pobudzania produkcji wojennej i ochrony ludności;
    - ochrony oraz reglamentacji paliw i energii;
    - systemu reglamentowania dóbr konsumpcyjnych;
    - pozyskiwania surowców wtórnych, gospodarki złomem metali kolorowych i surowców strategicznych.

- dokonanie wyboru zakładów produkcyjnych podlegających mobilizacji gospodarczej;
- opracowanie planów przydziału paliw i energii;
- opracowanie planów priorytetów produkcji wojennej;

- opracowanie planów dostaw z importu;
- opracowanie planów kontroli eksportu;
- opracowanie planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego głównych wytwórców środków walki;
- przygotowanie planów adaptacji budynków i budowli do potrzeb gospodarki obronnej, w tym przyjęcia ewakuowanej ludności;
- gromadzenia rezerw strategicznych, a w szczególności surowców deficytowych i krytycznych;
- szkolenia obronnego kadr kierowniczych i załóg pracowniczych;
- wykonanie niezbędnego oprzyrządowania w przedsiębiorstwach podlegających mobilizacji;
- przygotowanie systemów powszechnego ostrzegania i alarmowania oraz wykrywania skażeń;
- przygotowanie zapasowych źródeł energii;
- wzmocnienie odporności infrastruktury techniczno-ekonomicznej;
- zmagazynowanie krwi i osocza oraz niezbędnych leków i środków opatrunkowych;
- zmagazynowanie środków obrony przeciwchemicznej;
- kontynuowanie realizacji planów rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i telekomunikacyjnej.

D. Zagrożenia

1. Utrzymujący się deficyt budżetowy i drastyczne cięcia w zakresie ilości i asortymentu utrzymywanych rezerw państwowych.

2. Brak woli politycznej do przeprowadzenia regulacji legislacyjnej w dziedzinie gospodarczo-obronnej.

3. Brak interwencjonizmu państwa w przebiegu procesów gospodarczych.

4. Brak opracowanego programu mobilizacyjnego gospodarki.

E. Główne założenia realizacyjne

Wzrost stopnia dostosowania gospodarki do realizacji zadań obronnych, potwierdzony w toku ćwiczeń zgrywających elementy SOP.

2.1. Pozamilitarne ogniwa ochrony ludności (obrona cywilna)

A. Diagnoza

Obronę cywilną (OC) tworzą formacje obrony cywilnej, siły i środki Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa oraz wydzielone siły i środki z pozostałych resortów i województw oraz samorządu terytorialnego.

Trwa proces dostosowania celów i zadań OC do współczesnych wymogów cywilizacyjnych oraz jej struktury organizacyjnej i zasad funkcjonowania do obecnych warunków ustrojowych i gospodarczych państwa oraz uwarunkowań międzynarodowych.

Istnieje pilna potrzeba nowelizacji aktów prawnych dotyczących funkcjonowania OC w nowej rzeczywistości społeczno-gospodarczej państwa. W dalszym ciągu centralny organ zarządzania OC funkcjonuje w strukturze MON. Nie uspołeczniono OC co powoduje w opinii społecznej wrażenie, iż jej problemy to wewnętrzna sprawa wojska. Niedostateczne jest wyposażenie, zwłaszcza jednostek ratowniczych w nowoczesny sprzęt specjalistyczny. Istnieje potrzeba weryfikacji programów dotyczących organizacji systemów zbiorowej i indywidualnej ochrony ludności.

Nastąpiła wyraźna poprawa w zakresie zbierania i opracowywania oraz oceny stanu zagrożenia ludności. Mimo to system rozpoznania, oceny i prognozowania zagrożeń ludności wymaga dalszego doskonalenia, a co za tym idzie - nakładów finansowych.

B. Cele

1. W pełni dostosować przepisy wewnętrzne w zakresie OC do postanowień prawa międzynarodowego.

2. Przystosować OC w zakresie przygotowań ochronno-ratowniczych do koncentracji wysiłku do zwalczania nadzwyczajnych zagrożeń ludności w okresie pokoju, kryzysu i wojny.

3. Zdecentralizować zarządzanie OC, dostosowując je do systemu kierowania państwem.

4. Zracjonalizować wydatki na OC ujęte w budżecie na ten cel.

5. Uspołecznić OC.

C. Środki - najważniejsze instrumenty realizacyjne:

- znowelizowanie aktów prawnych dotyczących OC;
- wyprowadzenie centralnego organu zarządzania OC ze struktur MON;
- dokonanie zmiany zakresu kompetencji poszczególnych szczebli kierowania OC;
- dokonanie zmian w strukturze zatrudnienia osób wojskowych i cywilnych w instytucjach OC;
- wyłączenie z zakresu zadań OC przedsięwzięć realizowanych bezpośrednio na rzecz SZ, nie mających związku z ochroną i ratowaniem zagrożonej i poszkodowanej ludności cywilnej;
- objęcie obowiązkiem uczestniczenia (świadczeń) w realizacji przedsięwzięć OC wszystkich instytucji państwowych, podmiotów gospodarczych i ogółu obywateli;
- zweryfikowanie założeń i zasad działania OC oraz opracowanie stosownych regulaminów i instrukcji oraz prowadzenie szkolenia kadr kierowniczych stanów osobowych zakładów pracy (instytucji) w zakresie praktycznego działania w różnych sytuacjach zagrożenia ludności;

- prowadzenie prac badawczych, badawczo-rozwojowych w dziedzinie OC;
- opracowanie programów wprowadzania na wyposażenie oddziałów ratowniczych (specjalistycznych) odpowiedniego sprzętu;
- opracowanie planów koordynacji i sprawowania kontroli realizacji zadań OC przez organy administracji rządowej i terenowej, a także organy samorządowe;
- opracowanie i wdrożenie programów realizacji zadań w zakresie budownictwa ochronnego odtwarzania systemu zaopatrywania ludności w środki niezbędne do przetrwania;
- opanowanie programów dotyczących organizacji systemu zbiorowej i indywidualnej ochrony ludności;
- systematyczne dokonywanie oceny stanu zagrożenia i prognoz w tym zakresie.

D. Zagrożenia

1.Niedostrzeganie przez polityków konieczności reformowania OC w warunkach trudności budżetowych państwa (nie ujmowanie OC w kategoriach priorytetu działań państwa).

2.Niski poziom wiedzy obronnej kadr kierowniczych (osób funkcyjnych) w administracji centralnej i terenowej w zakresie OC.

3. Brak świadomości lub niski jej poziom u części społeczeństwa, wyrażający się w postrzeganiu obowiązków wynikających ze świadczeń na rzecz OC jako nadmiernych i niepotrzebnych obciążeń obywateli.

4. Ujmowane na tle trudnej sytuacji finansowej instytucji, zakładów pracy i poszczególnych obywateli, w odczuciu społecznym są relatywnie za wysokie w stosunku do percepcji zagrożeń.

E. Główne kryterium realizacyjne

Wzrost stopnia dostosowania OC do zadań ochrony ludności w okresie pokoju, kryzysu i wojny potwierdzony w toku ćwiczeń zgrywających elementy funkcjonalne SOP, a także podczas praktycznego zwalczania nadzwyczajnych zagrożeń okresu pokojowego (awarie, katastrofy ekologiczne, klęski żywiołowe itp.).

III. ISTOTA I GŁÓWNE ZAŁOŻENIA STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

3.1. Uwagi wstępne

Strategiczna operacja obronna (SOO) - w warunkach Polski - to rodzaj operacji realizowanej całością Sił Zbrojnych RP w celu odparcia agresji przeciwnika w skali wojny i utrzymania całości lub określonej części terytorium kraju.

Jest ona prowadzona na obszarze całego kraju, obejmując zasięgiem działań zbrojnych jego przestrzeń powietrzną, lądową i morską.

Istotą SOO jest integracja działań bojowych rodzajów sił zbrojnych w ramach jednolitego planu i pod jednym dowództwem, a także ich współdziałanie z ogniwami pozamilitarnymi systemu obronnego państwa dla osiągnięcia militarnego celu wojny lub etapu wojny.

Działania ogniw pozamilitarnych w wojnie nie są elementem SOO. Są one częścią składową strategicznej obrony państwa, będącą formą użycia wszystkich sił i środków, jakimi dysponuje państwo, przeciwstawiając się agresji zbrojnej przeciwnika w skali wojny.

Ponieważ zasadniczą rolę w osiąganiu celu strategicznej obrony państwa spełniają Siły Zbrojne RP realizujące zadania bojowe w formie SOO, przeto jest ona czynnikiem integrującym wysiłki wszystkich elementów systemu obronnego państwa i podstawą organizacji współdziałania między nimi.

Cel SOO rozumiany jako końcowy rezultat działań SZ w operacji , sformułowany w kategoriach (języku) polityczno-militarnych oraz cele (lub zadania) dla innych elementów systemu obronnego określa władza polityczna stosownie do zaistniałej sytuacji polityczno-militarnej, zwykle w postaci odpowiedniej dyrektywy.

Na jej podstawie dowódca SZ formułuje w kategoriach wojskowych cel SOO i określa zadania operacji. Zwykle sprowadzają się one do wykonania przez SZ takich przedsięwzięć jak:

- odparcie zmasowanych uderzeń przeciwnika z powietrza;
- ogniowe rażenie przeciwnika w trakcie ześrodkowania i zbliżania się jego zgrupowań uderzeniowych do granicy państwowej oraz wykonanie uderzeń na ważne obiekty w głębi operacyjnej;
- odparcie nacierających zgrupowań uderzeniowych przeciwnika na lądzie i zaczepnych na morzu;
- rozbicie desantów przeciwnika na obszarze kraju;
- utrzymywanie ważnych obszarów, rejonów i rubieży, uniemożliwiając przeciwnikowi dokonania wyłomów w obronie i rozcięcia ugrupowania obronnego sił własnych;
- wykonanie przeciwuderzeń operacyjnych na przeciwnika, który włamał się w głąb obrony i stworzenie sobie warunków przejścia do przeciwnatarcia.

Dla wykonania powyższych zadań działania zbrojne rodzajów sił zbrojnych przyjmują zintegrowane formy i są realizowane w ramach:

- operacji o charakterze ogólnowojskowym: powietrznej, lądowej i morskiej;
- systematycznych działań poszczególnych rodzajów sił zbrojnych;
- działań nieregularnych, prowadzonych na terenie zajętym przez przeciwnika.

Za przygotowanie i skuteczne przeprowadzenie poszczególnych operacji obronnych, zgodnie z zamiarem Naczelnego Dowódcy SZ, odpowiadają stosowne dowództwa rodzajów sił zbrojnych: lądowej - Dowództwa Wojsk Lądowych, powietrznej - Dowództwo Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej, morskiej - Dowództwo Marynarki Wojennej.

Powietrzna operacja obronna - to najwyższa forma integracji działań bojowych wszystkich rodzajów sił zbrojnych w systemie obrony powietrznej w celu niedopuszczenia do uzyskania przez przeciwnika przewagi w powietrzu, zapewnienia warunków do prowadzenia lądowej i morskiej operacji obronnej oraz umożliwienia funkcjonowania ośrodków administracyjno-gospodarczych państwa.

Lądowa operacja obronna - to najwyższa forma integracji działań bojowych wszystkich rodzajów sił zbrojnych w systemie obrony lądowej mających na celu odparcie - we współdziałaniu z siłami ogniw pozamilitarnych - przeciwstawnego zgrupowania przeciwnika i utrzymania lądowego obszaru kraju.

Morska operacja obronna - to najwyższa forma integracji działań bojowych wszystkich rodzajów sił zbrojnych w systemie obrony morskiej mających na celu rozbicie przeciwstawnego zgrupowania przeciwnika i utrzymywania tego obszaru.

Działania systematyczne rodzajów SZ - to forma ich działań stosowana podczas pokoju, kryzysu i wojny, polegająca na nieprzerwanym oddziaływaniu bojowym na przeciwnika lub wykonaniu przedsięwzięć utrudniających mu realizację bieżących albo przyszłych działań bojowych. Działania te charakteryzuje niższy stopień integracji niż w operacji.

Działania nieregularne - to działania zbrojne w ugrupowaniu przeciwnika /na jego tyłach lub zapleczu/, prowadzone przez siły nie wchodzące w skład regularnych sił zbrojnych. Są one domeną oddziałów partyzanckich, powstańczych i formacji nieregularnych sił zbrojnych.

Według międzynarodowego prawa wojennego do sił zbrojnych, oprócz wojsk regularnych, zalicza się również oddziały nieregularne, jeśli kieruje nimi dowódca odpowiedzialny za swoich podwładnych, ich członkowie mają widoczne dystynkcje, noszą jawnie broń, przestrzegają praw i zwyczajów wojennych.

Członkowie tych oddziałów w niewoli powinni być traktowani jak jeńcy wojenni.

Do działań nieregularnych mogą przejść jednostki regularnych sił zbrojnych, które znalazły się w ugrupowaniu przeciwnika. Przejście to może być **wymuszone** przez przeciwnika po ich rozbiciu i opanowaniu terenu, na którym się one znajdują, lub **zamierzone**, jeśli wynika z przyjętej koncepcji walki z przeciwnikiem na kontrolowanym przez niego terenie.

W obydwu wypadkach jednostki wojskowe przekształcają się w oddziały partyzanckie lub powstańcze.

Stosownie do zamiaru SOO będzie tworzone ugrupowanie strategiczne SZ, które stanowić mogą:

- zgrupowanie Wojsk Lądowych;
- zgrupowanie Lotnictwa i Obrony Powietrznej;
- zgrupowanie Marynarki Wojennej;
- zgrupowania do działań nieregularnych.

Zgrupowania rodzajów sił zbrojnych zostaną omówione podczas charakteryzowania poszczególnych operacji obronnych.

Zgrupowanie do działań nieregularnych - to przygotowane i pozostawione celowo lub w sposób wymuszony rozwojem sytuacji, siły wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej, przeznaczone do prowadzenia działań nieregularnych na obszarze zajętym przez przeciwnika. Mogą być one wspomagane działaniami sił pozamilitarnych.

3.2. Charakterystyka lądowej operacji obronnej

Lądowa operacja obronna jest operacją ogólnowojskową w tym znaczeniu, że partycypują w niej inne rodzaje sił zbrojnych, przy zachowaniu dominującej roli Wojsk Lądowych. Ma ona charakter lądowo-powietrzny, gdyż jej cele są osiągane wspólnym wysiłkiem Wojsk Lądowych, wspartych lotnictwem, a także dzięki osłonie z powietrza realizowanej przez OP i we współdziałaniu z Marynarką Wojenną podczas działań w pasie nadmorskim.

Wojska Lądowe RP w warunkach agresji przeciwnika w skali wojny są uzależnione od wsparcia lotniczego oraz osłony z powietrza, realizowanej przez OP i mogą się tylko bronić. Spektrum możliwości bojowych jednostek operacyjnych Wojsk Lądowych w obronie jest ograniczone. Wartość tych jednostek wyraża się ich wkładem, jaki wnoszą do operacji zintegrowanej w skali operacyjnej i strategicznej.

Zdolność Wojsk Lądowych do prowadzenia operacji obronnej ciągle wzrasta i związana jest z wykorzystaniem „trzeciego wymiaru" dzięki użyciu śmigłowców - od łącznikowych, przez lekkie i średnie śmigłowce transportowe do śmigłowców bojowych oraz silniejsze wsparcie lotnictwem wielozadaniowym (bombowym i szturmowym).

Do podstawowych zadań tej operacji należy zaliczyć:

- współudział w odpieraniu uderzeń powietrznych przeciwnika na zgrupowania Wojsk Lądowych;
- dezorganizacja rozwinięcia lądowo-powietrznych zgrupowań przeciwnika i zadanie im strat w czasie ich podchodzenia do granicy państwowej, a także przechodzącym do natarcia zgrupowaniom uderzeniowym;

- załamanie natarcia przeciwnika na lądzie, zyskanie na czasie i umożliwienie ześrodkowania sił własnych do działania na wybranych kierunkach (w określonym rejonie);
- utrzymanie rejonów (obiektów, rubieży) ważnych z punktu widzenia taktycznego, operacyjnego i strategicznego;
- zwalczanie desantów przeciwnika;
- rozbicie przeciwnika, który dokonał włamania i wyparcie go z obszaru kraju.

Uwzględniając formy, sposoby i zasady prowadzenia działań zbrojnych przez armie państw europejskich, skuteczne przeciwstawienie się ewentualnej agresji lądowo-powietrznej wymaga skoordynowanych, wariantowych, statycznych oraz manewrowych działań bojowych z użyciem najnowocześniejszych środków ogniowego oddziaływania i wysoce ruchliwych związków taktycznych wojsk operacyjnych oraz wojsk obrony terytorialnej

w celu kanalizowania ruchu jednostek przeciwnika, aby następnie je rozbijać silnymi kontratakami i przeciwuderzeniami. Stąd też wynika potrzeba kontynuowania przygotowań wszystkich sił biorących udział w operacji do praktycznej realizacji koncepcji intensywnej obrony konwencjonalnej, poświęcenia więcej uwagi niż dotychczas problemom właściwego wykorzystania terenu oraz posiadania wysoce manewrowych odwodów operacyjnych, zdolnych do samodzielnego prowadzenia zintegrowanych działań bojowych. Oznacza to konieczność zwiększenia możliwości bojowych korpusów jednostek obrony terytorialnej oraz wspierających je wojsk lotniczych w zakresie wykonywania przeciwuderzeń operacyjnych oraz polepszenia sprawności dowodzenia w skali operacyjnej i strategicznej.

W ramach intensywnej obrony konwencjonalnej, w odniesieniu do działań sił i środków użytych w lądowej operacji obronnej, podstawowe

sposoby realizacji zadań sprowadzają się do utrzymania inicjatywy ogniowej, woli walki i utrzymania terenu, ruchliwości ugrupowania obronnego w stosunku do potrzeb przenoszenia ciężkości walki obronnej na zagrożone kierunki, wykonywania uderzeń ogniowych i wojskami na całą głębokość ugrupowania przeciwnika oraz ścisła koordynacja (synchronizacja).

Lądowa operacja obronna powinna charakteryzować się:

- trwałym utrzymywaniem rubieży, obiektów mających znaczenie operacyjne i strategiczne;
- celowym i świadomym oddawaniem inicjatywy w określonym miejscu i czasie przy jednoczesnym utrzymywaniu jej na innych kierunkach, z zamiarem stworzenia warunków do przejścia częścią lub całością sił do przeciwuderzenia;
- manewrowym użyciem systemów ogniowych oraz elastycznym przenoszeniem ognia;
- efektywnym użyciem sił i środków WRE przez cały czas prowadzenia operacji;
- nieprzerwanym opóźnianiem i dezorganizowaniem działań przeciwnika na kierunkach jego zdecydowanej przewagi;
- ciągłym synchronizowaniem poczynań wojsk i sztabów oraz angażowaniem do działań wszystkich sił i środków zdolnych do udziału w operacji.

Odwody operacyjne Wojsk Lądowych muszą mieć przewagę nad przeciwnikiem w zdolności manewrowej. Im mniejsze pod względem składu bojowego, tym większe są możliwości ich szybkiego przerzucenia na duże odległości, a więc użycia w decydującym miejscu i czasie bitwy. Osiągnięcie tego celu jedynie siłami pancernymi i zmechanizowanymi jest w praktyce niewielkie. Dlatego też należy poszukiwać skutecznych rozwiązań tego operacyjnego dylematu. Jednym z możliwych rozwiązań tego problemu jest

odpowiednie wykorzystanie jednostek powietrzno-szturmowych (kawalerii powietrznej).

Zadania operacji będą wykonywane w trakcie:

- pierwszych operacji obronnych korpusów i wojsk obrony terytorialnej pierwszego rzutu Wojsk Lądowych;
- operacji zaczepnej (przeciwuderzenia strategicznego) odwodu Wojsk Lądowych;
- kolejnych operacji obronnych korpusów i wojsk obrony terytorialnej;
- operacji (walk) odwodów przeciwdesantowych;
- operacji (walk) sił prowadzących działania nieregularne na terenach zajętych przez przeciwnika;
- systematycznych działań obrony terytorialnej na kierunkach nieatakowanych (w tym i w głębi kraju).

Aby osiągnąć cele lądowej operacji obronnej tworzony winien być system obrony lądowej, który obejmuje podsystemy:

- **zgrupowania Wojsk Lądowych i lotnictwa wsparcia;**
- **rażenia ogniowego;**
- **infrastruktury obszaru obrony;**
- **informacyjny;**
- **wsparcia i zabezpieczenia.**

Podsystem zgrupowania Wojsk Lądowych i lotnictwa wsparcia tworzą siły i środki wszystkich rodzajów wojsk odpowiednio podzielone, zgrupowane i rozmieszczone na obszarze kraju, zgodnie z zamiarem ich użycia.

W zgrupowaniu Wojsk Lądowych proponuje się wyróżnić:

- **pierwszy rzut Wojsk Lądowych;**
- **lotnictwo wsparcia;**

- **drugi rzut lub odwody ogólne;**
- **rzut osłony;**
- **odwody specjalne, w tym siły szybkiego reagowania.**

Pierwszy rzut Wojsk Lądowych, którego trzon stanowią korpusy (2-3) i wojska obrony terytorialnej OW będące na kierunkach uderzeń zgrupowań lądowych przeciwnika, ma zadanie załamać jego natarcie w taktycznej lub operacyjnej strefie obrony. W wypadku włamania się przeciwnika w obronę pierwszy rzut tworzy warunki do wykonania przeciwuderzenia strategicznego albo pogłębia obronę przez przejście korpusów i jednostek sił obrony terytorialnej na kolejną rubież (operacje odwrotowe).

Drugi rzut (odwody ogólne) Wojsk Lądowych tworzą korpusy (1-2) i wojska obrony terytorialnej OW, rozmieszczone za pierwszym rzutem i niewydzielone w skład sił osłony lub odwodów specjalnych.

Zadaniem drugiego rzutu (odwodów ogólnych) jest prowadzenie obrony (zwykle na rubieży strategicznej) lub wykonanie przeciwuderzenia strategicznego.

Rzut osłony tworzą jednostki obrony terytorialnej, rozmieszczone w strefie osłony granicy oraz jednostki Straży Granicznej rozmieszczone na nie atakowanych odcinkach granicy państwa.

Odwody specjalne - to jednostki przygotowane do działań przeciwdesantowych w głębi kraju oraz siły szybkiego reagowania. Zadaniem tych ostatnich może być osłona strategicznego rozwinięcia sił zbrojnych - a w czasie operacji - interwencyjne działanie bojowe w różnych regionach kraju.

Kolejnym elementem systemu obrony lądowej jest podsystem rażenia ogniowego, istotą którego jest uzgodnione, jednoczesne lub kolejne oddziaływanie różnymi środkami ogniowymi (bomby, rakiety, miny, amunicja), realizowane przez wszystkie siły biorące udział w lądowej operacji obronnej. Oddziaływanie ogniowe powinno być zsynchronizowane z obezwładnieniem

radioelektronicznym obiektów przeciwnika dla uzyskania obiektu synergicznego.

Podsystem rażenia ogniowego obejmuje:

- uderzenia lotnictwa wspierającego WL;
- uderzenie lotnictwa Wojsk Lądowych;
- ogień wojsk OPL;
- uderzenia rakietowe i ogniowe WRiA;
- ogień wojsk zmechanizowanych i pancernych (czołgów, BWP, TO, broni strzeleckiej);
- stosowanie inżynieryjnych środków rażenia (środki zapalające, zapory minowe).

Działalność ogniowa w operacji, organizowana jest przez dowódców wszystkich szczebli dowodzenia, ma wymiar bezpośredni i pośredni. W pierwszym wypadku obejmuje ona ogień środków będących organicznie w składzie podległych wojsk, wykonujących główne zadanie (wojska pancerne i zmechanizowane lub desantowoszturmowe, w drugim zaś, przyjmuje postać wsparcia ogniowego, tj. ognia wykonywanego przez wydzielone siły na korzyść jednostek realizujących główne zadania w walce lub operacji.

W wsparciu ogniowym wojsk wyróżnić można, ze względu na szczebel kierowania nim, wsparcie operacyjne i taktyczne.

Operacyjne wsparcie ogniowe wojsk obejmuje działalność ogniową, organizowaną przez dowódców szczebla operacyjnego, zmierzająca do zapewnienia warunków realizacji przez podległe wojska zadań o znaczeniu operacyjnym. Taktyczne wsparcie ogniowe wojsk obejmuje działalność ogniową organizowaną przez dowódców ZT i oddziałów.

Wsparcie ogniowe wojsk może zapewnić im dużą samodzielność (prowadzenie działań w oderwaniu od sił głównych) oraz zdolność do

prowadzenia działań w szerokich pasach (obszarach) w sposób manewrowy. Szczególnie ważne jest wspieranie walczących wojsk z powietrza, rakietami i artylerią dużego zasięgu.

Istotną rolę w systemie obrony lądowej odgrywa infrastruktura obszaru obrony. Obejmuje ona rozbudowany pod względem inżynieryjnym teren oraz przystosowane do potrzeb operacji obiekty i urządzenia cywilne, czasowo wykorzystywane przez wojska.

Rozbudowa inżynieryjna obszaru obrony prowadzona jest w celu przygotowania stref, pasów, rejonów (rubieży) i pozycji obronnych, a także dróg manewru, dowozu i ewakuacji.

Wyróżnia się następujące strefy:

- strefę osłony;
- taktyczną strefę obrony (w węższym znaczeniu);
- operacyjną strefę obrony;
- strategiczną strefę obrony.

Strefę osłony rozbudowuje się wzdłuż całej granicy państwowej z wyłączeniem tych odcinków, na których ZT lub oddziały bezpośrednio tworzą przedni pas obrony. Może ona składać się z pasa przesłaniania lub na kierunkach najmniej zagrożonych - pasa ubezpieczeń bojowych.

Strefa osłony ma na celu opóźnić podejście przeciwnika, ułatwić rozpoznanie jego sił i zamiarów. Zadania osłony wykonują siły obrony terytorialnej lub oddziały wydzielone pierwszorzutowych ZT wojsk operacyjnych. Głębokość strefy osłony zależy od wielu czynników, głównie jednak od przewidywanych kierunków uderzeń przeciwnika, właściwości terenowych i zamiaru prowadzenia walki obronnej na danym kierunku.

Taktyczna strefa obrony w węższym znaczeniu, obejmuje obszar między przednim skrajem a operacyjną rubieżą obrony. W szerszym znaczeniu taktyczna strefa obrony obejmuje również działania w strefie osłony. Bronią się w niej związki taktyczne pierwszych rzutów operacyjnych w celu zatrzymania

natarcia przeciwnika i stworzenia warunków do wykonania przeciwuderzenia drugim rzutem (odwodem) korpusu.

Składa się ona z:

- ubezpieczeń bojowych, organizowanych w wypadku, gdy przed przednim skrajem obrony nie ma strefy osłony;
- głównego pasa obrony rozbudowanego zwykle z 2-4 pozycji, na których bronią się ZT pierwszego rzutu;
- rubieży pośredniej, rozbudowanej za głównym pasem obrony, którą czasowo zajmują wojska wycofujące się z głównego pasa obrony.

Operacyjna strefa obrony obejmuje obszar między przednim skrajem operacyjnej rubieży obrony i strategiczną rubież obrony, w którym prowadzą działania drugorzutowe związki taktyczne pierwszego rzutu Wojsk Lądowych. Może ona obejmować operacyjną rubież obrony (pas obrony) i jedną - dwie pośrednie rubieże obronne. W szczególnym wypadku w strefie operacyjnej mogą być wykorzystane siły prowadzące walkę obronną w strefie taktycznej po ich odejściu do tyłu, zwykle jednak w głębi tej strefy, po uzupełnieniu stanów osobowych i wypoczynku (odtworzenie zdolności bojowej). Zwykle z jednej z pośrednich rubieży obronnych wyprowadzane jest przeciwuderzenie strategiczne.

Strategiczna strefa obrony stanowi obszar o głębokości 10-150 km, w którym bronią się siły drugiego rzutu Wojsk Lądowych (odwody). Składa się ona zazwyczaj ze strategicznej rubieży obronnej oraz 1-2 rubieży pośrednich.

Liczba stref, rubieży obronnych i ich urzutowanie w głąb nie są stałe. W zależności od charakteru agresji zbrojnej i zamiaru przeciwstawienia się jej - stosownie do warunków terenowych oraz ilości i jakości sił i środków

będących w dyspozycji - układ stref i rubieży obronnych może być modyfikowany, co z kolei jest jednym z podstawowych elementów decyzji o strategicznej operacji obronnej.

Podsystem informacyjny obrony lądowej stanowi układ sił i środków zdobywania, przetwarzania i przesyłania informacji we własnym systemie obrony oraz informacyjnego oddziaływania destrukcyjnego na przeciwnika i obejmuje: dowodzenie, rozpoznanie, łączność, WRE oraz maskowanie operacyjne.

Podsystem wsparcia i zabezpieczenia obrony lądowej tworzą siły i środki oraz ich działania, zapewniające osiąganie celów operacji w aspekcie:

- zabezpieczenia bojowego;
- zabezpieczenia logistycznego;
- wsparcia moralno-duchowego.

3.3. Ogólna charakterystyka powietrznej operacji obronnej

W świetle analizy koncepcji doktrynalnych użycia sił zbrojnych naszych sąsiadów w wojnie, a także doświadczeń z konfliktów zbrojnych ostatnich lat, powietrzna operacja obronna z reguły będzie prowadzona w ramach strategicznej operacji obronnej jako pierwsza z operacji.

Obejmować będzie dwie zasadnicze grupy zadań:

- zwalczanie ŚNP przeciwnika nad terytorium kraju w ramach osłony sił zbrojnych, infrastruktury obronnej państwa i jego ośrodków administracyjno - gospodarczych oraz
- zwalczanie na terytorium przeciwnika jego lotnictwa, wojsk rakietowych i innych obiektów systemu OP i dowodzenia wojskami.

Zasadnicze zadania operacji wykonują siły WLOP, wspierane przez OPL Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej oraz siły i środki rozpoznania i WRE.

Powietrzna operacja obronna obejmuje całe terytorium kraju wraz z wodami terytorialnymi oraz część terytorium przeciwnika będącą w zasięgu promienia rażenia lotnictwa i rakiet.

W zależności od intensywności działań i poniesionych strat, powietrzna operacja obronna może trwać 2-3 dni., po czym nastąpi przejście WLOP do działań systematycznych i wsparcia Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej, natomiast siły OPL rodzajów wojsk przejdą do działań w ramach operacji lądowej i morskiej.

Wg szacunkowych kalkulacji[4], dzisiejszy potencjał OP RP dysponuje możliwością zerwania operacji powietrznej przeciwnika, którego potencjał nie przekracza 200 ŚNP. W tym przedziale stosunku sił istnieje możliwość wywalczenia przewagi w powietrzu, a zatem i wykonania zadań operacji powietrznej.

Jeśli agresor będzie posiadał do 400 ŚNP, to wprawdzie OP RP nie będzie w stanie zerwać jego operacji powietrznej, ale nie uzyska on niezbędnej przewagi nawet w ciągu kilkunastu dni.[5]

Siły powietrzne powinny być utrzymywane w wysokim stopniu gotowości bojowej, co warunkuje potrzebę zapewnienia im możliwości przejścia do stanu wojennego w sposób bezpośredni i natychmiastowy oraz rozpoczęcia powietrznej operacji obronnej jednocześnie z chwilą agresji przeciwnika.

Priorytetowym zadaniem w ramach powietrznej operacji obronnej powinna być w warunkach Polski osłona i wsparcie Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej, zwłaszcza głównych ich zgrupowań.

Charakter zagrożenia z powietrza oraz stan WLOP oraz OPL pozostałych rodzajów sił zbrojnych wskazują na potrzebę mobilnego wykorzystania sił i środków OP i OPL, jego modułów rozpoznania

---

[4] Por. E.Zabłocki, Siły powietrzne w systemie obronnym panstwa, AON, Warszawa 1994
[5] Tamże.

i dowodzenia w ramach stref i sektorów obrony powietrznej. Te ostatnie są podstawą organizacji powszechnego systemu ostrzegania i powiadamiania o zagrożeniach , uderzeniach z powietrza, a także organizacji ruchu i ratownictwa lotniczego.

Charakter operacji wymaga urzeczywistnienia zasady centralizacji dowodzenia, a biorąc pod uwagę techniczne możliwości kierowania OP i działaniami lotnictwa, pełna odpowiedzialność za przygotowanie i prowadzenie jej powinna ciążyć na dowódcy WLOP.

3.4 Ogólna charakterystyka morskiej operacji obronnej

Do głównych zadań morskiej operacji obronnej należą:

- walka o utrzymanie panowania w powietrzu w strefie działań sił morskich;
- obrona strefowa komunikacji morskiej;
- obrona wybrzeża morskiego.

Walkę o utrzymanie panowania w powietrzu w strefie działań sił morskich rozpoczyna się z chwilą przejścia SZ do powietrznej operacji obronnej, a następnie realizuje się w ramach działań systematycznych WLOP, przy szczególnym zaangażowaniu OPL Marynarki Wojennej w strefie przybrzeżnej i nadmorskiej.

Eliminacja z efektywnych działań bojowych przeciwnika z lotnictwa taktycznego, morskiego lotnictwa bazowego i pokładowego oraz środków walki radioelektronicznej warunkuje prowadzenie skutecznej osłony komunikacji morskiej i wybrzeża morskiego.

Obrona strefowa komunikacji morskiej polega głównie na działaniu względnie stałych zgrupowań sił morskich w wyznaczonych strefach w celu ich utrzymania oraz wyparcia z nich przeciwnika. W realizacji tych zadań z reguły winny uczestniczyć mieszane zespoły lotniczo-okrętowe (samoloty myśliwsko-bombowe, śmigłowce bojowe, kutry rakietowe i okręty podwodne).

W wielu wypadkach morska operacja obronna mieć będzie również charakter przeciwdesantowy, jeśli przeciwnik zdecyduje się na wysadzenie desantu z morza. W takiej sytuacji wyróżnić można w działaniach przeciwdesantowych następujące etapy:

- niszczenie desantu morskiego w rejonie ześrodkowania, lądowania i formowania zespołów desantowych;
- niszczenie desantu morskiego przeciwnika i sił osłony operacyjnej w czasie przejścia morzem;
- odparcie lądowania desantu morskiego i jego wsparcia powietrznego;
- niszczenie desantów przeciwnika na brzegu;
- zerwanie ewakuacji i niszczenie na morzu wycofującego się desantu.

Ze względu na to, że kluczową rolę w zwalczaniu desantu przeciwnika spełniają siły morskie, powinny one być odpowiedzialne również za niszczenie desantów przeciwnika na brzegu wykorzystując do tego celu jednostki obrony wybrzeża (OT), będące w składzie organizacyjnym Marynarki Wojennej.

Analiza zadań wykonywanych w ramach morskiej operacji obronnej wskazuje na szczególny zakres i potrzebę użycia lotnictwa i śmigłowców bojowych. Siły te powinny być w MW rozwijane.

Po zakończeniu morskiej operacji obronnej w rezultacie wykonania jej zadań, a zwłaszcza w wypadku poniesienia strat przez siły biorące w niej udział, Marynarka Wojenna przechodzi do systematycznych działań o charakterze obronno-zaczepnym i zabezpieczającym.

3.4. Systematyczne działania Wojsk Lądowych

Wojska Lądowe w czasie wojny (w obronie strategicznej) mogą prowadzić działania bojowe w formie działań systematycznych wówczas, gdy nie będą miały warunków do prowadzenia lądowej operacji obronnej. Wtedy to poszczególne jednostki (ocalałe, częściowo rozbite lub nowo utworzone) - wobec braku decyzji politycznej o zaniechaniu oporu zbrojnego - będą prowadziły działania zbrojne w celu przeciwstawienia się przeciwnikowi w dalszym zajmowaniu terytorium kraju, powiększania jego strat, wymuszania na nim zaniechania agresji i tym samym stworzenia warunków do kontynuowania obrony strategicznej państwa.

Kontynuowanie zbrojnego oporu przez siły zbrojne po utracie przez nie zdolności do prowadzenia lądowej operacji obronnej będzie mogło mieć sens wówczas, gdy skuteczne okażą się działania nieregularne realizowane na terenach zajętych czasowo przez przeciwnika oraz działania systematyczne rodzajów sił zbrojnych (w tym Wojsk Lądowych), a kierownictwo państwa mieć będzie koncepcję dalszego prowadzenia wojny i potrafi zapewnić warunki jej urzeczywistnienia.

3.5. Działania systematyczne WLOP

Po zakończeniu powietrznej operacji obronnej system obrony powietrznej ulega pewnej dekompozycji. WLOP przechodzą do działań systematycznych, polegających na:

- kontynuowaniu walki o przewagę w powietrzu;
- wsparcie lotnicze Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej;
- kontynuowaniu ostrzegania i powiadamiania o zagrożeniach i uderzeniach z powietrza wojsk oraz władz wojskowych i cywilnych;

- utrzymaniu i nadzorze ruchu powietrznego;
- ratownictwie lotniczym.

Kontynuowanie walki o przewagę w powietrzu obejmuje takie formy działań jak:

a) **działania aktywne** - przechwytujące ŚNP z dyżurowania na lotniskach lub w powietrzu i uprzedzające uderzenia lotnictwa myśliwskiego, osłonę pola walki i samodzielne poszukiwanie oraz niszczenie celów powietrznych, niszczenie ŚNP przez środki OPL;

b) **działania pasywne** - rozpoznanie obszaru powietrznego; ostrzeganie; maskowanie; rozbudowa inż.-sap. i rozśrodkowanie sił i środków. OP oraz lotnictwa myśliwsko-bombowego i szturmowego.

Lotnictwo ze składu KL realizuje wsparcie Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej w dwóch umownych strefach działania:

- operacyjnej, o głębokości powyżej 100 km, angażując w niej głównie lotnictwo myśliwsko-bombowe;
- taktycznej, o głębokości do 100 km, w której prowadzą walkę samoloty szturmowe i śmigłowce (te ostatnie zwykle na głębokość około 10 km).

Ze względu na potrzeby zadaniowe, wsparcie lotnicze rodzajów sił zbrojnych, dzielimy na:

- wsparcie lotnicze pośrednie,
- izolację rejonów działań bojowych oraz
- wsparcie lotnicze bezpośrednie.

Sposoby wykonywania zadań wsparcia lotniczego czytelnik znajdzie w odpowiednich pracach Wydziału WLOP AON.

3.6. Działania systematyczne MW

W odróżnieniu od morskiej operacji obronnej - prowadzonej w stosunkowo krótkim czasie - działania systematyczne MW są realizowane w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

W okresie kryzysu i wojny ogólnymi celami działań systematycznych MW mogą być:

- osłabienie sił morskich przeciwnika;
- pozbawienie przeciwnika możliwości napadu od strony morza z zaskoczenia;
- zapewnienie własnym siłom dogodnych warunków do działań.

Powyższe cele MW osiąga przez wykonanie szeregu ograniczonych pod względem skali zadań o charakterze zaczepnym i obronnym, a także działań zabezpieczających.

Do zasadniczych zadań wykonywanych w czasie wojny w ramach działań systematycznych Marynarki Wojennej zalicza się:

- zwalczanie OP przeciwnika;
- niszczenie sił ZOP przeciwnika;
- niszczenie OGU i pojedynczych okrętów nawodnych przeciwnika;
- niszczenie małych konwojów i pojedynczych transportowców (statków) przeciwnika;
- obronę własnej komunikacji morskiej;
- wsparcie ogniowe nadmorskiego zgrupowania wojsk lądowych;
- stawianie zaczepnych i obronnych zagród minowych.

Do przedsięwzięć zabezpieczających, realizowanych w ramach działań systematycznych MW zalicza się:

- prowadzenie rozpoznania;
- pełnienie służby dozorowej;
- realizację wszystkich rodzajów obrony;
- maskowanie i WRE.

IV. PRZYGOTOWANIE STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

4.1. Planowanie operacji.

Przygotowanie SOO - to całokształt przedsięwzięć realizowanych przez Sztab Generalny, dowództwa RSZ i wojska w celu osiągnięcia gotowości do prowadzenia operacji.

Obejmuje ono:

- planowanie operacji;
- strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych;
- postawienie zadań wykonawcom;
- organizację współdziałania;
- organizację zabezpieczenia bojowego i wsparcia logistycznego operacji;
- organizację dowodzenia.

Planowanie operacji jest procesem złożonym, ciągłym i wieloszczeblowym. Wiąże się ono z podjęciem decyzji przyszłej operacji i polega na rozwiązaniu zasadniczych problemów współdziałania, zabezpieczenia bojowego i wsparcia logistycznego sił zbrojnych, a także ich strategicznego rozwinięcia.

W okresie pokoju przy założeniu braku konkretnego przeciwnika, planowaniem operacji zajmuje się Sztab Generalny oraz podległe mu dowództwa, a rezultaty tego planowania nie mają formy konkretnego scenariusza operacji. W jego ramach wypracowane są w sposób ideowy: założenia, zasady oraz sposoby prowadzenia operacji z uwzględnieniem ogólnych warunków strategicznych Polski i sposobów działań zbrojnych, przyjętych w armiach europejskich. Zasadniczym. celem tego rodzaju

planowania jest przygotowanie ogólnych ram dla planowania konkretnej operacji w warunkach , gdy nastąpi zmiana stanu zagrożenia militarnego Polski i samookreślenia się przeciwnika.

Prace planistyczne w Sztabie Generalnym powinny być realizowane równolegle z wszechstronnymi studiami całości problematyki obronnej państwa, a szczególnie działalności Sił Zbrojnych w ewentualnej wojnie. Wyniki tych prac powinny być testowane podczas ćwiczeń szczebla strategicznego i operacyjnego, a także przy zastosowaniu gier kierowniczych. W procesie planowania należy dokonać diagnozy i prognozy sytuacji strategicznej państwa w zakresie następujących zagadnień:

- warunków strategicznych państwa w aspekcie politycznym, gospodarczym i militarnym;
- zagrożeń militarnych państwa w układzie rzeczowo-czasowo-przestrzennym;
- skutków działań wojennych dla ludności i środowiska;
- możliwości użycia sił własnych;
- stopnia przystosowania obszaru kraju i warunków terenowych do potrzeb działań bojowych;
- operacyjnych potrzeb przygotowania wojny;
- organizacji dowodzenia Siłami Zbrojnymi;
- możliwości bojowego i logistycznego zabezpieczenia operacji.

Przystępując do planowania ogólnego (ideowego) SOO szef Sztabu Generalnego określa:

1. **Cel przyszłej operacji.**
2. **Myśl przewodnią - zamiar operacji.**
3. **Ogólny zarys planu strategicznego.**
4. **Założenia dotyczące zabezpieczenia bojowego o logistycznego operacji.**
5. **Sposób dowodzenia Siłami Zbrojnymi w czasie przechodzenia do operacji i w toku operacji.**

Cel operacji jest formułowany jako rezultat końcowy działań Sił Zbrojnych.

Myśl przewodnia (zamiar) operacji bezpośrednio wynika z jej celu i powinna obejmować:

- ocenę przewidywanych warunków wybuchu i rozwoju sytuacji strategicznej państwa w początkowym jej okresie;
- zasadnicze elementy projektu działań Sił Zbrojnych w okresie bezpośrednio poprzedzającym wojnę;
- przewidywane etapy operacji, osiągane w nich cele, czas trwania oraz zadania (sposoby) użycia Sił Zbrojnych.

W myśli przewodniej - zamiarze operacji należy ująć również zamiar strategicznego rozwinięcia sił zbrojnych. Może on stanowić oddzielny punkt myśli przewodniej lub być ujęty jako etap operacji (np. wstępny).

Ustalając ogólny zarys planu operacyjnego szef Sztabu Generalnego określa:

- cele i zadania operacji obronnych: powietrznej, lądowej i morskiej oraz systematycznych działań rodzajów sił zbrojnych;
- ogólny podział sił i środków do prowadzenia operacji;
- przewidywane sposoby użycia odwodów;
- przewidywane warianty rozwoju sytuacji w początkowym okresie operacji i warunki przejścia do działań rozstrzygających.

Założenia dotyczące zabezpieczenia bojowego i logistycznego operacji mają charakter ustaleń ogólnych co do: potrzeb w zakresie przygotowania minimalizujących negatywny wpływ działań przeciwnika, a także mających na celu uzyskanie pozytywnego wpływu terenu na przebieg operacji.

Obejmują one takie zagadnienia jak:

- sposoby prowadzenia rozpoznania strategicznego;
- zakres, rejonizacja i terminy rozbudowy inżynieryjnej obszaru kraju;
- cele i zadania maskowania operacyjnego;
- sposoby obrony przed bronią masowego rażenia oraz obrony przeciwchemicznej;
- sposoby zabezpieczenia logistycznego rozwinięcia Sił Zbrojnych i operacji.

Określając sposób dowodzenia Siłami Zbrojnymi szef Sztabu Generalnego WP ustala:

- skład, rozmieszczenie SD, węzłów i sieci łączności;
- sposoby bezpośredniego maskowania systemów dowodzenia i łączności;
- sposoby wykorzystania systemów dowodzenia i WRE w operacji;
- sposób współdziałania z siłami i środkami resortu Spraw Wewnętrznych, OC oraz innymi elementami układu pozamilitarnego.

Metoda i treść pracy szefa i zespołów planistycznych Sztabu Generalnego oraz dowództw rodzajów sił zbrojnych może być następująca:

SZTAB GENERALNY	*DOWÓDZTWA RSZ*
STUDIOWANIE DOKUMENTÓW NIEZBEDNYCH DO PLANOWANIA OPERACJI: * DYREKTYW WŁADZ PAŃSTWOWYCH; * RAPORTÓW O SYTUACJI POLITYCZNO- WOJSKOWEJ KRAJU; * PLANÓW OPERACYJNYCH; * RAPORTÓW O AKTUALNEJ SYTUACJI W SZ **METODA:** STUDIOWANIE INDYWIDUALNE ORAZ MELDUNKI UZUPEŁNIAJĄCE SKŁADANE PRZEZ SPECJALISTÓW	
ANALIZA ZADANIA * OKREŚLENIE / UAKTUALNIENIE / CELU OPERACJI I ZADAŃ DLA SZ; * OKREŚLENIE ZAKRESU INICJATYWY WŁASNEJ; * OPRACOWANIE WYTYCZNYCH DO PLANOWANIA W SZTABIE GENERALNYM I DOWÓDZTWACH RSZ; **METODA:** PRACA ZESPOŁU SZEFA SZTABU GENERALNEGO METODĄ DYSKUSJI,PYTAŃ I ODPOWIEDZI	STUDIOWANIE SYTUACJI DANEGO RODZAJU SZ ORAZ PRZEWIDYWANIA OPERACYJNE CO DO SPOSOBÓW PRZYSZŁYCH DZIAŁAŃ
OCENA SYTUACJI * OCENA SYTUACJI OGÓLNEJ; * OCENA MOŻLIWOŚCI WŁASNYCH I PRZECIWNIKA; * BILANS POTENCJAŁÓW; * OCENA CZYNNIKÓW WARUNKUJĄCYCH SPOSOBY DZIAŁANIA **METODA:** OCENA WŁASNA I WYSŁUCHANIE ODPOWIEDZI NA PYTANIA.WNIOSKI ALTERNATYWNE	PO OTRZYMANIU WYTYCZNYCH DO PLANOWANIA / MOGĄ ONE MIEĆ FORMĘ ZARZĄDZENIA WSTĘPNEGO SZEFA SZTABU GENERALNEGO / - ANALIZA ZADANIA I OCENA SYTUACJI

SZTAB GENERALNY	DOWÓDZTWA RSZ
OCENA SPOSOBÓW PROWADZENIA SOO: **1. OCENA SPOSOBÓW PROWADZENIA OPERACJI PRZEZ ZESPÓŁ Sz.Sz.Gen.** * W ODNIESIENIU DO PRZECIWNIKA: * SPOSOBY BEZPOŚREDNIEGO PRZYGOTOWANIA SZ DO DZIAŁAŃ WOJENNYCH I PROWADZENIA OPERACJI Z UWZGLĘDNIENIEM MASKOWANIA STRATEGICZNEGO; * SPOSOBY STRATEGICZNEGO ROZWINIĘCIA SZ W UJĘCIU RZECZOWO - PRZESTRZENNYM; SPOSOBY PROWADZENIA OPERACJI ZACZEPNYCH: POWIETRZNEJ,LĄDOWEJ I MORSKIEJ; * **W ODNIESIENIU DO WOJSK WŁASNYCH:** * **SPOSOBY BEZPOŚREDNIEGO PRZYGOTOWANIA SZ DO DZIAŁAŃ WOJENNYCH I PROWADZENIA OPERACJI W OKRESIE NARASTANIA SYTUACJI KRYZYSOWEJ;** * **SPOSOBY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MILITARNYCH, MAJĄCYCH NA CELU ZNIECHĘCENIE PRZECIWNIKA DO AGRESJI; SPOSOBY PROWADZENIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO I WRE;** * **SPOSOBY OSŁONY STRATEGICZNEJ W OKRESIE KRYZYSU I ROZPOCZĘCIA AGRESJI ZBROJNEJ PRZEZ PRZECIWNIKA;** * **SPOSOBY PRZEJŚCIA SIŁ ZBROJNYCH ZE STANU"P" NA„W";** * **SPOSOBY OPERACYJNEGO ROZWINIĘCIA SZ;** * **SPOSOBY WYKONANIA STRATEGICZNO - OPERACYJNYCH PRZEWOZÓW I PRZERZUTÓW**	**OCENA SPOSOBÓW PROWADZENIA OPERACJI PRZEZ DANY RODZAJ SZ ORAZ PRZYGOTOWANIE PROPOZYCJI JEGO UŻYCIA DLA SZEFA SZTABU GENERALNEGO**

* SPOSOBY OPERACYJNEGO PRZYGOTOWANIA OBSZARU KRAJU; * SPOSOBY PRZEJŚCIA DO OPERACJI OBRONNYCH; * PODZIAŁ SIŁ I ŚRODKÓW **2. WYSŁUCHANIE PROPOZYCJI DOWÓDZTW RSZ CO DO ICH UDZIAŁU W OPERACJACH** **METODA:** WNIOSKOWANIE,WYSŁUCHANIE PROPOZYCJI RODZAJÓW SZ ODBYWA SIĘ PO WCZEŚNIEJSZYM PODANIU IM PRZEZ SZEFA SZT.GEN. PROBLEMÓW DOTYCZĄCYCH UŻYCIA DANEGO RODZAJU SZ. . PROPOZYCJE TE POWINNY BYĆ PREZENTOWANE ALTERNATYWNIE	**MELDOWANIE PROPOZYCJI UŻYCIA DANEGO RODZAJU SIŁ ZBROJNYCH**
WYBÓR SPOSOBÓW PROWADZENIA SOO: * UZGODNIENIA CO DO PRZEWIDYWANYCH WARUNKÓW WYBUCHU WOJNY I SPOSOBÓW AGRESJI ZBROJNEJ PRZECIWNIKA; * PROBLEMY WSPÓŁDZIAŁANIA RODZAJÓW SZ PODCZAS PRZECHODZENIA DO OPERACJI I W TOKU JEJ TRWANIA - USTALENIA SZEFA SZTABU GENERALNEGO * USTALENIE ZASAD WSPÓŁDZIAŁANIA RODZAJÓW SZ Z OGNIWAMI UKŁADU POZAMILITARNEGO; * USTALENIE SPOSOBÓW BOJOWEGO I LOGISTYCZNEGO ZABEZPIECZENIA SOO **METODA:** **GRA DECYZYJNA PROWADZONA PRZEZ SZEFA SZTABU GENERALNEGO Z UDZIAŁEM ZESPOŁÓW PLANISTYCZNYCH SZTABU GENERALNEGO I DOWÓDZTW RSZ**	**WYBÓR SPOSOBU PROWADZENIA OPERACJI OBRONNEJ PRZEZ DANY RSZ - UDZIAŁ W GRZE DECYZYJNEJ PROWADZONEJ PRZEZ SZEFA SZTABU GENERALNEGO**

SZTAB GENERALNY	*DOWÓDZTWA RSZ*
OPRACOWANIE I OGŁOSZENIE ZAMIARU **METODA:** **PREZENTACJA PRZEZ WYZNACZONYCH OFICERÓW - PLANISTÓW TREŚCI WYRAŻONYCH JAKO ZAMIAR OPERACJI**	**OPRACOWANIE ZAMIARU DANEJ OPERACJI/POWIETRZNEJ,LĄDOWEJ MORSKIEJ / I JEGO OGŁOSZENIE**
OPRACOWANIE POZOSTAŁYCH ELEMENTÓW PLANU OPERACJI: * PLANU STRATEGICZNEGO ROZWINIĘCIA SZ; * PLANU WSPÓŁDZIAŁANIA; * DYREKTYWY SZEFA SZTABU GENERALNEGO	**OPRACOWANIE POZOSTAŁYCH DOKUMENTÓW PLANU OPERACJI OBRONNEJ**

Planowanie operacji obronnych na poziomie operacyjnym jest realizowane przez dowództwa rodzajów sił zbrojnych na podstawie wytycznych Sztabu Generalnego i udostępnionych im niezbędnych danych. Odbywa się ono prawie równolegle z pracami Sztabu Generalnego ze względu na potrzebę wzajemnych konsultacji (przedstawiania propozycji i ich akceptowania).

W wypadku gdy nastąpi tzw. „samookreślenie się" przeciwnika, tzn. określone państwo (koalicja) przystąpi do przygotowań wojennych przeciwko Polsce, SZ RP na rozkaz szefa Sztabu Generalnego przystępują niezwłocznie do planowania konkretnej operacji obronnej. Fakt ten powinien być poprzedzony decyzją polityczną o podjęciu przez państwo działań przygotowawczych do ewentualnej wojny. Ma ona zwykle postać dyrektywy władz państwowych, której treść mogą stanowić:

- konstatacja wynikająca z oceny rozwoju sytuacji polityczno-militarnej państwa, wskazująca na możliwy wybuch wojny z określonym państwem (koalicją);
- cel polityczny ewentualnej wojny;
- nakaz przystąpienia ogniw państwa do przygotowania obrony strategicznej państwa, w tym dla SZ - planowania i przygotowania SOO.

W tym punkcie podaje się również :

- cel militarny, jaki powinien być osiągnięty w SOO;
- zasadnicze zadania obrony militarnej w powiązaniu z innymi zadaniami państwa w czasie wojny;
- ogólne warunki działania SZ (np. możliwość wprowadzenia stanów nadzwyczajnych itp.);
- czas gotowości SZ do działań wojennych.

Podstawą do rozpoczęcia prac planistyczno-przygotowawczych w SZ w tym wypadku jest „Wstępne zarządzenie Naczelnego Dowódcy SZ (Naczelnego Wodza)". W dokumencie tym zwykle określa się:

- zwięzłą ocenę rozwoju sytuacji polityczno-militarnej kraju oraz kluczowe wydarzenia, które uzasadniają taką ocenę;
- cel wojny i zadania SZ określone przez władze polityczne;
- informację o przystąpieniu SZ do planowania operacji i podjęciu przedsięwzięć przygotowujących SZ do operacji oraz jej cele i zadania

w odniesieniu do poszczególnych operacji obronnych: powietrznej, lądowej i morskiej;

- po słowie „zarządzam" - wyszczególnienie zadań do niezwłocznego wykonania przez Sztab Generalny i dowództwa RSZ;
- inne dodatkowe informacje dotyczące planowania i przygotowania operacji.

Sztab Generalny WP opracowuje dokument pt.: „Kalendarzowy plan przygotowania strategicznej operacji obronnej". Precyzuje on przedsięwzięcia, wykonawców, osoby odpowiedzialne za ich realizację oraz terminy. Dowództwa RSZ opracowują identyczne w formie dokumenty, odnoszące się do realizowanych przez nie przedsięwzięć. Podstawą ich opracowania są wyciągi z planu opracowanego przez Sztab Generalny WP.

Metoda i treść pracy Naczelnego Dowódcy SZ i dowództw RSZ może być taka sama, jak w planowaniu ideowym operacji (tab.2)

Rezultatem planowania SOO w Sztabie Generalnym powinny być następujące dokumenty (plany):

- wstępne zarządzenie naczelnego wodza SZ;
- kalendarzowy plan przygotowania SOO;
- myśl przewodnia - zamiar operacji;
- plany operacji obronnych: powietrznej, lądowej i morskiej;
- plany działań systematycznych WLOP i MW;
- plany zabezpieczenia bojowego operacji:
  - rozpoznania strategicznego
  - zabezpieczenia inżynieryjnego
  - obrony przeciwchemicznej wojsk
  - zabezpieczenia hydrometeorologicznego
- plan współdziałania RSZ;

- plan współdziałania SZ z ogniwami układu pozamilitarnego;
- plan operacyjnego przygotowania obszaru kraju w czasie wojny;
- plan zabezpieczenia logistycznego SOO.

4.2. Postawienie zadań wykonawcom

W sytuacji, gdy data operacji jest wystarczająco bliska (czas rozpoczęcia w przybliżeniu jest znany), redagowane są rozkazy operacyjne mające postać dyrektyw. Dyrektywa ND SZ do operacji zawiera: cel operacji oraz sposób jego osiągnięcia, skład i zadania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych w operacjach obronnych, a także terminy ich realizacji.

Odpowiednie wyciągi z dyrektywy przesyła się do poszczególnych wykonawców. ND SZ może również stawiać zadania dodatkowe przez swoich zastępców (szefów), oficerów kierunkowych (osobiście lub za pomocą technicznych środków łączności). Muszą być one potwierdzone pisemnym rozkazem lub zarządzeniem bojowym, opracowanym i przekazanym przez oficerów kierunkowych.

Przed postawieniem zadań wykonawcy należy zapoznać go w wnioskami wynikającymi z oceny przeciwnika i aktualną sytuacją militarną.

Zadania postawione w dyrektywie (wyciągu) mogą być uszczegółowione w toku organizacji współdziałania.

4.3. Strategiczne rozwinięcie SZ

Strategiczne rozwinięcie SZ może być w pełni zaplanowane i przeprowadzone tylko na podstawie zamiaru użycia SZ w konkretnej SOO. W wypadku planowania ogólnego (ideowego) SOO należy przyjąć założenia i zasady strategicznego rozwinięcia mające wymiar uniwersalny, które mogą być wykorzystane w planowaniu rozwinięcia SZ do konkretnej SOO.

Strategiczne rozwinięcie SZ wymaga jednoczesnego realizowania przedsięwzięć rozwinięcia systemu obronnego państwa, takich jak:

- podniesienie stanu gotowości obronnej państwa;
- rozwinięcia systemu kierowania obronnością państwa na czas „W";
- militaryzacja niezbędnych instytucji, organizacji, podmiotów gospodarczych i wybranych dziedzin życia publicznego;
- uruchomienie programu gospodarki, w tym konwersji przemysłu.

SZ w tym czasie realizują następujące przedsięwzięcia:

a) uruchomienie WSyD i procesu kierowania strategicznym rozwinięciem;

- przejście ze stanu „P" na „W", co wymaga: osiągnięcia przez wojska pełnej gotowości bojowej i przejścia na struktury wojenne przez uzupełnienie jednostek rozwiniętych i o niepełnych stanach oraz mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek skadrowanych i nowo formowanych;
- przystąpienie SZ do wykonania zadań osłony strategicznej czasu „W";
- dokonanie przewozów i przerzutów określonych elementów systemu zabezpieczenia logistycznego i sił odwodowych;
- operacyjne rozwinięcie rodzajów SZ, a w tym:
  - przegrupowanie (przerzuty) wojsk do wyznaczonych rejonów i formowanie zgrupowań bojowych;
  - odtwarzanie zdolności bojowej i gotowości do działań.

Należy planować i być gotowym do strategicznego rozwinięcia SZ trzema sposobami: selektywnie, lawinowo i sposobem selektywno-lawinowym (mieszanym).

Proces strategicznego rozwinięcia SZ może obejmować cztery etapy, stosownie do stopni eskalacji zagrożenia wojną.

<u>Etap pierwszy</u> - zwiększenie możliwości rozpoznawczych oraz liczby środków osłony strategicznej czasu pokoju i kryzysu.

Realizacja związanych z tym przedsięwzięć wymaga rozwinięcia i postawienia w stan pełnej gotowości bojowej jednostek rozpoznania (w tym i wywiadu), wybranych jednostek łączności, dowodzenia oraz dyżurnych środków bojowych w systemie OP.

Wymienione jednostki, ze względu na bojowe ich przeznaczenie, powinny być zaliczone do zestawu I;

<u>Etap drugi</u> - zwiększenie możliwości bojowych sił OP, walki radioelektronicznej i osłony oraz zabezpieczenia mobilizacyjnego, a także operacyjnego rozwinięcia SZ.

Wymaga to rozwinięcia i postawienia w stan pełnej gotowości bojowej sił i środków wchodzących w skład osłony strategicznej, systemu OP, OPL, WRE oraz wybranych jednostek systemu dowodzenia, kierowania ruchem wojsk i zabezpieczenia komunikacyjnego.

W tym etapie celowe jest podniesienie gotowości bojowej zasadniczych jednostek I rzutu strategicznego, a w tym i wybranych jednostek zabezpieczenia operacyjnego oraz logistycznego. Niezbędne jest także rozpoczęcie ewakuacji i rozśrodkowania zapasów środków materiałowych ze składnic dyslokowanych w pobliżu granic oraz przystosowanie obiektów infrastruktury obronnej na potrzeby SZ.

Jednostki realizujące powyższe przedsięwzięcia powinny stanowić II zestaw jednostek wojskowych.

<u>Etap trzeci</u> - rozwinięcie zasadniczych sił obrony.

Realizacja tego zamierzenia wymaga mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek operacyjnych i obrony terytorialnej, ich zgrania bojowego, osiągnięcia gotowości systemu zabezpieczenia logistycznego.

Jednostki przewidziane do realizacji zadań w tym etapie powinny stanowić III zestaw jednostek wojskowych.

Etap czwarty - rozwinięcie pozostałych jednostek SZ: zapasowych, produkcyjno-usługowych, ośrodków szkoleniowych oraz jednostek zabezpieczenia uzupełnienia strat i nowych formowań.

Czasookres trwania strategicznego rozwinięcia SZ może być zróżnicowany, w zależności od sposobu jego realizacji oraz tempa narastania zagrożenia wojną i może wynosić od kilkunastu do kilkudziesięciu dni.

4.4. Organizacja współdziałania

Współdziałanie rodzajów sił zbrojnych jest podstawą integracji ich działań, stanowiącej istotę strategicznej operacji obronnej.

Polega ona na uzgodnieniu celów, zadań oraz działań rodzajów sił zbrojnych co do miejsca i czasu w myśl zamiaru operacji. Jest ono stałą czynnością dowódców, sztabów oraz wojsk w operacji, ponieważ zaczyna się z momentem ustalenia przez Naczelnego Dowódcę SZ celu operacji (wspólnego), a kończy z chwilą jej zaprzestania. Szczególną czynnością realizowaną w procesie współdziałania SZ jest tzw. „organizacja współdziałania" - przedsięwzięcie planistyczno-wykonawcze, mające swój wymiar koncepcyjny i praktyczny (w terenie).

Sposoby organizacji współdziałania zależą od wielu czynników i są stosowane adekwatnie do celu i zadań operacji w poszczególnych jej etapach.

Organizując współdziałanie w SOO Naczelny Dowódca SZ różnymi sposobami /metodą wytycznych, meldunków i wytycznych, gry decyzyjnej/ ustala:

- sposób odparcia uderzeń nieprzyjaciela w ramach powietrznej operacji obronnej przez WLOP, Wojska Lądowe i Marynarki Wojennej;

- sposób przejścia do lądowej operacji obronnej, zakończenia powietrznej operacji obronnej oraz rozpoczęcia działań systematycznych przez OP;
- sposób rozpoczęcia morskiej operacji obronnej, prowadzenia w jej ramach operacji przeciwdesantowej i udziału w niej WLOP oraz Wojsk Lądowych, zakończenia morskiej operacji obronnej i przejścia Marynarki Wojennej do działań systematycznych;
- sposoby prowadzenia lądowej operacji obronnej w poszczególnych jej etapach w aspekcie integracji działań RSZ;
- sposób współdziałania z siłami układu pozamilitarnego, sposób obrony ważnych ośrodków przemysłowych i dużych miast;
- problemy odtwarzania zdolności bojowej RSZ i nowych formowań.

Szczególne znaczenie w organizacji współdziałania ma zagadnienie manewru siłami i środkami z kierunków nie atakowanych na kierunki zagrożone.

Główne problemy współdziałania znajdują swoje odzwierciedlenie w planie strategicznej operacji obronnej (zamiarze) i planach operacji obronnych: powietrznej, lądowej i morskiej oraz w planie współdziałania - w wersji szczegółowej.

Stosownie do rozwoju sytuacji, a zwłaszcza z chwilą rozpoczęcia działań wojennych wraz z korektą planu operacji, zmianom ulegać będą zadania i sposoby ich wykonywania. Szybkość i sprawność przekazywania nowych zadań oraz sposobów ich wykonania będą w dużym stopniu decydowały o powodzeniu operacji.

Organizując współdziałanie należy przestrzegać dyrektywy dowodzenia przez cele, dając podwładnym możliwość wyboru sposobu działania, jeśli może być on zaakceptowany przez przełożonego.

4.5. Organizacja zabezpieczenia bojowego i logistycznego operacji

Głównym celem zabezpieczenia bojowego i logistycznego SOO jest stworzenie warunków sprawnego przejścia do operacji i skutecznego jej prowadzenia.

Zabezpieczenie bojowe i logistyczne oddzielnie dla każdej operacji i działań systematycznych RSZ organizują: Sztab Generalny i dowództwa RSZ zgodnie z wytycznymi naczelnego dowódcy.

Dla każdego rodzaju zabezpieczenia bojowego i logistycznego określa się:

- cele i zadania zabezpieczenia;
- angażowane siły i środki;
- czas działania;
- wykonawców.

Dowództwa i sztaby ustalają przedsięwzięcia wykonawcze, planują ich realizację, stawiają zadania wykonawcom, zapewniają należyte współdziałanie sił i środków uczestniczących w danym działaniu oraz kontrolują wykonanie postawionych zadań.

Sztab Generalny i dowództwa RSZ są bezpośrednimi organizatorami rozpoznania, obrony przed bronią masowego rażenia, maskowania operacyjnego WRE, obrony przeciwchemicznej oraz zabezpieczenia hydrometeorologicznego i topogeodezyjnego. Zabezpieczenie logistyczne organizują: szef logistyki Sztabu Generalnego i szefowie logistyki RSZ.

Celem zabezpieczenia logistycznego jest zapewnienie pełnego i terminowego zasilania walczących wojsk w wojskowy sprzęt techniczny oraz środki materiałowe, utrzymanie ich w gotowości do użycia i sprawne odtwarzanie stanu przydatności w razie uszkodzenia, zaspokojenie potrzeb

komunikacyjnych wojsk oraz udzielanie we właściwym czasie pomocy medycznej rannym i chorym. jest ono realizowane w czterech zasadniczych pionach: zaopatrzenia, eksploatacji, komunikacji wojskowej i służby zdrowia.

4.6. Organizacja dowodzenia

Bazą sprawnego dowodzenia SZ w SOO jest właściwie zorganizowany i funkcjonujący system dowodzenia, rozumiany jako uporządkowany układ organów i środków dowodzenia sprzężonych ze sobą informacyjnie i zapewniajacych kierowanie wojskami.

Wojenny System Dowodzenia SZ (WSyD) powinien bezwzględnie zapewniać ciągłość dowodzenia, głównie przez przygotowanie i rozwinięcie w odpowiednim czasie podsysterny stanowisk dowodzenia i łączności, a także przez komputerowe wspomaganie i wyposażenie stanowisk dowodzenia w techniczne środki zautomatyzowanej wymiany informacji. W warunkach przyszłej wojny niewątpliwie zwiększy się rola stacjonarnych SD i stacjonarnych systemów łączności. Jest to uzasadnione potrzebami zapewnienia większego bezpieczeństwa dowództw i sztabów w odpowiednio umocnionych oraz przystosowanych obiektach.

WSyD powinien stanowić integralną część systemu kierowania obroną państwa i obejmować trzy szczeble:

- strategiczny - z jednym organem dowodzenia Naczelnego Dowódcy - Sztabem Generalnym WP;
- operacyjny - z organami dowodzenia RSZ, OW i korpusów;
- taktyczny - z organami dowodzenia (sztabami) ZT, oddziałów, a także regionalnych sztabów wojskowych.

System stanowisk dowodzenia na potrzeby strategicznej operacji obronnej tworzą:

- stanowiska dowodzenia (SD) wszystkich szczebli dowodzenia przeznaczone do planowania działań bojowych oraz bezpośredniego dowodzenia wojskami (ZT, oddziałami);
- zapasowe stanowiska dowodzenia (ZSD), pozostające w gotowości do przejęcia procesu planowania działań bojowych i baz pośredniego dowodzenia wojskami na wypadek utraty zdolności funkcjonowania SD;
- wysunięte stanowiska dowodzenia (WSD), punkty dowódczo-obserwacyjne (PDO) oraz okrętowe stanowiska dowodzenia (OSD) - rozwijane stosownie do potrzeb w celu umożliwienia dowódcom bezpośredniego dowodzenia podległymi wojskami w określonych fazach walki;
- pomocnicze stanowiska dowodzenia (PSD) - organizowane w celu rozwiązywania problemów dotyczących zabezpieczenia logistycznego, uzupełniania wojsk i organizacji szkolenia rezerw osobowych.

Na szczeblu strategicznym, operacyjnym oraz ZT Wojsk Lądowych, w skład stanowisk dowodzenia wchodzą powietrzne punkty dowodzenia (PPD).

4.7. Osiągnięcie przez SZ gotowości do wykonania zadań w operacji

SZ osiągnęły gotowość do wykonania zadań w operacji jeśli:

- osiągnęły pełną gotowość bojową (przynajmniej siły I rzutu strategicznego);
- zakończyły planowanie, zorganizowały współdziałanie i bojowe oraz logistyczne zabezpieczenie operacji;
- postawione zostały zadania wykonawcom i są one przez dowódców i sztaby dobrze zrozumiane;

- zajęły wyznaczone rejony działania (rejony wyjściowe, pasy obrony, stanowiska ogniowe itp.).

Osiągnie gotowości przez SZ do operacji może odbywać się w warunkach podejmowania przez przeciwnika działań niezbrojnych i zbrojnych,. typowych dla okresu kryzysowego.

Do działań niezbrojnych możemy zaliczyć:

- uaktywnienie w kraju i za granicą sił wrogich Polsce mające na celu blokowanie decyzji związanych z podnoszeniem zdolności państwa do obrony;
- wzniecanie i prowokowanie niepokojów wewnętrznych w postaci wieców, demonstracji, fali strajków, obejmujących głównie komunikację, przemysł energetyczny i zbrojeniowy.;
- wywoływanie niezadowolenia wśród mniejszości narodowych;
- wrogie oddziaływanie psychologiczne na społeczeństwo w celu osłabienia w nim woli stawiania zbrojnego oporu.

Jednocześnie mogą być podejmowane przez przeciwnika działania zbrojne, jak:

- intensyfikacja rozpoznania wraz z naruszaniem przestrzeni powietrznej, lądowej i morskiej;
- przerzut grup specjalnych w planowane rejony operacyjnego rozwinięcia wojsk, SD obroną kraju oraz SZ, węzłów łączności i komunikacyjnych, lotnisk, portów oraz prowadzenia akcji dywersyjnych;
- tworzenie grup podziemia, zwłaszcza na obszarach zamieszkałych przez mniejszości narodowe i prowadzenie akcji sabotażowo-dywersyjnych;

- wzniecanie incydentów zbrojnych przez pojedyncze lądowe grupy taktyczne przeciwnika w celu dezorganizacji przygotowań obronnych RP.

Powyższe przewidywania wskazują na fakt, że znaczna część SZ może być już zaangażowana w walce z agresorem, zanim on rozpocznie działania w skali strategicznej i główne zgrupowania osiągną gotowość do operacji.

Planując i organizując SOO należy stosować adekwatne do sytuacji sposoby osłony strategicznej rozwinięcia SZ.

V. PODSTAWOWE PROBLEMY PROWADZENIA STRATEGICZNE OPERACJI OBRONNEJ

5.1. Uwagi wstępne

Cel operacji: odparcie uderzeń przeciwnika z powietrza, lądu i morza oraz niedopuszczenie do utraty terytorium RP i minimalizacja strat wojennych jednoznacznie określa jej powietrzno-lądowo-morski charakter, z głównym ciężarem działań zbrojnych na terytorium kraju.

Powodzenie takiej operacji zależeć będzie od zakresu i skuteczności ogniowego oddziaływania na obiekty przeciwnika znajdujące się na jego terytorium, a także od efektów prowadzonych tam działań specjalnych.

Do zasadniczych czynników mających wpływ na pomyślny przebieg i wynik operacji należy zaliczyć:

- wczesne wykrycie wszelkich zamierzeń militarnych przeciwnika i powiadomienie w nich dowództw sztabów i wojsk;
- wykonanie skutecznych uderzeń na obiekty przeciwnika położone tuż przy lub na samej granicy i zatrzymanie jego wojsk na rubieży wyznaczonej na niewielkiej głębokości od granicy państwowej;
- niedopuszczenie do opanowania przez jednostki desantowo-szturmowe przeciwnika zasadniczych obiektów o znaczeniu obronnym w głębi kraju, do rozbicia sił Marynarki Wojennej i opanowania zespołów portowych na Bałtyku;
- niedopuszczenie do obezwładnienia (unieruchomienia operacyjnego) OP i lotnictwa oraz opanowania przestrzeni powietrznej;

- zapewnienie stałego, bezpiecznego wykorzystywania linii komunikacyjnych w celu sprawnego przerzutu środków materiałowych i wojsk;
- opóźnianie przegrupowania i blokowania drugich rzutów oraz głębszych odwodów przeciwnika;
- dokonanie strategicznego rozwinięcia SZ jeszcze przed rozpoczęciem operacji powietrznej przez przeciwnika;
- zorganizowanie przejścia SZ do operacji obronnych: powietrznej, lądowej i morskiej.

Myśl przewodnia SOO może zakładać skuteczną osłonę strategiczną SZ RP w celu niedopuszczenia do zaskoczenia agresją przez przeciwnika, dokonanie ich strategicznego rozwinięcia i przystąpienie - z chwilą wybuchu wojny - do prowadzenia skutecznych działań obronno-zaczepnych w powietrzu, na lądzie i na morzu w czterech etapach:

Etap wstępny - osiągnięcie gotowości SZ do operacji.

Czas trwania: od powzięcia decyzji o bezpośrednim przygotowaniu do operacji do wybuchu wojny.

Cel: osiągnięcie gotowości do operacji.

Zadania: jak w strategicznym rozwinięciu SZ.

Etap I - prowadzenie powietrznej operacji obronnej

Czas trwania: (orientacyjnie: 3-5 dób)

Cel: odparcie operacji powietrznej przeciwnika, niedopuszczenie do uzyskania przez niego panowania w powietrzu, zapewnienie warunków do prowadzenia operacji lądowej i morskiej oraz zminimalizowanie strat w ludziach i zniszczeń infrastruktury państwa.

Zadania:

- zwalczać ŚNP na wszystkich kierunkach uderzeń. oddziałując na całej głębokości jego działania;

- wykonać zmasowane uderzenie na obiekty istotne dla realizacji celów SOO do rubieży 300 km od granicy.

Do realizacji zadań SOO stworzyć strefowy, głęboko urzutowany, wielowarstwowy system OP, osłaniający wojska operacyjne przez obronę obiektów decydujących o zdolności obronnej państwa i SZ. Działania zaczepne POO rozpocząć uderzeniem uprzedzającym lotnictwa i WRiA w chwili rozpoczęcia przez przeciwnika natarcia radioelektronicznego, traktując ten fakt jako moment rozpoczęcia wojny.

Etap II - załamanie operacji zaczepnej przeciwnika lub przejście do obrony na rubieży strategicznej.

Czas trwania: (orientacyjnie: 7-10 dób)

Cel: przez prowadzenie operacji obronnych - lądowej i morskiej oraz działań systematycznych stworzyć SZ warunki przejścia do działań rozstrzygających.

Zadania:

- załamać natarcie zgrupowań lądowo-powietrznych przeciwnika na taktycznej lub operacyjnej rubieży obronnej;
- nie dopuścić do uzyskania przez przeciwnika panowania w powietrzu;
- utrzymać komunikację i strefę brzegową na Bałtyku.

W razie braku możliwości zatrzymania natarcia lądowo-powietrznych zgrupowań przeciwnika, przejść w sposób zorganizowany całością sił na strategiczną rubież obrony.

Etap III - działania rozstrzygające

Czas trwania: (orientacyjnie: 8-10 dób)

Cel: rozbicie sił zbrojnych przeciwnika na obszarze kraju, wyparcie ich z zajętego terytorium i odtworzenie granicy państwa

Zadania:

- wywalczyć i utrzymać lokalną przewagę w powietrzu na kierunkach działań zaczepnych oraz izolować strefy rozstrzygających działań bojowych;
- wykonać przeciwuderzenie strategiczne na jednym lub dwóch zbieżnych kierunkach i opanować utracone wcześniej obszary;
- wykonać zwrot zaczepny w działaniach marynarki wojennej lub utrzymać dotychczasowy stan posiadania;
- aktywnie prowadzić działania nieregularne i specjalne na obszarze całego kraju, szczególnie na kierunkach natarcia wojsk własnych.

W wypadku braku powodzenia zwrotu zaczepnego i konieczności przejścia całością SZ na strategiczną rubież obrony , obsadzić zasadnicze siły na głównych odcinkach, wykorzystując inżynieryjne przygotowanie terenu oraz koncentrując wysiłek ogniowy na ważniejszych celach - zmusić przeciwnika do zatrzymania i rezygnacji z dalszego natarcia. Jednocześnie zintensyfikować działania sił i środków na pozostałym obszarze kraju. Na terenach zajętych przez przeciwnika kontynuować zbrojny opór w formie działań nieregularnych.

Należy przewidywać, że przeciwnik podejmie działania w skali wojny od powietrznej operacji zaczepnej, a w jej ramach - od natarcia radioelektronicznego wykonując w odpowiednich odstępach czasu zmasowane uderzenia lotnictwa i rakiet z zadaniem wywalczenia panowania w powietrzu i obniżenia (do ustalonego poziomu w planie operacji) potencjału obronnego RP (zwłaszcza SZ).

Ze względu na potrzeby zniszczenia (obezwładnienia) obiektów uderzeń, zarówno związanych z zadaniem wywalczenia panowania

w powietrzu i sparaliżowania zgrupowań sił lądowych i morskich, czas trwania powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika może być zróżnicowany (głównie ze względu na możliwości bojowe konkretnego przeciwnika) i wynosić od 3 do 5 dni i (dłużej). W wypadku, gdy powietrzna operacja obronna SZ RP w tym okresie uniemożliwi przeciwnikowi wywalczenie przewagi w powietrzu, wówczas może on swoją operację (jeśli wystarczy mu sił) przedłużyć do kilkunastu dób, jednocześnie zmieniając sposoby wykonywania uderzeń na bardziej efektywne, albo przejdzie do lądowej lub morskiej operacji zaczepnej.

W każdym wypadku należy dążyć do tego, aby strategiczne rozwinięcie SZ nastąpiło przed rozpoczęciem przez przeciwnika operacji powietrznej. Jeśli to się nie uda, wówczas przeciwnik miał będzie zdecydowanie większe szanse osiągnięcia celu operacji powietrznej i wcześniej przystąpi do lądowej (morskiej) operacji zaczepnej, zwłaszcza wtedy, gdy uzyska on panowanie w powietrzu.

Przejście przeciwnika do lądowej i morskiej operacji zaczepnej w zasadzie nastąpi w końcowej fazie powietrznej operacji zaczepne. Wówczas jego lotnictwo rozpocznie wsparcie działań Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej.

5.2. Wybrane problemy prowadzenia powietrznej operacji obronnej i przejścia do działań systematycznych WLOP

Podstawowym celem powietrznej operacji obronnej jest zerwanie operacji powietrznej przeciwnika. Głównym zaś zadaniem OP jest wysoce efektywne niszczenie ŚNP przeciwnika w całym zakresie wysokości. Walka z ŚNP przeciwnika obejmuje uderzenia na wojska lotnicze i rakietowe oraz elementy ich systemów dowodzenia znajdujące się na jego terytorium, a także lotnictwo znajdujące się we własnej przestrzeni powietrznej. Dlatego też do czasu osiągnięcia pełnej gotowości do operacji, wszystkie jednostki SZ dysponujące środkami do niszczenia samolotów, bezpilotowych ŚNP

i śmigłowców w powietrzu na terytorium przeciwnika i własnym, a także baz sił powietrznych powinny być włączone w jednolity system OP; obejmujący następujące podsystemy:

- dowodzenia;
- wykrywania i rozpoznania;
- aktywnych środków walki;
- kontroli ruchu lotniczego;
- poszukiwania i ratownictwa lotniczego;
- ostrzegania i alarmowania wojsk i ludności o zagrożeniu uderzeniami z powietrza;
- zabezpieczenia logistycznego.

Głównym elementem podsystemu dowodzenia są połączone stanowiska dowodzenia, z których dowodzi się podległymi jednostkami (WLOP, OPL WL i MW) w strefie odpowiedzialności danego stanowiska. Środki automatyzacji zapewniają zbiór informacji o sytuacji powietrznej oraz wspomaganie procesu podejmowania decyzji dotyczących użycia środków walki.

W Korpusie Lotniczym ponadto rozwija się polowe SD, współdziałające z SD KOP oraz polowym podsystemem SD wojsk OPL Wojsk Lądowych.

Podstawowym problemem pomyślnego rozpoczęcia powietrznej operacji obronnej jest posiadanie aktualnych i szczegółowych danych sytuacyjnych o rozmieszczeniu i przegrupowywaniu sił powietrznych przeciwnika, co powinno umożliwić dowódcy WLOP prawidłową ocenę i właściwe wnioskowanie co do operacyjno-strategicznych zamiarów przeciwnika powietrznego. Koncentracja sił uderzeniowych przeciwnika w jego rejonach wyjściowych do operacji może być opłacalnym celem uderzeń uprzedzających, wykonanych głównie środkami rakietowymi, co nie wymaga zwalczania jego OP.

Rozpoznanie powietrzne nie pozwala na pełne urzeczywistnienie kontroli przestrzeni powietrznej, własnej i przeciwnika (na głębokość operacyjną).

Rozpoznanie to jest realizowane jako rozpoznanie radioelektroniczne, radiolokacyjne, w podczerwieni, rozpoznanie fotograficzne oraz rozpoznanie wzrokowe.

Informowanie o zagrożeniu powietrznym opiera się na rozpoznaniu radiolokacyjnym i częściowo zautomatyzowanym systemie przetwarzania informacji.

Rozpoznanie radioelektroniczne dostarcza informacji o przeciwniku powietrznym poza zasięgiem pola radiolokacyjnego wykrywania.

Zwalczanie ŚNP opiera się na założeniu, ze odpowiedzialność za obronę kierunku powietrznego ponosi dowódca korpusu OP. Lotnictwo myśliwskie zwalcza ŚNP na dwóch rubieżach, ugrupowając się w dwa rzuty (jeden wzdłuż granicy kraju, drugi - w głębi). Środki rakietowe OP ugrupowują się do obrony rakietowo-strefowej lub obiektowej.

Siły i środki OPL Wojsk Lądowych biorą udział obronie strefowej lub obiektowej, albo pozostają w odwodzie z zadaniem uzupełnienia luk w ugrupowaniu WR WLOP.

Podstawową zasadą współdziałania jest podział stref działania LM i WR. Ogranicza ona swobodę działania lotnictwa, dając gwarancję bezpieczeństwa własnych załóg.

Dowódca korpusu OP, mając informacje z PłSD (sektorów) o aktualnej sytuacji powietrznej może ingerować w walkę powietrzną poprzez wspomaganie środkami poszczególnych sektorów, najbardziej zagrożonych oraz powiadamia o rozwoju sytuacji powietrznej sąsiednie KOP.

Dowódca WLOP obserwuje rozwój sytuacji powietrznej na obszarze kraju oraz koordynuje wysiłki wszystkich sił i środków biorących udział w powietrznej operacji obronnej. Nie dowodzi bezpośrednio zgrupowaniami uderzeniowymi. Zajmuje się problemami, których nie można rozwiązać na

niższych szczeblach dowodzenia: planowaniem odpierania kolejnych zmasowanych nalotów przeciwnika, odtwarzaniem naruszonego systemu OP przez przegrupowanie sił, wykorzystaniem odwodu operacyjnego, uzupełnianiem sprzętu uzyskanego z dostaw krajowych i zagranicznych, przygotowaniem i organizacją manewru operacyjnego siłami i środkami.

Problemem zasadniczej wagi jest osłona lotnictwa korpusu lotniczego (jego baz i samolotów w powietrzu); niedopuszczenie do jego zniszczenia.

Zadania tego lotnictwa w operacji mogą być różne: rozśrodkowanie w głębi kraju w celu uniknięcia uderzeń lub wykonywanie uderzeń na cele w ugrupowaniu przeciwnika albo wykonywanie częściowo obu zadań jednocześnie. Wykonanie powyższych zadań przez WLOP wymaga odpowiedniego zorganizowania podsystemów: kontroli ruchu lotniczego, poszukiwania i ratownictwa lotniczego, ostrzegania i alarmowania wojsk i ludności o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, a także zabezpieczenia logistycznego.

Charakterystyczną cechą współczesnej operacji powietrznej jest intensywne wykorzystanie sił i środków biorących w niej udział. W jednym dniu operacji każdy samolot - w zależności od typu - może być wykorzystywany od 2 do 6 razy, do wykonania jednego lub kilku zadań. Przeciętnie kolejne uderzenia mogą być wykonywane w odstępach jednogodzinnych, w których lot zajmuje 30 minut, zaś następne 30 minut przygotowanie do kolejnego startu.

Wykonując uderzenia na terytorium przeciwnika tworzy się specjalne zgrupowania uderzeniowe mające w swym składzie dwie grupy: grupę uderzeniową i grupę osłony.

Sposób ich działania może być następujący:

- samoloty WRE (znad własnego terytorium) oraz samoloty towarzyszące ugrupowaniu bojowemu obezwładniają środki radiolokacyjne na przeciwnika;

- część samolotów mysliwsko-bombowych obezwładnia ogniowe środki plot wzdłuż trasy lotu;

- pozostała część samolotów myśliwsko-bombowych wykonuje w jednym lub kilku zajściach uderzenie na zaplanowane obiekty;

- samoloty myśliwskie (względnie myśliwsko - bombowe) grupy osłony osłaniają ugrupowanie przed przeciwnikiem powietrznym.

Z chwilą przerwania przez przeciwnika powietrznej operacji zaczepnej i rozpoczęcia przez niego operacji lądowej, następuje przejście WLOP do działań systematycznych. Siły lotnicze (korpus lotniczy) koncentrują swoje wysiłki na wsparciu lotniczym Wojsk Lądowych i Marynarki Wojennej.

Siły OP (KOP) realizują nadal swoje zadania poprzez swoje ośrodki dowodzenia (PłSD) sektorów.

5.3. Podstawowe problemy prowadzenia lądowej operacji obronnej

5.3.1. Przejście Wojsk Lądowych do operacji obronnej

Przejście wojsk do operacji obronnej będzie uzależnione od sposobu prowadzenia agresji przez przeciwnika oraz sposobu reakcji SZ RP. Należy przewidywać, że bezpośrednio przed lub w gorszym wypadku w trakcie powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika, wojska lądowe RP przystąpią - zgodnie z planem operacji - do zajmowania rubieży, rejonów i pasów obrony. Powyższe czynności powinny odbywać się skrycie, szybko i pod osłoną wydzielonych w tym celu oddziałów.

Wojska wchodzące w swoje pasy obrony rozwijają się na wyznaczonych rubieżach tworząc zgrupowania obronne, organizują system ognia i prowadzą rozbudowę inżynieryjną. na kierunkach, gdzie toczy się przygraniczny konflikt zbrojny lub gdy zajmowanie rubieży, rejonów i pasów obrony odbywa się po wybuchu wojny (tj. po rozpoczęciu powietrznej przez przeciwnika),. Wyznaczone zgrupowania wykonują przewidziane planem operacji uderzenia w celu rozbicia przeciwnika pozostającego w granicach państwa oraz przystępują do organizacji pasów obrony.

Wojska Lądowe w czasie operacyjnego rozwijania powinny zachować pełną zdolność do odparcia uderzeń: lotnictwa, rakiet, lotnictwa wojsk lądowych i desantów przeciwnika, a także natarć jednostek zmechanizowanych i pancernych. W tym celu należy utrzymywać siły i środki przeznaczone do zwalczania celów w pierwszej kolejności rażenia, a zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych.

W każdych warunkach sytuacji, organizacja systemu ognia i zapór inżynieryjnych oraz rozbudowa fortyfikacyjna będą zrealizowane w ograniczonym, a nawet skrajnie ograniczonym czasie. Dlatego też należy niezwłocznie przystąpić do realizacji przedsięwzięć priorytetowych, mając na uwadze odpieranie uderzeń z powietrza i powstrzymywanie lądowo-powietrznego uderzenia w momencie rozpoczęcia przez przeciwnika lądowej operacji zaczepnej.

Podczas zajmowania rubieży, rejonów i pasów obrony w toku powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika wojska lądowe mogą ponosić znaczne straty, co będzie dezorganizować i opóźniać ich podejście do wyznaczonych miejsc. Dlatego też może wyniknąć konieczność dokonywania zmian w ugrupowaniu operacyjnym, głównie w ramach pierwszego rzutu ugrupowania wojsk lądowych. Stąd też plan lądowej operacji obronnej powinien uwzględniać wariantowe zajmowanie obrony, wynikające z faktu oddziaływania przeciwnika z powietrza i naziemnych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych.

Uprzedzenie przeciwnika w rozwinięciu wojsk lądowych do operacji wymaga poczynienia odpowiednich przygotowań już w okresie poprzedzającym wybuch wojny. W miejscach przewidzianych przepraw przez rzeki powinny być składowane środki przeprawowe oraz elementy konstrukcyjne do budowy i odbudowy stałych mostów. Na drogach przegrupowania jednostek powinny być zorganizowane składy paliwa i innych materiałów. Należy przygotować również zapasowe drogi marszu , zwłaszcza w zimie zapewnić utrzymanie ich przejezdności.

Szczególnie ważna jest kwestia transportu kolejowego. Posiada on wiele zalet, gdyż w czasie jazdy koleją oszczędza się paliwo, silniki i trakcje pojazdów.

Ludzie nie są wyczerpani wskutek długotrwałego wysiłku i niewygód, a przede wszystkim - zapewnione zostaje wysokie tempo przemieszczania się wojsk niezależnie od warunków atmosferycznych. Transport ten posiada jednak trzy poważne mankamenty:

- przewóz wojsk wymaga długiego czasu ze względu na niedostateczną liczbę linii kolejowych w skali potrzeb operacyjnego rozwinięcia, zwłaszcza w kierunku wschód - zachód;
- wyjątkowa wrażliwość na działania sił powietrznych będzie wykorzystana w celu izolacji pola walki, powodując poważne zniszczenia, opóźnienia i dezorganizację tego transportu przez przeciwnika;
- nie zapewnia w czasie przewozu integralności jednostek wojskowych (transporty „dzielą" je na określone, nie funkcjonalne części) oraz komplikuje dowodzenie.

Jako optymalne rozwiązanie problemu przegrupowania sił lądowych można uznać kombinowane ich przemieszczanie za pomocą marszu i transportu kolejowego - w okresie poprzedzającym wojnę, a w jej toku - marsz. Taka metoda przegrupowania wynika z potrzeb natychmiastowego użycia w walce przegrupowujących się wojsk, bez zatrzymywania się i łączenia elementów bojowych w ugrupowanie bojowe. Wojska muszą szybko i płynnie przechodzić z marszu w ugrupowanie bojowe, przystosowane do przewidywanego działania nieprzyjaciela oraz terenu, na którym ma się rozegrać walka. Pozwoli to pokonać nieprzyjaciela w boju spotkaniowym lub zaskoczyć jego wojska przechodzące do natarcia, grupy dywersyjno-rozpoznawcze, desanty taktyczne itp. Środki OPL powinny być przemieszczane i rozwijane zgodnie z ogólnym planem OP, który ma

zapewniać uniwersalną i wzajemnie powiązaną osłonę. Marsz wojsk podczas zajmowania rubieży, rejonów i pasów obrony powinien być skoordynowany z OP stref i rejonów przez które wojska te będą przechodzić.

5.3.2. Prowadzenie działań obronnych o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony

W bitwie spotkaniowej o utrzymanie taktycznej strefy obrony najważniejszym zadaniem jest odparcie ataku i utrzymanie głównego pasa obrony.

Przechodzące do obrony Wojska Lądowe powinny zadać przeciwnikowi poważne straty podczas zajmowania przez niego rejonów wyjściowych lub rozwijania natarcia na pierwszy pas obrony. W tym okresie lotnictwo i śmigłowce bojowe, oddziały WRE i wojska rakietowe koncentrują swoje uderzenia na główne zgrupowania nieprzyjaciela, dezorganizują jego przejście do natarcia.

Odparcie ataku przeciwnika i wsparcie ogniowe broniących się wojsk powinno być realizowane z pełnym wykorzystaniem możliwości ogniowych posiadanych sił i środków, przy czym natężenie i skuteczność ognia powinny narastać w miarę podchodzenia przeciwnika do przedniego skraju obrony poprzez włączanie kolejnych środków walki w krótszym zasięgu ognia.

W rejonach włamania się przeciwnika powinny być wykonywane kontrataki, mające na celu odtworzenie utraconych pozycji. Pamiętać przy tym trzeba o charakterze współczesnych działań bojowych, w których nie ma ciągłości frontu, „łokciowej" styczności wojsk, a oskrzydlenia i obejścia są cechą typową. Dlatego też istotne znaczenie ma śledzenie zasadniczych kierunków natarcia przeciwnika i manewr na zagrożone rubieże. aktywne oddziaływanie ogniem i kontratakami na skrzydła włamującego się przeciwnika, a często i wymieszanie ugrupowań. Również często trzeba będzie nakazywać prowadzenie walki w okrążeniu, zwłaszcza wówczas, gdy

na danym kierunku przewiduje się wykonanie przeciwuderzenia w ramach obrony korpusu lub przeciwuderzenia strategicznego.

Szczególnie istotne znaczenie ma wybór momentu przeciwuderzenia. W skali korpusu przeciwuderzenie powinno być wykonane z zasady nie później niż w chwili gdy istnieje groźba przełamania głównego pasa obrony, ale jest on jeszcze utrzymany. Jeśli front włamania przeciwnika jest stosunkowo szeroki, a w rejonie włamania znajdują się siły przewyższające jakościowo siły przeznaczone do przeciwuderzenia, wówczas traci ono swój zasadniczy sens. Może ono być wykonane wówczas tylko ze względu na nadrzędne racje dowództwa wyższego szczebla, jeśli zachodzi konieczność opóźnienia tempa natarcia przeciwnika nawet kosztem dużych strat.

W wypadku, gdy przeciwuderzenie korpusu nie jest wykonywane, wojska które broniły głównego pasa obrony wycofują się w w sposób zorganizowany i przechodzą na drugi pas obrony, dokonują zmian w dotychczasowym ugrupowaniu, skupiając główny wysiłek obrony na kierunkach największego tempa natarcia przeciwnika. Uderzenia ogniowe realizowane przez dowództwo Wojsk Lądowych powinny być koncentrowane na najbardziej zagrożone kierunki, zgodnie z zamiarem operacji utrudniać przeciwnikowi jego przejście do pościgu.

W tym czasie na operacyjnej rubieży obronnej ZT i oddziały drugorzutowe korpusów przygotowują się do przejęcia głównego ciężaru walki z przeciwnikiem, dokonują niezbędnego manewru sił i środków na najbardziej zagrożone kierunki. Nie wolno dopuścić do wykonania przez przeciwnika na te wojska zmasowanych uderzeń powietrznych i rakietowych. Jest to bowiem krytyczny moment nie tylko w skali obrony korpusów I rzutu Wojsk Lądowych, ale i całej lądowej operacji obronnej. Dlatego też dowództwo Wojsk Lądowych powinno zerwać wszelkie zamiary przeciwnika odnośnie do przygotowania

ogniowego natarcia na operacyjną rubież obrony, wykonując uprzedzające uderzenia na wybrane obiekty jego ugrupowania.

Równie istotne znaczenie dla operacji korpusów I rzutu i całej strategicznej operacji obronnej ma izolacja odwodów przeciwnika od jego sił pierwszorzutowych oraz ich zwalczanie. Należy mieć na uwadze fakt, że wraz z pogłębianiem się włamania przeciwnika w głąb kraju, wydłużaniem się jego operacji zaczepnej na lądzie, możliwości rażenia sił lądowych RP będą się raptownie zmniejszały na skutek strat, a także i zwiększającej się głębi ugrupowania przeciwnika.

Jeśli drugi rzut operacyjny korpusów nie jest w stanie - mimo wsparcia ogniowego dowództwa Wojsk Lądowych - utrzymać operacyjnej rubieży obrony w warunkach, gdy zachowany zostanie drugi rzut (odwód ogólny tego dowództwa) i włamanie przeciwnika o znaczeniu operacyjnym zostało dokonane na jednym obszarze operacyjnym - może być wykonane za zgodą Naczelnego Dowódcy SZ przeciwuderzenie strategiczne.

W sytuacji, gdy powyższe warunki nie zostały spełnione, poszczególne korpusy prowadzą działania odwrotowe, w oparciu o rubieże pośrednie w strefie operacyjnej i w sposób zorganizowany przechodzą do obrony na zawczasu przygotowanej strategicznej rubieży obronnej.

Działania odwrotowe korpusów powinny mieć wymiar operacyjny, łącząc z niezbędnym rozmachem - elementy obrony i natarcia, a głównym ich celem jest opóźnianie, dezorganizacja natarcia przeciwnika i planowe zajęcie obrony na strategicznej rubieży obronnej, unikając dużych strat bojowych.

W koncepcji intensywnej obrony konwencjonalnej obrona Wojsk Lądowych powinna być ściśle powiązana z charakterem terenu, który na terytorium Polski jest co najmniej w 15% zurbanizowany i do 40% nie w pełni otwarty, po którym ruch wojsk wymaga pokonywania różnorodnych przeszkód. Zniszczone zabudowania miejskie i ocalałe budynki wiejskie stwarzają dogodne warunki do prowadzenia działań obronnych, ukrycia siły żywej, broni

i sprzętu, inżynieryjnej rozbudowy punktów oporu, rejonów obrony i rubieży obronnych. Urbanizacja terenu ogranicza ruchliwość wojsk, stanowi przeszkodę dla ruchu ciężkiego uzbrojenia, utrudnia prowadzenie manewru w celu skupienia wysiłku na określonym kierunku, „wiąże" działania rozpoznawcze, osłabia skutki uderzeń z powietrza, utrudnia dowodzenia wojskami i ogranicza wykorzystanie łączności, pogarsza obserwację oraz skraca zasięg ognia.

Należy przy tym podkreślić fakt, że istniejące związki taktyczne i oddziały wojsk lądowych naszych sąsiadów nie są dobrze przygotowane do działań w terenie zurbanizowanym i subzurbanizowanym (w którym ruch wiąże się z pokonywaniem istniejących przeszkód, stanowiących infrastrukturę terenu).

To nieprzygotowanie jednostek wojskowych do działań ma wymiar strukturalny, szkoleniowy i techniczny.

Ciężkie jednostki pancerne, wyposażone w skomplikowane systemy kierowania amunicją (środki optoelektroniczne) nie odpowiadają wymaganiom walki w warunkach terenu zurbanizowanego. W obronie w terenie zurbnizowanym należy stosować nowe, wysoce efektywne, proste w użyciu miny przeciwpiechotne, przeciwpancerne oraz plecakowe i samobieżne miotacze ognia, zdalnie sterowane. Uwzględniając właściwości walki w mieście, niezbędne jest wprowadzenie do uzbrojenia nowych lub zmodernizowanych systemów artyleryjskich, dostosowanych do walki w tych warunkach.

Szkolenie wojsk w obronie w terenie zurbanizowanym (subzurbanizowanym) powinno być traktowane w doktrynie szkoleniowej Wojsk Lądowych jako priorytetowe. Dotąd bowiem w symbolicznym wymiarze godzinowym prowadzono zajęcia taktyczne (przeważnie o charakterze zaczepnym), którymi objęto nieliczne pododdziały. Obecnie musi się ono stać powszechnym zamierzeniem wszystkich jednostek wojskowych Wojsk Lądowych.

5.3. Organizacja i wykonanie przeciwuderzenia strategicznego

Istota przeciwuderzenia strategicznego polega na wykonaniu zwrotu zaczepnego w skali Wojsk Lądowych przy wydatnym udziale WLOP, a czasem i sił morskich.

W tym celu wykonuje się ześrodkowane uderzenia lotnictwa, śmigłowców bojowych, WRiA na zasadnicze obiekty zgrupowania przeciwnika w obszarze jego włamania, w połączeniu z uporczywym utrzymywaniem rubieży i rejonów oraz trwałą obroną na pozostałych kierunkach i obszarach - a przede wszystkim - wykonywaniem na jednym lub dwóch kierunkach uderzenia siłami drugiego rzutu i części sił pierwszego rzutu Wojsk Lądowych.

Celem przeciwuderzenia strategicznego może być - w zależności od konkretnej sytuacji - rozbicie przeciwstawnego zgrupowania lądowego przeciwnika oraz odtworzenie na danym kierunku położenia sprzed operacji lub opanowanie innej ważnej rubieży.

W każdej sytuacji o powodzeniu przeciwuderzenia będą decydowały m.in. takie czynniki jak:

- realność (osiągalność) celu przeciwuderzenia;
- odpowiednie wsparcie ogniowe i wszechstronne zabezpieczenie bojowe oraz wsparcie logistyczne przeciwuderzenia;
- skuteczna OP i zachowanie zdolności bojowej przez wykonujące uderzenie siły i środki;
- umiejętne wykorzystanie wojsk będących w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem;
- sprawna organizacja i utrzymanie ciągłego współdziałania.

Przeciwuderzenie strategiczne nie może być zdarzeniem przypadkowym, „odruchem bezwarunkowym" broniących się wojsk na określony bodziec sytuacyjny. Powinno być działaniem racjonalnym,

przygotowanym wraz z rozwojem sytuacji. Od przebiegu przeciwuderzenia zależy w zasadzie los całej operacji sił lądowych, jeśli nie strategicznej operacji obronnej.

Istotne znaczenie dla powodzenia przeciwuderzenia może mieć skryte jego rozpoczęcie np. pod osłoną nocy.

W tym czasie zasadnicze siły mogą dokonać przegrupowania na rubieże ataku, a ogniowe porażenie rozpoczęte tuż przed świtem może być zaskoczeniem dla przeciwnika.

Szczególnie jest to istotne w sytuacji, gdy przeciwnik po poniesieniu znacznych strat i wyczerpaniu dotychczasowymi działaniami nie będzie prowadził już aktywnych działań nocą.

Przeciwuderzenie strategiczne z zasady wykonuje się siłami głównymi na jednym kierunku. Natomiast pozostałe siły wraz z wojskami
z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem mogą wykonać uderzenie na drugim kierunku, zazwyczaj zbieżnym z kierunkiem uderzenia sił głównych.

Powodzenie można uzyskać zwłaszcza wtedy, kiedy główne uderzenie wykonuje się w najsłabsze miejsce przeciwnika, odcinając je od dopływu kolejnych sił w rejon włamania.

Podjęcie nowej decyzji o przeciwuderzeniu lub jej korekta oraz wszelkie przedsięwzięcia organizacyjne, związane z wykonaniem przeciwuderzenia realizowane są w skrajnie ograniczonym czasie i w warunkach ustawicznie zmieniającej się sytuacji. Na przykład planowane wcześniej siły do wykonania uderzenia w znacznym stopniu mogą być pozbawione zdolności bojowej, nie osiągną w nakazanym czasie właściwych rubieży itp. Dlatego tez dowództwo Wojsk Lądowych bezpośrednio przed wykonaniem przeciwuderzenia konkretyzuje cel i ocenia sytuację, możliwości użycia sił własnych oraz sposób ogniowego rażenia przeciwnika i wykonania ataku. Z kolei dowództwo to określa zadania dla uczestniczących w przeciwuderzeniu sił i środków, organizuje ich współdziałanie, zabezpieczenie bojowe oraz wsparcie logistyczne.

Przeciwuderzenie strategiczne rozpoczyna się zwykle zaskakującym przeciwnika ogniowym porażeniem, szybkim rozwijaniem z marszu i uderzeniem na przeciwnika przez luki broniących się wojsk własnych, często w formie bojów spotkaniowych, a niekiedy i bitwy spotkaniowej.

W zależności od uzyskanych wyników przeciwuderzenie strategiczne może być zakończone opanowaniem wyznaczonej rubieży lub w razie niepowodzenia - przejściem do obrony na rubieży, na której przeciwnik odzyskał inicjatywę.

W tym ostatnim wypadku bezzwłocznie odtwarza się silny odwód ogólny oraz naruszony system obrony.

5.3.4. Prowadzenie działań obronnych w strefie strategicznej

Wojska lądowe mogą prowadzić działania obronne w strategicznej strefie obrony w następujących wypadkach:

- jeśli przeciwnik dokonał włamania o znaczeniu operacyjnym w co najmniej dwóch obszarach operacyjnych i posiada zdolność kontynuowania natarcia;
- przeciwnik dokonał włamania z znaczeniu operacyjnym na jednym z obszarów operacyjnych i posiada zdolność kontynuowania natarcia, a podjęte przez siły własne przeciwuderzenie strategiczne nie miało powodzenia;
- przeciwnik dokonał włamania o znaczeniu operacyjnym na jednym z obszarów operacyjnych, posiada zdolność kontynuowania natarcia i nie można wykonać z jakichś powodów przeciwuderzenia strategicznego.

Działania obronne prowadzone w strategicznej strefie obrony, obok przeciwuderzenia strategicznego, mają rozstrzygające znaczenie dla operacji. Jeśli bowiem nie uda się zatrzymać natarcia przeciwnika w tej strefie, to żaden z celów operacji nie zostanie osiągnięty, zaś siły RP zostaną rozbite.

Utrzymanie strategicznej strefy obrony ma również zasadnicze znaczenie dla prowadzenia pomyślnych działań w głębi kraju: zwalczanie desantów przeciwnika grup dywersyjno-rozpoznawczych, a przede wszystkim - funkcjonowania ograniczonego już terytorium państwa i zaplecza SZ.

Obronę w strategicznej strefie obrony przygotowują siły i środki drugiego rzutu operacyjno-strategicznego (lub odwodu ND) oraz siły i środki wydzielone z gospodarki narodowej. Te ostatnie przygotowują rubieże obronne, drogi manewru, ukrycia dla ludzi i sprzętu wojskowego, dostosowują do obrony miasta i inne miejscowości. Podczas prowadzenia działań obronnych w dalszej strefie operacyjnej siły i środki pierwszego rzutu Wojsk Lądowych opóźniają i dezorganizują natarcie przeciwnika, prowadzą uporczywą obronę w wybranych i przygotowanych rejonach utrudniających działania zaczepne, odtwarzają odwody. OP osłania od uderzeń główne zgrupowania i zapewnia im przejście na kolejne rubieże obronne.

Strategiczna rubież obrony powinna albo zmusić przeciwnika do zatrzymania się i rezygnacji z dalszego natarcia, albo organizacji przełamania. Tym samym oznacza ona nowy okres operacji przeciwnika. Podchodzenie przeciwnika do tej rubieży powinno być utrudnione przez odpowiednio przygotowane zmasowane uderzenia lotnictwa, WRiA oraz ogniem ZT. Przed rubieżą na rozbudowanych zaporach inżynieryjnych powinny być zatrzymane zgrupowania pancerne i zmechanizowane, stanowiąc obiekty dogodne do zwalczania.

Desanty przeciwnika wysadzane na tyły strategicznej rubieży obronnej powinny być zwalczane we wszystkich fazach ich działania, a po wylądowaniu - przez odwody przeciwdesantowe, znajdujące się w głębi ugrupowania broniących się wojsk.

Na przeciwnika, który włamał się na określonych kierunkach, wykonuje się zdecydowane kontrataki i przeciwuderzenia, podobnie jak w obronie taktycznej i operacyjnej strefy obrony.

W tym czasie na terenach zajmowanych przez przeciwnika są kontynuowane działania regularne i nieregularne, prowadzone przez rozbite jednostki wojsk lądowych oraz zgrupowania partyzanckie. Angażowanie do tych działań coraz większego potencjału ludzkiego w znaczący sposób może odciążyć siły zbrojne w obronie w głębi kraju a ponadto przyczyni się do poczucia niepokoju i zagrożenia u przeciwnika.

W wypadku, gdy przeciwnik przystąpi do wysadzania desantu operacyjno-taktycznego z wykorzystaniem piechoty morskiej i sił lądowych, a siły MW nie będą w stanie zatrzymać ataku z morza, wówczas odwody przeciwdesantowe Wojsk Lądowych - we współdziałaniu z MW niezwłocznie przystępują do zwalczania sił desantu.

Jeśli działania obronne w strategicznej operacji obrony nie mają powodzenia, siły zbrojne mogą skapitulować, albo - co jest rozwiązaniem lepszym - zostać internowane po przekroczeniu granicy neutralnego sąsiada. Zależy to już od decyzji politycznej.

5.4. Wybrane problemy prowadzenia morskiej operacji obronnej i działań systematycznych Marynarki Wojennej

Przeciwnik może przejść do działań wojennych na morzu równocześnie z operacją powietrzną, z chwilą rozpoczęcia lądowej operacji zaczepnej lub w jej trakcie, po uzyskaniu prowadzenia na lądzie.

W toku tej operacji przeciwnik dążył będzie do rozbicia sił głównych Marynarki Wojennej, wywalczenia panowania w obszarze wyłącznej strefy ekonomicznej RP, odcięcia dróg komunikacji i zaopatrzenia, a także opanowania baz morskich. W sprzyjających warunkach, w ramach operacji morskiej, przeciwnik może wysadzić desant taktyczny oraz organizować rajdu bojowe w obszarze wybrzeża morskiego siłami piechoty morskiej w celu wsparcia działań prowadzonych na lądzie, a także akcje dywersyjno-rozpoznawcze wzdłuż całego wybrzeża

Przeciwnik będzie niszczył siły Marynarki Wojennej głównie przy użyciu lotnictwa taktycznego i morskiego, okrętów nawodnych (w tym zwłaszcza kutrów rakietowych) i wielozadaniowych okrętów podwodnych.

Uzbrojenie okrętów nawodnych w przeciwokrętowe pociski rakietowe, charakteryzujące się odpowiednio dużą celowością i wysokim stopniem niezawodności, zwiększyło znacznie ich zdolności zaczepne. Dodatkowe ich uzbrojenie w śmigłowce i wyposażenie w nowoczesne urządzenia hydroakustyczne, rakietowe systemy OPL i przeciw okrętom podwodnym oraz w inne systemy radioelektroniczne różnego przeznaczenia spowodowało, że stały się one uniwersalnymi jednostkami bojowymi.

Uzbrojenie okrętów podwodnych w przeciwokrętową broń rakietową stało się powodem uzyskania przez nie charakteru uniwersalnej siły bojowej na morzu, zdolnej do działań samodzielnych lub wspólnie z innymi siłami w zakresie zwalczania okrętów i obiektów nabrzeżnych.

Morska operacja zaczepna przeciwnika obejmować będzie operacje i działania bojowe związków taktycznych oraz grup wielozadaniowych sił morskich, prowadzonych według jednego planu. Wśród nich szczególne miejsce zajmą działania zakłócające żeglugę morską, niszczenie floty RP i oddziaływanie na wybrzeżu (ląd). Wymienione rodzaje działań będą ze sobą ściśle powiązane.

W działaniach przeciwnika szczególnie groźne będą uderzenia lotnicze z wykorzystaniem pocisków odpalonych z rubieży wyznaczonej na granicy zasięgu pokładowego lotnictwa szturmowego zwalczanych sił. Grupy uderzeniowe lotnictwa przeciwnika będą atakowały z różnych kierunków pod osłoną grup samolotów myśliwskich, grup samolotów rozpoznania, WRE i tankowania powietrznego. Dowodzenia tymi grupami może być realizowane z powietrznych stanowisk dowodzenia. Równocześnie z działaniami lotnictwa wykonywane będą uderzenia rakietowe okrętów nawodnych i podwodnych, wchodzące w skład rozśrodkowanych elementów ugrupowania bojowego przeciwnika. Intensywność ognia rakietowego zwykle będzie narastać w miarę

zbliżenia się zgrupowań z różnych kierunków i wprowadzania do walki okrętów nawodnych.

Jednocześnie z niszczeniem sił floty na morzu siły morskie przeciwnika podejmą działania przeciwko obiektom brzegowo-lądowym. W tym celu będą wykonywane uderzenia obezwładniające na obiekty na wybrzeżu, niszczenie okrętów w portach i punktach bazowania oraz podejmowane będą próby zdobywania przyczółków brzegowych przez taktyce desanty morskie. W tym przedsięwzięciu mogą być wykorzystane zarówno okręty nawodne jak i podwodne, stosujące rakietowe pociski do niszczenia obiektów nadbrzeżnych.

Działania blokujące będą miały na celu nie dopuszczenie do wyjścia floty z portów w morze i mogą być realizowane głównie przez lotnictwo, okręty podwodne, wykorzystujące istnienie odpowiednio rozbudowanych zagród minowych.

Dla ochrony szlaków komunikacyjnych i zaopatrzenia w ramach morskiej operacji obronnej (i działań systematycznych) Marynarka Wojenna organizuje i prowadzi obronę strefową, polegającą na rozmieszczeniu stałych zgrupowań sił morskich w wyznaczonych strefach operacyjnych. nacelowanych na niszczenie lub wyparcie z nich sił przeciwnika. Jednocześnie przewiduje się wzmocnienie ochrony szlaków komunikacji morskiej przez instalowanie na okrętach transportowych wchodzących w skład konwojów wyposażenia w przeciwlotnicze środki ogniowe.

W celu zapewnienia wczesnego uprzedzania o zagrożeniu wyznacza się rubieże wysunięte, na których operują siły i środki stanowiące element wsparcia operacyjnego i osłony głównych sił Marynarki Wojennej w morzu. Powinny one znajdować się w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy marynarki wojennej. Do realizacji zadań wczesnego uprzedzania na rubieżach wysuniętych angażowane będą samoloty patrolowe i rozpoznawcze oraz systemy dalekiej obserwacji akustycznej.

W przybrzeżnym pasie strefy operacyjnej MW obserwacje prowadzą punkty obserwacji wzrokowej, technicznej i łączności. Ich zadaniem jest również prowadzenie obserwacji optycznej nisko lecących celów powietrznych. Są one organizowane w każdej Flotylli Obrony Wybrzeża.

W wypadku, gdy przeciwnik zamierza wysadzić na naszym wybrzeżu desanty taktyczne., istotnym składnikiem morskiej operacji obronnej będzie obrona przeciwdesantowa, stanowiąca zespół wspólnych działań bojowych wydzielonych sił MW i WLOP, a często i Wojsk Lądowych, uzgodnionych co do obiektów, miejsca i czasu w celu niedopuszczenia do wtargnięcia przeciwnika z morza na ląd. Podstawową zasadą obrony przeciwdesantowej jest rozbicie

i zniszczenie własnego terytorium, tzn. już w rejonach jego ześrodkowania i załadowania, podczas przejścia morzem i przelotu w powietrzu.

W celu skutecznego zwalczania desantu przeciwnika uderzenia ogniowe wykonuje się na rejony ześrodkowania sił i środków desantowo-transportowych, punkty załadowania desantu na okręty, trasy przejścia, rejony rozwinięcia i przeładunku wojsk z transportowców i promów na okręty desantowe i środki amfibijne oraz podczas podchodzenia do punktów lądowania. W systemie rażenia ogniowego kolejno angażowane są: lotnictwo, okręty nawodne, nadbrzeżne jednostki rakietowo-artyleryjskie i WRiA wojsk lądowych, rozmieszczone na szczególnie zagrożonych kierunkach wybrzeża morskiego. Istotną rolę w działaniach przeciwdesantowych Marynarki Wojennej odgrywają zagrody minowe i zapory inżynieryjne w wodzie i na brzegu.

W niszczeniu desantu przeciwnika w rejonie ześrodkowania, ładowania i formowania zespołów desantowych zasadniczą rolę spełnia lotnictwo ze składu WLOP. Udział w tym zadaniu sił MW może być często niemożliwy ze względu na zasięg ogniowy jej środków.

W niszczeniu desantu morskiego przeciwnika i jego sił osłony w czasie przejścia morzem, rozbiciu i niszczeniu desantów przeciwnika na brzegu wypadku lądowania, bierze udział przede wszystkim lotnictwo i okręty MW, w tym: niszczyciel rakietowy, małe okręty rakietowe i kutry rakietowe, tworzące grupy okrętowe. W zadaniu tym może partycypować lotnictwo składu WLOP.

W wypadku lądowania desantu morskiego do walki z nim wchodzą jednostki wojsk lądowych, współdziałające z MW. Ich użycie w obronie przeciwdesantowej musi być zsynchronizowane z całokształtem działań przeciwdesantowych, koordynowanych przez dowództwo MW.

Przejście MW do działań systematycznych następuje po zakończeniu morskiej operacji obronnej w rezultacie osiągnięcia jej celów lub rozbicia sił MW w stopniu uniemożliwiającym jej kontynuowanie. Działania te prowadzi się wydzielanymi (ocalonymi siłami) w celu wykonania określonych zadań taktycznych. Mogą być one prowadzone w całej strefie operacyjnej MW lub tylko w określonej części, uwzględniając możliwości, jakie zaistnieją po zakończeniu morskiej operacji obronnej i zadania postawione MW na dany okres operacyjny.

Plan działań systematycznych opracowuje się z zasady w formie pisemnej, dołączając do niego - jako załączniki - elementy decyzyjne wykonane w formie graficznej.

5.5. Wybrane problemy prowadzenia działań nieregularnych

Podejmując decyzję o strategicznej obronie Polski nie stawia się pytania: jaką cenę zapłaci Naród za opór stawiany z bronią w ręku, lecz pytamy o wpływ, jaki może ten opór wywrzeć na obronę kraju, jakie są warunki jego skuteczności i jak należy go użyć. Obrona zawsze (choćby milcząco) zakłada możliwość włamania się przeciwnika w głąb terytorium kraju. Dlatego też w ugrupowaniu przeciwnika (na jego tyłach i zapleczu) należy prowadzić intensywne działania regularne i nieregularne, przy czym te ostatnie głównie

na terenach zajętych przez jego wojska. Do tego niezbędna jest determinacja patriotyczna społeczeństwa, a także gotowe do podjęcia walki w każdych warunkach siły zbrojne.

Dla osiągnięcia wspólnego celu potrzebna jest koordynacja działań regularnych z działaniami nieregularnymi.

Działania nieregularne obejmują następujące formy:

- działania partyzanckie i powstańcze;
- organizowanie ruchu oporu, porwań, uwolnień i przedsięwzięć ochronnych;
- działania wywrotowe i sabotaż.

Powyższe działania mogą być prowadzone podczas kryzysu i wojny, w formie bezpośredniego oddziaływania na przeciwnika, jak i metodami pośrednimi.

Działania partyzanckie i powstańcze obejmują działania o charakterze wojskowym, realizowane z zasady przez siły miejscowe, samodzielnie - dla osiągnięcia własnych celów, bądź dla wsparcia wojsk regularnych.

Działania partyzanckie lub powstańcze przy dużym potencjale ludzkim i bojowym mogą się przekształcić w klasyczne działania zbrojne. Prowadzenie działań partyzanckich i powstańczych wymaga rozwiązania problemu szkolenia, dostarczania uzbrojenia, wyposażenia i kierowania tymi zgrupowaniami.

Powszechny ruch oporu, porwania, uwolnienia i przedsięwzięcia ochronne mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobistości wojskowych lub innych na obszarze zajętym przez przeciwnika, uniknięcia aresztowania (wzięcia do niewoli), organizowanie oporu w niewoli i ucieczek z miejsc odosobnienia oraz włączanie uciekinierów do zgrupowań partyzanckich lub wojsk regularnych.

Działania wywrotowe - to wszystkie akcje i działania, które są nacelowane na osłabianie siły bojowej przeciwnika, jego gospodarki, struktur wiedzy politycznej i załamanie morale społeczeństwa przeciwnika. Działania sabotażowe - to niszczenie (uszkadzanie) lub czynienie bezużytecznymi zasobów ludzkich, materiałowych i naturalnych.

Potrzeba prowadzenia działań nieregularnych o istotnym znaczeniu w skali wojny wymaga poczynienia odpowiednich przygotowań już w czasie pokoju. Dotyczą one:

- wypracowania koncepcji działań nieregularnych w ramach strategii obronnej;
- wprowadzenia do programów szkolenia wojsk (zarówno OT jak i operacyjnych), rezerw osobowych (zwłaszcza oficerskich) i kadr administracji państwowej oraz samorządowej problematyki działań nieregularnych;
- przyjęcie odpowiedniego systemu organizacyjnego, uniemożliwiającego szybkie i szeroko zakrojone działania nieregularne;
- utworzenie systemu łączności i logistycznego w ramach planu strategicznej obrony RP, odpowiadającego także potrzebom działań nieregularnych.

Szczególnie ważną sprawą jest przygotowanie kadr, mogących realizować działania nieregularne w sposób planowy, a także spontaniczny, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Prowadzenie działań nieregularnych przez zgrupowania wymaga lojalności i poparcia ludności cywilnej. Tej ostatniej nie należy wciągać do bezpośrednich działań bojowych w celu zaoszczędzenia jej represji.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiona w studium koncepcja strategicznej operacji obronnej wymaga dalszej weryfikacji, zarówno w sferze teoretycznej i praktycznej (w toku ćwiczeń). Opiera się ona na idei intensywnej obrony konwencjonalnej, realizowanej przez rodzaje sił zbrojnych, w pełnej ich integracji i synchronizacji. Oznacza to przyjęcie założenia, że wszystkie rodzaje sił zbrojnych są „ważne", a ich miejsce i rola w obronie RP wynikają z zadań, jakie spełniają w danym momencie operacji.

W ramach Wojsk Lądowych istotnym elementem są **wojska obrony terytorialnej**. Ich rola w operacji nie może być ani przeceniana, ani niedoceniana. Po prostu **mają one do spełnienia określone zadania** wynikające z procesu walki zbrojnej o charakterze obronnym.Głównym problemem lądowej operacji obronnej jest przeto zapewnienie optymalnego wykorzystania wojsk obrony terytorialnej i wojsk operacyjnych w konkretnych warunkach pola walki.

Zawarte w studium rozważania mają charakter strategiczny, t.j. całościowego ujęcia w ramach koncepcji działań obronnych państwa.Być może z punktu widzenia sposobów użycia poszczególnych rodzajów sił zbrojnych przedstawione treści mogą być uznane za dyskusyjne lub wręcz niewłaściwe. Jeden autor nie jest w stanie kompetentnie ująć wszystkie wątki operacji, zwłaszcza na kilku jej poziomach.Każdy z Czytelników tego studium chyba zgodzi się z tym, że całościowa koncepcja strategicznej operacji obronnej, uwzględniająca określone warunki strategicznej obrony Polski jest potrzebna. Stwarza ona podstawę do rzeczowej dyskusji dotyczącej problemu: Jak bronić Polski w warunkach wojny?

BIBLIOGRAFIA

1.Balcerowicz B. (i in.),Prognoza obronności Polski do 2010 r.,"GAMMA", Warszawa 1994,AON.

2.Balcerowicz B. (i in.),Strategia obronna Polski i jej rekomendacje w stosunku do systemu obronnego państwa, Warszawa 1994,AON.

3. Biuletyn Informacyjny nr 1 (159), Sztab Generalny WP, Warszawa 1994 tajne.

4. Michalak W., Działania Korpusu Lotniczego, cz.II. Warszawa1992, AON,poufne.

5. Michalak W., Pienikiewicz T. Zajas S. Działania bojowe lotnictwa w obronie wybrzeża, Warszawa 1993, AON, poufne.

6. Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej, „Polska Zbrojna" nr 223/525.

7. Wiatr J.J. Socjologia wojska, Warszawa 1964.

8.Wright Q., A Study of War, Chicago 1951.

9.Wróblewski R. Strategiczna operacja obronna na obszarze kraju,Warszawa 1993,AON,poufne

10.Zabłocki E., Siły powietrzne w systemie obronnym państwa,Warszawa 1994,AON.

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....3

I.OGÓLNE WARUNKI EWENTUALNEJ PRZYSZŁEJ WOJNY.....7

1.1.Uwagi ogólne.....7

1.2.Przyczyny i żródła przyszłej wojny, w której Polska może być stroną (podmiotem).....12

1.3.Przewidywania dotyczące strategicznych i operacyjnych cech walki zbrojnej w warunkach Europy Środkowej i Wschodniej.....13

1.4.Pojęcie zagrożenia militarnego.....18

1.5.Potencjały wojskowe i ogólne możliwości prowadzenia operacji strategicznych przez siły zbrojne Polski i jej sąsiadów.....20

1.6.Kierunki transformacji i zmian strukturalnych SZ RP.....33

II.POLITYKA I STRATEGIA OBRONNA RP.
PROPOZYCJE PROGRAMÓW OBRONNYCH.....36

2.1.Uwagi wstępne.....36

2.2.Podstawowe cele strategii obronnej i sposoby ich urzeczywistniania.....37

2.3.Kierowanie obroną państwa.....40

2.4.Dowodzenie Siłami Zbrojnymi.....44

2.5.Zadania i ogólna struktura Sił Zbrojnych.....47

2.6.Wojska Lądowe RP.....51

2.7.Wojska Lotnicze i O brony Powietrznej.....55

2.8.Marynarka Wojenna (MW).....58

2.9.Pozamilitarne ogniwa ochrony państwa.....60

2.10.Pozamilitarne ogniwa gospodarczo - obronne.....62

2.11.Pozamilitarne ogniwa ochrony ludności (Obrona Cywilna) 66

III.ISTOTA,GŁÓWNE ZAŁÓŻENIA STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ.....70

3.1.Uwagi wstępne.....70

3.2.Charakterystyka lądowej operacji obronnej.....74

3.3.Ogólna charakterystyka powietrznej operacji obronnej.....82

3.4.Ogólna charakterystyka morskiej operacji obronnej.....84

3.5.Działania systematyczne WLOP.....86

3.6.Działania systematyczne MW.....88

IV.PRZYGOTOWANIE STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ....89

4.1.Planowanie operacji.....89

4.2.Postawienie zadań wykonawcom.....99

4.3.Strategiczne rozwinięcie SZ.....99

4.4.Organizacja współdziałania.....102

4.5.Organizacja zabezpieczenia bojowego i logistycznego operacji.....104

4.6.Organizacja dowodzenia.....105

4.7.Osiągnięcie przez SZ gotowości do wykonania zadań operacji.....106

V. PODSTAWOWE PROBLEMY PROWADZENIA STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ.....109

5.1.Uwagi wstępne.....109

5.2.Wybrane problemy prowadzenia powietrznej operacji obronnej i przejścia do działań systematycznych WLOP....113

5.3.Podstawowe problemy prowadzenia lądowej operacji obronnej.....117

5.3.1.Przejście Wojsk Lądowych do operacji obronnej.....117
5.3.2.Prowadzenie działań o utrzymanie taktycznej
i operacyjnej strefy obrony.....120
5.3.3.Organizacja i wykonanie przeciwuderzenia
strategicznego.....124
5.3.4.Prowadzenie działań obronnych
w strefie strategicznej.....126
5.4.Wybrane problemy prowadzenia morskiej operacji obronnej
i działań systematycznych Marynarki Wojennej.....128
5.5.Wybrane problemy prowadzenia działań nieregularnych.....132
ZAKOŃCZENIE..... .136
BIBLIOGRAFIA.....137
SPIS TREŚCI.....140

BIBLIOTEKA NIEJAWNA
Nr ewid. ...
II
Akademii Obrony Narodowej
pf-48/S

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 60821
II
Akademii Obrony Narodowej

Wydrukowano w 60 egz.
Egz. nr 1-55 Bibl.Gł.DZN
Egz. nr 56-60 Kanc. Tajna OL
Wyk. płk Wróblewski
Druk AG. dnia 17.05.95r.
Druk AON nr pf-383/WW
Korekta autorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
pf-340/S